HYMNOGRAPHICA & MUSICA

RUGĂCIUNILE AMVONULUI

Traducere din limba greacă veche de
protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă
și dr. Laura Mândrilă

Prefață de
prof. univ. dr. pr. Viorel Sava

Note și postfață de protopresbiter
dr. Gabriel Mândrilă

SOPHIA / METAFRAZE
București

Copertă: Cathisma Graphics

© Editura Sophia și Metafraze, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Rugăciunile amvonului / trad. din lb. greacă de protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă și dr. Laura Mândrilă; pref. de prof. univ. dr. pr. Viorel Sava; note și postfață de protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă – București: Editura Sophia: Metafraze, 2017

ISBN 978-973-136-577-0; ISBN 978-606-93875-2-8

I. Mândrilă, Gabriel (trad.; postfață.; note)
II. Mândrilă, Laura (trad.)
III. Sava, Viorel (pref.)

2

Căutând în adâncuri

Studierea tezaurului liturgic creştin, mai ales cel care aparţine primului mileniu, a reprezentat şi continuă să reprezinte una dintre temele preferate de cercetătorii în domeniu, rezultatele muncii lor îmbogăţind substanţial literatura de specialitate cu studii şi monografii de mare valoare ştiinţifică.

Indiferent de spaţiul eclesial şi cultural căruia aparţin cercetătorii în domeniul liturgic, în topul preferinţelor lor s-a aflat Sfânta Liturghie. Am putea spune că este dificil de găsit, dacă nu chiar imposibil, un cercetător serios, cu vocaţie şi pasiune, care să nu fi fost tentat, atins sau ispitit de cercetarea acestei teme sau a unui aspect care ţine de ea. Abordările sunt diverse. Unii preferă abordarea din perspectivă biblică, alţii una istorico-liturgică, urmărind evoluţia structurii Sfintei Liturghii, de la forma simplă de origine apostolică până la cea elaborată, săvârşită astăzi în diferite rituri liturgice; unii s-au axat pe aspectele mistagogice, alţii le-au

preferat pe cele pastoral-misionare; unii au păstrat hotarele apartenenței confesionale, alții au depășit aceste hotare introducând elemente comparate de istorie și teologie euharistică. Oricare ar fi direcția de abordare, trebuie să recunoaștem că rezultatele dobândite înseamnă un câștig real pentru cititorul interesat de evoluția și semnificațiile cultului divin, privit în integralitatea lui, și, mai ales, de evoluția structurii și de înțelesurile tainice ale Sfintei Liturghii, slujba de căpetenie în toate riturile liturgice tradiționale, în jurul căreia gravitează întreaga viață liturgică și spirituală creștină. Și oricât de multă cercetare științifică s-ar fi făcut până în prezent, încă există multe aspecte care așteaptă să fie clarificate, înțelesuri care trebuie aprofundate și elemente componente specifice, depozitate între filele manuscriselor, prea puțin cunoscute, care așteaptă să fie puse în lumină. În această situație din urmă ne aflăm noi cu lucrarea de față.

Doi tineri pasionați de cercetare, părintele Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, *căutători prin adâncurile* prea puțin știute ale tezaurelor liturgice, scot acum la lumină un număr impresionant de rugăciuni numite „ale amvonului, mai precis 140, rugăciuni care în trecutul Bisericii, înainte de uniformizarea și generalizarea rânduielilor de cult, erau

folosite, ca piese de schimb, în cadrul Sfintei Liturghii, în funcție de perioadele și de evenimentele liturgice celebrate.

Traducerea acestor rugăciuni în limba română și adunarea lor într-un singur volum *constituie o premieră pentru literatura teologico-liturgică românească.*

Cine sunt traducătorii? Părintele Gabriel, sucevean de origine, și-a început studiile teologice la Seminarul Teologic Ortodox Veniamin Costache de la Mănăstirea Neamț și la Seminarul Teologic Mitropolitul Dosoftei din Suceava, după care a urmat studiile de licență și masterat în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă Patriarhul Justinian din București. Fiind atras de muzica liturgică, bucurându-se și de darul de a cânta frumos, a urmat studiile Conservatorului Nichita cel Nou din Serres (Grecia). Perioada de formare este încununată de obținerea titlului de Doctor în Teologie, conferit, în anul 2008, de Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității Aristotel din Tesalonic (Grecia). În paralel cu aceste studii a urmat cursuri de paleografie greacă, inițiindu-se în tainele vechii limbi grecești. A publicat mai multe articole și studii. Se simte însă în largul său traducând, împreună cu soția sa Laura Mândrilă, din greaca veche, din greaca modernă și din engleză lucrări de teologie și spi-

ritualitate care au văzut lumina tiparului la diferite edituri românești. Laura Mândrilă este licențiată a Facultății de Filologie din cadrul Universității București, cu un masterat în Limba și literatura latină și critica de text, în cadrul aceleiași Facultăți, toate aceste studii fiind urmate de Doctoratul în Teologie obținut în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității Aristotel din Tesalonic (Grecia). Pe lângă îndeletnicirile cărturărești, frumoase și bogate, cei doi desfășoară și o rodnică lucrare liturgică și misionară, slujind la Mănăstirea Vlatadon din Tesalonic.

Ce este Rugăciunea amvonului? Potrivit însemnărilor din *Constituțiile Apostolice,* această rugăciune încheia ritualul euharistic și era rostită de către episcopul care prezida adunarea euharistică pentru credincioșii care ascultau în atitudine reverențioasă, având capetele plecate, ca răspuns la cuvintele diaconului care-i îndemna, zicând: „Plecați-vă capetele lui Dumnezeu prin Hristosul Lui ca să fiți binecuvântați!" După rostirea rugăciunii, diaconul făcea încheierea, spunând: „Sunteți liberi să mergeți în pace!"[1] Deci, funcția ei era aceea de a invo-

[1] *Les Constitutions Apostoliques,* VIII, 15, introducere, traducere și note de Marcel Metzger, Les Éditions du CERF, Paris, 2012, pp. 317-318. Vezi și *Constituțiile Sfinților Apostoli prin Clement,* VIII, 15,

ca binecuvântarea peste credincioșii participanți la Sfânta Liturghie care, trecând pe sub mâna episcopului, ieșeau din biserică[1]. Această funcție și-a păstrat-o până astăzi, chiar dacă în prezent, potrivit rânduielii din *Liturghier*[2], părții finale i-a fost adăugată rânduiala apolisului.

Tradiția liturgică bizantină păstrează două variante ale Rugăciunii amvonului: una comună Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur și celei a Sfântului Vasile cel Mare și alta specifică Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite, slujbă oficiată, cu unele excepții, în zilele de luni-vineri ale Postului Mare. Un studiu detaliat și temeinic argumentat al acestor două variante de rugăciune a fost realizat de profesorul Robert F. Taft[3], de la Institutul Pontifical Oriental din Roma.

---

la Diacon Ioan I. Ică jr., *Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis / Stavropoleos, Sibiu, 2008, p. 755.

[1] Preot prof. dr. Ene Braniște, *Liturgica specială*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 280. Vezi și Preot prof. dr. Petre Vintilescu, *Liturghierul explicat*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1972, pp. 351-352.

[2] *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2012, pp. 197-198.

[3] Robert F. Taft, S.J., *A History of the Liturgy of St. John Chrysostom*, vol. VI, *The Communion, Thanksgiving, and Concluding Rites*, în „Orientalia Christiana Analecta", 281, editor Edward G. Farrugia, S.J., Pontificio Instituto Orientale, Roma, 2008, pp. 592-698.

De ce este numită Rugăciunea amvonului? Cu privire la locul unde se citește Rugăciunea amvonului, practica actuală reține două variante: una aparține spațiului grecesc și alta celui slav și românesc. Potrivit practicii grecești, preotul citește Rugăciunea amvonului pe solee, în fața icoanei Mântuitorului Hristos din catapeteasmă, aflată în partea dreaptă a ușilor împărătești, fiind orientat cu fața către icoană. Această practică este urmată și de mănăstirile athonite. Potrivit practicii slave și românești, Rugăciunea amvonului este citită de preotul care a săvârșit ritualul Proscomidiei, care, de regulă, este și cel mai tânăr în hirotonie, stând în centrul spațiului de dinaintea Sfântului Altar, cu fața spre răsărit, spațiu care corespunde locului în care era plasat amvonul odinioară[1].

După cum, corect, observă profesorul Robert Taft, rânduiala actuală specifică spațiului grecesc s-a îndepărtat de practica primară întrucât apariția catapetesmei este ulterioară apariției Rugăciunii amvonului[2].

[1] *Ibidem*, pp. 595-596. Vezi și: Preot prof. dr. Ene Branişte, *op. cit.*, p. 280; V. Mitrofanovici, *Liturgica*, Cernăuți, 1929, p. 600; P. Lebedew, *Liturgica sau Explicarea serviciului divin*, traducere și prelucrare de Iconomul Nicolai Filip, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1899, p. 276.

[2] *Ibidem*, p. 596.

Potrivit aceluiași autor, Robert Taft, denumirea de Rugăciunea amvonului este legată de spațiul în care se află amvonul și nu de amvon ca element distinct și cu funcționalitate bine definită în spațiul liturgic. Dacă despre Rugăciunea amvonului beneficiem astăzi de un studiu temeinic de peste 100 de pagini, studiu la care și noi am făcut trimitere aici, despre amvon nu putem spune același lucru. Referințele pe care le deținem sunt incluse în studiile și monografiile legate de evoluția arhitecturii bisericești, de spațiul sacru a cărui parte componentă este și amvonul. S-ar cuveni să avem un studiu detaliat privind apariția, evoluția arhitecturală, locul în interiorul spațiului sacru și funcționalitatea pe care amvonul le-a avut de-a lungul timpului în diverse tradiții creștine, stiluri arhitectonice și spații culturale în care el a existat.

În formularele liturgice vechi denumirea uzuală pentru rugăciunea la care ne referim este cea de *εὐχὴ ὀπισθάμβωνος / ἐπιστάμβωνος / ἐπισθάμβωνος*. Alternanța denumirii de Rugăciunea din spatele amvonului cu cea de Rugăciunea din fața amvonului este determinată de poziționarea amvonului însuși în interiorul bisericii. Se înțelege faptul că structura amvonului, ca și poziționarea lui în spațiul sacru, difereau mult dacă ne raportăm la o biserică de la

periferia unei cetăți și la catedrala cetății sau prin raportarea celor două la Catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol[1].

De unde mulțimea variantelor Rugăciunii amvonului? Traducerea de față arată, cu prisosință, faptul că variantele Rugăciunii amvonului folosite astăzi în ritul bizantin, una aparținând celor două Liturghii depline (ale Sfântului Ioan Gură de Aur și Sfântului Vasile cel Mare) și alta aparținând Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite, reflectă stadiul de fixare deplină și definitivă, de uniformizare și de generalizare a Sfintei Liturghii. Până să fie atinsă această fază și în cazul Rugăciunii amvonului, ca, de altfel, și în cazul altor multe rugăciuni (anafora-ua liturgică, rugăciuni baptismale, rugăciuni penitențiale etc.) au existat variante, mai mult sau mai puțin răspândite și cunoscute, folosite un timp mai mult sau mai puțin îndelungat. Reținerea unora în uzul liturgic și abandonarea altora constituie o temă în care nu intrăm acum. Notăm doar că autoritatea teologică și duhovnicească a unor personalități ale Bisericii care le-au alcătuit sau le-au folosit îndelung, frumusețea stilului și profunzimea conținutului unora dintre rugăciuni, importanța spi-

[1] *Ibidem*, p. 603.

rituală și culturală a unor centre bisericești și administrative, modelul de slujire liturgico-tipiconală oferit de catedrale și de centre mănăstirești, rânduielile tipiconale și implicarea autorității bisericești în organizarea vieții liturgice în anumite cetăți sau în anumite zone, cărora se pot adăuga o mulțime de norme canonice al căror conținut viza viața și disciplina liturgică etc., au contat mult în procesul de selecție a rugăciunilor, de fixare, de generalizare și de uniformizare a cultului divin în general. Menționăm și faptul că apariția și răspândirea cărții de cult în forma tipărită au contribuit decisiv la înlăturarea și, din păcate, la uitarea mulțimilor de variante care au circulat în manuscris. Din fericire multe dintre aceste variante s-au păstrat și încă așteaptă ziua în care *căutătorii în adâncuri* să dea stratul de praf deoparte și să le readucă la viață.

Despre mulțimea de variante ale Rugăciunii amvonului dau mărturie numeroase documente, colecții de documente și manuscrise care adună la un loc o parte din tezaurul liturgic din timpuri și spații diferite, tezaur plămădit din ostenelile curate și sfinte ale generațiilor de credincioși, de călugări și preoți, adunați în jurul ierarhilor iubitori de Liturghie, atinși de văpaia limbilor ca de foc ale Duhului de-viață-făcător, coborât peste Biserică în ziua

Cincizecimii. Câteva exemple ne-ar edifica și mai mult: *Codicele grecesc Barberini* (326), sec. al VIII-lea, conține, pe lângă Rugăciunea amvonului integrată în Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, alte nouă rugăciuni; *St. Petersburg* (226), de asemeni, în limba greacă, conține cincisprezece Rugăciuni ale amvonului proprii și alte treisprezece pentru sărbători; *Vatican 1833*, sec. al X-lea, conține treizeci și șapte de rugăciuni din aceeași categorie[1]; iar exemplele ar putea continua. De altfel, aceste surse, împreună cu altele de aceeași importanță, datate între secolele al VIII-lea-al XVI-lea, cărora se adaugă o serie de lucrări de specialitate, au fost folosite și de traducătorii buchetului de rugăciuni din prezenta lucrare.

Referindu-ne acum la traducerea propriu-zisă, câteva lucruri trebuie subliniate pentru a evidenția valoarea cărții care ni se oferă spre lectură.

Mai întâi, se cuvine să evidențiem faptul că, până în prezent, literatura teologică românească de specialitate nu ne-a oferit accesul la textele acestor rugăciuni, depozitate în codici, manuscrise și colecții de cea mai mare importanță pentru studierea tezaurului liturgic străvechi, texte care în spațiul occidental au fost traduse, popularizate și evaluate în studii de mare probitate științifică cu mult timp

[1] *Ibidem*, pp. 611-614.

înainte. Această premieră o datorăm, cu aprecieri și recunoștință, celor doi traducători și Editurilor Sophia și Metafraze.

De asemeni, menționăm că lucrarea este meritorie pentru că ne oferă textele în limba română preluate, prin traducere, direct de la surse, cei doi traducători fiind buni cunoscători ai limbilor clasice, greaca și latina, și ai unor limbi moderne de largă circulație, cunoașterii limbilor străine adăugându-se practica, deja îndelungată, de traducere a unor lucrări, mai vechi și mai noi, care au fost publicate la editurile Patriarhiei Române și la alte edituri de prestigiu din România. Am putea spune că traducătorii nu doar traduc textele, ci ei *simt* textele, și aceasta se datorează practicii îndelungi și neîntrerupte.

Caracterul științific al lucrării este un alt aspect care se cuvine a fi subliniat. Acesta poate fi remarcat, pe de o parte, în sursele multiple și valoroase pe care le utilizează, ca și în literatura auxiliară, dar și în structura însăși a lucrării, în organizarea acesteia. Cele 140 de rugăciuni sunt grupate în trei capitole. Primul conține Rugăciuni ale amvonului la sărbători cu dată fixă, sau la sărbătorile mineale, respectiv Praznicele Împărătești ale Mântuitorului (Nașterea, Epifania, Întâmpinarea, Schimba-

rea la Față etc.), sărbătorile Maicii Domnului (Bunavestire, Adormirea etc.) și ale unor sfinți (Sfântul Arhidiacon Ștefan, Sfântul Ioan Botezătorul, Sfinții Apostoli etc.). Al doilea conține Rugăciuni ale amvonului la sărbătorile cu dată schimbătoare, din perioada pre-pascală, începând cu Duminica Vameșului și a Fariseului, și continuând cu perioada post-pascală, până la Duminica I după Rusalii sau a Tuturor Sfinților. Al treilea conține același tip de rugăciuni, de această dată cu caracter general, fiind destinate utilizării la unele sărbători ale Maicii Domnului, ale Sfinților Ierarhi, Apostoli, Proroci, Mucenici, în zilele de sâmbătă, de duminică, de rând de peste săptămână și în unele situații speciale. Această structură „tematică" conferă întregului conținut al lucrării și o notă de identitate și de distincție între lucrările cu același profil și asemănătoare prin conținut.

În cele din urmă, este necesar să evidențiem echilibrul între fidelitatea textelor față de spiritul limbii liturgice și dinamica limbii române. Aici, formația teologică a celor doi traducători (și practicanți ai vieții liturgice ortodoxe) și formația filologică a Laurei Mândrilă și-au spus pe deplin cuvântul.

Exprimându-ne bucuria deplină pentru apariția acestei noutăți în spațiul editorial românesc, teolo-

gic şi nu numai, dat fiind faptul că aceste nestemate aparţin culturii Europei creştine, îi felicit pe cei doi traducători şi recomand, din toată inima, tuturor cititorilor să se adape din acest izvor de apă vie şi de viaţă dătătoare, precum samarineanca (mai târziu Sfânta Muceniţă Fotinia) odinioară la Fântâna lui Iacov (*Ioan* 4), izvor pe care cei doi traducători l-au descoperit căutând în adâncuri.

Prof. univ. dr. pr. Viorel Sava
Facultatea de Teologie Ortodoxă
Dumitru Stăniloae din Iaşi

Bibliografie și abrevieri

Izvoare.
Cataloage și ediții ale manuscriselor grecești ale rugăciunilor amvonului

ABL = Ἀνάλεκτα Βλατάδων, Tesalonic.

ARRANZ = M. Arranz, „La Liturgie des Présanctifiés de l'ancien Euchologe byzantin", în *OCP* 47 (1981), pp. 332-388.

BBGD = Bollettino della Badia greca di Grottaferrata, Grottaferrata.

BIHBR = Bulletin de l'Institut Historique belge de Rome, Roma.

EL = Ephemerides Liturgicae, Roma.

CANART = P. Canart, *Codices Vaticani Graeci: Codices 1745-1962*, vol. I, Bibliotheca Vaticana, Roma, 1970.

CHRISTODOULOU = Themistoklis Hristodoulou, *Ὀπισθάμβωνες εὐχαί*, Ed. Omologhia, Atena, 2012.

DIMITRIEVSKY = A. Dimitrievski, *Описание литургических рукописей, хранящихся в библиотеках Православного Востока*, vol. II, *Εὐχολόγια*, Kiev, 1901 [repr. Hildesheim, G. Olms, 1965²].

FERON-BATAGLINI = E. Feron și F. Battaglini, *Codices manuscripti Graeci Ottoboniani Bibliothecae Vaticanae*, Roma, 1893.

GARDTHAUSEN = V. Gardthausen, *Catalogus Codicum Graecorum Sinaiticorum*, E Typographeo Clarendoniano, Oxonii, 1886.

GIANNELLI = *Codices Vaticani Graeci: Codices 1485-1683*, vol. I, Bibliotheca Vaticana, Roma, 1950.

Goar = J. Goar, *Εὐχολόγιον sive rituale Graecorum, complectens ritus et ordines*, Lutetiae Parisiorum, 1647 (Graz, 1960).

Jac.Euch = A. Jacob, „Les Euchologes du fond Barberini Grec de la Bibliothèque Vaticane", în *Didaskalia* 4, pp. 131-210.

Jac.Npa = *Idem*, „Nouveaux documents italo-grecs pour servir à l'histoire du texte des prières de l'ambon", în *BIHBR*, 38 (1967), pp. 109-144.

Jac.Pab = *Idem*, „Les prières de l'ambon du Barber. Gr. 336 et du Vat. Gr. 1883", în *BIHBR*, 37 (1966), pp. 17-51.

Jac.Pal = *Idem*, „Les priéres de l'ambon de Lengr. 226", în *BIHBR*, 42 (1972), pp. 109-139.

Jac.Por = *Idem*, „L'Euchologe de Porphyre Uspenski, cod. Leningr. gr. 226 (Xe siècle)", în *Le Muséon* 78 (1965), pp. 173-214.

Janeras = Sebastià Janeras, „Les lectionnaires de l'ancienne liturgiede Jérusalem", în *Collectanea Christiana Orientalia* 2 (2005), pp. 71-92.

Koum.Porf = protopresbiter Pavlos Koumarianos, „Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου κατὰ τὸ Πορφυριανὸ Εὐχολόγιο", în *Theologia* 82/3 (2011), pp. 93-121.

LBl = Λειτουργικά Βλατάδων, Tesalonic.

LXX = Septuaginta.

Min.I-III = T. Minisci, „Le preghiere *ὀπισθάμβωνοι* dei codici criptensi", în *BBGD*, I=2 (1948), pp. 65-75, 117-126; II=3 (1949), pp. 3-10, 61-66, 121-132, 185-194; III=4 (1950), pp. 3-14.

Mioni = E. Mioni, *Catalogo di manoscritti greci esistenti nelle biblioteche italiane*, vol. I, Ministerio della Pubblica Istruzione, Roma, 1965.

OCP = Orientalia Christiana Periodica, Roma.

Orlov = M.I. Orlov, *Литургия святого Василия Великого* (*Liturghia Sfântului Vasile cel Mare*), St. Petersburg, 1909, pp. 324-380.

Papadopoulos = A. Papadopoulos-Kerameos, *Τυπικὸν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τῶν Ἱεροσολύμων* (*Tipikon-ul Bisericii Învierii [Domnului] din Ierusalim*), în *Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας*, vol. II, Petersburg, 1894, pp. 1-254.

Par.G03 = Stefano Parenti, „Per la datazione dell'eucologio Γ.B.III di Grottaferrata", în *Segno e Testo*, 7 (2009), pp. 239-243.

Par.G04 = Idem, *L'eucologio manoscritto G.b. IV (X sec.) della Biblioteca di Grottaferrata. Edizione, Excerpta ex Dissertatione ad Doctoratum*, PIO, Roma, 1994, pp. XXXIII + 74.

Par.Tes = Idem, „Testimoni sconosciuti di preghiere dell'ambone", în *OCP* 62 (1996), pp. 197-205.

Parenti-Velkovska.Bar336 = S. Parenti şi E. Velkovska, *L'Eucologio Barberini gr. 336*, ed. a II-a, revăzută, cu traducere în limba italiană (BELS 80), Roma, 2000.

Parenti-Velkovska.G01 = Idem, „A Thirteenth Century Manuscript of the Constantinopolitan Euchology: Grottaferrata G.b.I, alias of Cardinal Bessarion", în *BBGG*, III s. 4 (2007), pp. 175-196.

Passarelli = G. Passarelli, *L'Eucologio Cryptense Γ.β.VII* (sec. X), ABL 36, Tesalonic.

PIO = Pontificium Institutum Orientale, Roma.

Rocchi = Antonio Rocchi, *Codices cryptenses, seu Abbatiae Cryptae Ferratae in Tusculano, digesti et illustrati*, typis Abbatiae Cryptae Ferratae, Tusculani, 1883.

Stavrinou = Ambrozie Stavrinou, *Αἱ ἀρχαιότατα λειτουργίαι καὶ αἱ σύγχρονα λειτουργίαι τῶν κυριωτέρων τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν*, LBl 4, Tessalonic, ²2001.

Swaison = C.A. Swaison, *The Greek Liturgies Chiefly from Original Authorities*, Cambridge, 1884.

Taft, *Concluding Rites* = Robert F. Taft, S.J., *A History of the Liturgy of St. John Chrysostom*, vol. VI, *The Communion, Thanksgiving and Concluding Rites*, în *OCA* 281, Edward G. Farrugia (ed.), S.J., Pontificio Instituto Orientale, Roma, 2008.

Indice cronologic al principalelor manuscrise care conţin textele rugăciunilor amvonului

Secolul al VIII-lea

Vat. Barb. Gr. 336, ed. **Parenti-Velkovska.Bar336**.

Secolul al IX-lea

Sinai Gr. 957 (sec. IX-X), **Gardthausen**, p. 204; **Dimitrievsky**, p. 1.

Secolul al X-lea

Vat. Gr. 1833 (sec. X), **Canart**, pp. 272-278.
Leningr. Gr. 226 (sec. X), numit și „Euchologiul lui Porfir Uspensky"[1], **Jac.Por; Koum.Porf; Orlov.**
Sinai Gr. 958 (sec. X), **Gardthausen**, p. 205; **Dimitrievsky**, p. 19.
Grottaferrata Γ.β.IV (sec. X), **Par.G04, Rocchi**, p. 251.
Grottaferrata Γ.β.VII (sec. X), ed. **Passarelli.**
Grottaferrata Γ.β.X (sec. X-XI), **Rocchi**, pp. 262-263.

Secolul al XI-lea

Grottaferrata Z.δ.II (*a.D.* 1090), **Rocchi**, pp. 502-503.
Sinai Gr. 959 (sec. XI), **Gardthausen**, p. 205; **Dimitrievsky**, p. 42.
Sinai Gr. 962 (sec. XI-XII), **Gardthausen**, p. 204; **Dimitrievsky**, p. 1.
Grottaferrata Γ.β.VI (sec. XI-XII), **Rocchi**, pp. 255-257.
Grottaferrata Γ.β.XV (sec. XI-XII), **Rocchi**, pp. 268-272.

Secolul al XII-lea

Hier. Stavrou Gr. 43 (*a.D.* 1122), ed. **Papadopoulos**, pp. 1-254.
Sinai Gr. 973 (*a.D.* 1153), **Gardthausen**, pp. 208-209; **Dimitrievsky**, p. 83.
Vat. Barb. Gr. 329 (sec. XII), **Jac.Euch**, pp. 150-154; **Jac.Npa**, pp. 118-119.
Vat. Gr. 1554 (sec. XII), **Giannelli**, pp. 135-144.
Vat. Gr. 2383 (sec. XII).
Grottaferrata Γ.β.I (sec. XII), **Rocchi**, pp. 235-244.
Vat. Gr. 1979 (sec. XII-XIII), **Jac.Npa**, pp. 117-118.
Grottaferrata Γ.β.XXI (sec. XII-XIII), **Rocchi**, p. 272.

[1] În Parenti-Velkovska.Bar336, p. XXXVIII (nr. 25), *Ms.* este prezentat cu numele „S. Peterburg"; pentru a nu se crea confuzii, păstrăm denumirea clasică.

Secolul al XIII-lea

Grottaferrata Γ.β.XII (sec. XIII), **Rocchi**, pp. 264-265.

Secolul al XIV-lea

Grottaferrata Γ.β.III (*a.D.* 1344-1457), **Par.G03; Rocchi**, pp. 249-251.

Secolul al XV-lea

Molfetta 10 (sec. XV), **Mioni**, p. 197.

Secolul al XVI-lea

Vat. Gr. 2032 (*a.D.* 1549), **Jac.Npa**, pp. 121-122.
Vat. Gr. 2052 (*a.D.* 1561), **Jac.Npa**, pp. 122-123.
Corsini 41. E.29 (*a.D.* 1579), **Jac.Npa**, pp. 131-132.
Corsini 41.E.31 (sec. XVI), **Jac.Npa**, pp. 132-133.
Ottob. Gr. 288 (sec. XVI), **Jac.Npa**, pp. 139-140, **Feron-Battaglini**, p. 156.
Grottaferrata Γ.β.XVII (sec. XVI), **Rocchi**, p. 269.

Bibliografie selectivă

Diamante, Donato, *L'Eucologio Sinai 959*, teză de doctorat (nepublicată), susținută la PIO, Roma, 1994.

Koumarianos, Pavlos, *Il Codice 226 della biblioteca di San Pietroburgo. L'Eucologio Bizantino Uspensky*, teză de doctorat (nepublicată), susținută la PIO, Roma, 1996.

Taft, R., „Toward the Origin of the Opisthambonos Prayer of the Byzantine Eucharistic Liturgies", în *OCP*, 72 (2006), pp. 5-39, 305-331.

Idem, „Proper Slavonic Opisthambonos Prayer", în *Studi sull'Orienta Cristiana*, 10 (2006), pp. 133-166.

Verhelst, Stéphane, „Les prières de l'ambon de la Liturgie de saint Jacques", în *Scrinium*, 5 (2009), pp. 199-223.

Idem, „Prières géorgiennes de renvoi et prières grecques de l'ambon. Premières comparaisons", în *BBGD*, 6 (2009), pp. 287-305.

I
LA SĂRBĂTORILE DOMNEȘTI CU DATĂ FIXĂ ȘI ALE MAICII DOMNULUI

1

La Naşterea Maicii Domnului (8 septembrie)

Γ.β.III, Γ.β.IV, Γ.β.X, Molfetta 10

Stăpâne Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel fără de Început şi mai presus de Fiinţă, Văzătorule a toate şi Atotputernice, Făcătorul semnelor minunate şi Dumnezeul minunilor, Însuşi Lucrătorul, Săvârşitorul şi Desăvârşitorul celor neasemuite, Stăpânul cererilor bune şi Izbăvitorul celor în deznădejde şi în lipsuri, Dătătorul Cel Atotmărinimos al celor cerute în rugăciune; Cel Ce ai prefăcut întru veselia rodirii celei bune întristarea nerodniciei şi a nedobândirii de prunci ale lui Ioachim şi Anei, care vieţuit-au dimpreună nepătat, dăruindu-le ca rod preafrumos al pântecelui lor toiagul din „rădăcina lui Iesei"[1], despre care gurile propovăduitorilor de Dumnezeu mai dinainte au vestit tainic că va odrăsli[2] şi din care avea să înmugurească trupeşte floarea ce va umple de bună mireasmă lumea [întreagă] – începutul şi desăvârşirea tuturor bunătăţilor.

[1] *Is.* 11, 10.
[2] *Num.* 17, 5.

Şi acum Tu, Izvorul a toată bună-dăruirea şi revărsarea de lumină, Care ne-ai dat în chip preabogat pe ceea ce Te-a născut mai presus de nuntire – săvârşind naşterea cea învederată a mântuirii şi a Harului obştesc –, izbăveşte-ne şi pe noi, cei ce ne-am făcut părtaşi slujirii sfinte şi îndumnezeitoare a dumnezeieştilor Tale Taine, de sterpiciunea cea nerodnică a lipsei faptelor bune şi ne învredniceşte pururea să-Ţi aducem Ţie roadele virtuţilor, ca să ne împărtăşim de moştenirea ce-i aşteaptă întru Împărăţia Ta pe cei Drepţi; eliberează-ne de năvălirea cea amară şi neîncetată a barbarilor prigonitori, uşurează jugul aspru şi împovărător al robiei lor şi mai vârtos ne dăruieşte slobozirea de tirania şi judecata lor [asupritoare]; binecuvântează poporul Tău, ocroteşte moştenirea Ta şi ne scapă de toată năvălirea şi de facerile de rău săvârşite de vrăjmaşii noştri; sporeşte slava poporului cu numele de creştin, înalţă-i fruntea şi umple-l de bunătăţile cele cereşti şi pământeşti ale îmbelşugării şi rodirii celei alese, ca Cel Care eşti Pricina şi Dătătorul a toate bunătăţile; pentru rugăciunile Preacuratei Tale Maici şi Stăpânei noastre, şi ale Tuturor Sfinţilor, cu care închinare şi slujire Îţi aducem Ţie, împreună şi Părintelui Tău celui fără de început şi Duhului de-Viaţă-dătător, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

2
La Înălțarea Cinstitei Cruci (I)
(14 septembrie)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Doamne, Cel mai înalt decât toată înălțimea, Care ai îndurat de bunăvoie înălțarea Ta cu trupul pe Cruce, spre a-i trage la Sine prin desfacerea preacuratelor Tale brațe pe toți și spre a ridica cu înălțarea cea desăvârșită a smereniei Tale firea noastră coborâtă până la iad prin înălțarea cea mincinoasă și deșarta înfumurare; Care prin cuvântarea de Dumnezeu Te-ai înălțat între neamuri pe pământ, slăvit fiind ca brațul înalt al Tatălui celui Preaînalt și al jertfei de laudă; Care prin Înălțarea Cinstitei Tale Cruci cunoscută ai făcut nimicirea semeției demonilor lucrată prin ea[1], biruind în lupta împotriva morții și vestind [tuturor] întoarcerea neamului nostru din căderea cea de demult; să nu ne treci nici acum cu vederea rugăciunile prin care am cerut și cerem milele [Tale]; ci, ca un Milosârd, milostivește-Te de noi, cei ce prăznuim arătarea Semnului biruinței Tale și închinarea dumnezeiască adusă Lui; dăruiește-ne ajutorul Tău de neînfrânt împotriva a toată răutatea stricătoare de suflet a demonilor nematerialnici; fă cu noi așa cum oarecând

[1] *Scil.* prin înălțarea Crucii.

demult ai făcut cu israeliții, care-au fost mușcați de șerpi, dăruindu-le vindecarea prin ațintirea privirii asupra șarpelui de aramă înălțat de către Moise; surpă păcatul ce se îndreaptă asupra noastră și ne ridică pe noi, cei doborâți de păcat, spre a ne întoarce prin fapte neînfricate asupra lui; supune împăratului[1] nostru, a cărui laudă este Crucea, toată năvălirea barbarilor și tot brațul vrăjmaș zdrobește-l și toată înfumurarea tiranilor o nimicește; precum pe Amalec l-ai biruit oarecând prin ridicarea mâinilor lui Moise în semnul Crucii[2], așa risipește tot cugetul[3] potrivnic Bisericii Tale; toată piedica împotriva cunoașterii Tale o îndepărtează; toată gura deschisă spre hulirea Ta pecetluiește-o; toată inima întunecată de necunoștință lumineaz-o; izgonește-ne din minte tot gândul ce ne îndepărtează de Tine; ca să ajungem, prin vederi cerești și fericite, la înălțarea cea veșnică, nesfârșită și adevărată, cuvenită celor păstoriți de Tine în chip mai presus de fire, care se împărtășesc de desfătarea Împărăției Tale.

---

[1] *Scil.* conducătorilor. Am păstrat referirea la împărat ce indică astfel contextul istoric în care aceste rugăciuni au fost create, însă textul Rugăciunilor amvonului se poate adapta la circumstanțele politice actuale prin înlocuirea „împăratului" cu termenul de „conducător".

[2] *Ieș.* 17, 11-13.

[3] *Κέρας – ad litteram* corn; în sens metaforic, putere, forță, dar și pornire potrivnică.

Căci Tu eşti Cel Care înalţi şi Care smereşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.[1]

3
La Înălţarea Sfintei Cruci (II)

Vat. Gr. 2052

Ţie, Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru, Care prin Cruce şi Înviere ne-ai descoperit cu adevărat Taina cea ascunsă din neamuri şi de veacuri[2], ca să nimiceşti pe cel ce are stăpânia morţii, adică pe diavolul[3], şi să slobozeşti făptura Ta de sub asuprirea acestuia[4] – căci nu l-ai zidit pe om spre pierzanie, ci spre a cânta şi a slăvi bunătatea Ta; dar şi atunci când a căzut el de la viaţa cea dintru început din Rai, nu l-ai trecut cu vederea, ci, chip de rob luând, Te-ai smerit pe Tine până la moarte, şi încă moarte pe cruce[5], ca prin moartea Ta să omori moartea păcatului şi, prin învierea din morţi, să ne înalţi iarăşi în locul de unde am căzut.

---

[1] Unele manuscrise atrag atenţia asupra intonaţiei speciale a frazei de încheiere printr-o indicaţie specială, introdusă chiar în textul rugăciunii: ἐκφώ<νησις> (*cf.* Parenti-Velkovska.Bar336, p. 300).

[2] *Ef.* 3, 5.

[3] *Evr.* 2, 14.

[4] *Cf. F.A.* 10, 38.

[5] *Fil.* 2, 7-8.

Drept aceea Ție ne rugăm, Doamne, ridică-ne pe noi prin mila Ta din răutatea sălășluită în noi și ne fă părtași Învierii Tale prin împlinirea virtuților; pentru rugăciunile și cu soliile pururea Fecioarei, Maica Domnului [nostru].

Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

4
În cinstea Mai-marelui Voievod al oștilor cerești Mihail (8 noiembrie)

Γ.β.X

Pe necuprins, cu adevărat, și fără de hotar este covârșirea dumnezeieștii Tale măreții, Dumnezeule a toate și mai presus de dumnezeire; de negrăit și mai presus de tot înțelesul este puterea Ta dincolo de fire și nemărginită, făcătoare de minuni neasemănate, Cel Care ești mai presus de toată strălucirea, Străluminare neajunsă; căci Tu, Care ești, prin firea [Ta] cea simplă și netrupească, fără de materie și ființezi, prin puterea cea atotbiruitoare și atotțiitoare a dumnezeirii, în chip atotputernic,

ai cugetat venirea la ființă a puterilor îngerești și netrupești și ai adus la existență printr-o singură mișcare dumnezeiască, cu cinstea de a ființa fără de materie, duhul cugetător[1] și focul[2] netrupesc și nematerialnic spre a sluji strălucirii [dumnezeirii] atotluminoase și în Trei Sori; și de vreme ce sunt, Dumnezeule, Cela Ce ești dincolo de toate, slujitoare ale Tale și ale gândirii și slavei[3] Tale mai presus de minte și de-a pururi neschimbătoare, ai poruncit să săvârșească dumnezeieștile Liturghii [și slujbe] tuturor cetelor și corurilor [îngerești] laolaltă; pentru aceea prin cântări neîncetate laudă, slăvesc și preamăresc dimpreună cu noi, oamenii, cărora ne-a fost menit un chip de a ființa îndoit[4], mărețiile dumnezeiești ale firii celei mai presus de ființă și cerești.

Și, cu toate că suntem îmbrăcați în veșmântul acesta pământesc și tulburați de atacurile cele fără de lege ale patimilor, ne-ai făcut părtași în unire cu ele Arătării Unuia-Născut Fiului Tău, preaîncepător de dumnezeire, și cântării imnelor atotsfinte[5]. Drept aceea, aducem înaintea Ta, Cela Ce ești prin

[1] Noetic.
[2] *Ps.* 103, 5.
[3] *Λαμπρότητα.*
[4] *Scil.* mixt sau la mijloc, reunind materialul și spiritualul.
[5] *Ad litteram,* dumnezeiești *(θείων ὑμνολογιῶν).*

fire Milostiv și Îndurător, ca rugători și nouă mijlocitori, pe cei ce ne sunt Stăpâni și Ocrotitori, cinstindu-i la prăznuirile acestea de peste an; pe ale căror mijlociri ne rugăm să le primești cu iubirea de oameni și îndurarea Ta față de noi și să cauți [asupra lor] cu ochi milosârd; și ne izbăvește de războiul cel necurmat al vrăjmașilor văzuți și nevăzuți, iar Bisericii Tale dă-i liniște și pace; și binevoiește a încununa pe împăratul cel întru tot credincios cu răsplata biruinței împotriva dușmanilor.

Că Tu ești Dumnezeul îndurărilor, Păzitorul și Dătătorul bunătăților celor veșnice și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

5
În Cinstea Sfinților Arhangheli (I)
(8 noiembrie)

Γ.β.X

Cine nu va slăvi, Doamne Dumnezeul nostru, cetele și puterile cele înfricoșătoare și mai presus de ceruri ale Arhanghelilor Tăi? Căci prin râvna lor au dobândit deprinderea de a-și păzi pururea cinstea întru tot-neabătută de la virtute și pe drept sunt lăudați ca robi ai Tăi – Stăpânul a toate –, tari și puternici; că neîncetat cântă cu glas întreit, ves-

tind învederat Treimea cea deofiinţă şi arătându-se îndrumători spre slava cea una [a dumnezeirii]; şi povăţuiesc la viaţă sufletele celor ce cu evlavie preamăresc în cântări taina înfricoşătoare şi slăvită a Treimii Celei mai presus de înţelegere, Care, pentru ale lor rugăciuni, [nădăjduim] să fie Milosârdă [cu noi] cu toţi cei care săvârşim prăznuirea lor.

Că Dumnezeu binecuvântat şi preaslăvit eşti şi Ţie se cuvine slava, dimpreună cu Fiul Tău Cel Unul-Născut şi cu Duhul Cel de-Viaţă-dătător, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

6
În cinstea Sfinţilor Arhangheli (II)
(8 noiembrie)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Leningr. Gr. 226

Dumnezeule cel Sfânt, Care ai creat firea cea înfricoşătoare a Heruvimilor şi ceata sfintelor, preacuratelor şi preamarilor şi întraripatelor şi purtătoarelor [de limbi] de foc puteri serafimice spre a sta înaintea Ta, Cel Care eşti slăvit de puterile cele preaînfricoşătoare ale Sfinţilor Îngeri; Tu Însuţi, Stăpâne, Carele eşti deasupra a toate, primeşte şi rugăciunea de mulţumire a robilor Tăi păcătoşi, pentru mijlocirile Sfinţilor celor fără de trup Mihail şi Gavriil; plinirea Bisericii Tale o păzeşte, pe

preoții Tăi îmbracă-i în dreptate, robilor Tăi diaconi dăruiește-le rang bun[1] și îi întărește, făcându-i vrednici și pe ei de cinstita preoție; celor ce domnesc asupra noastră dă-le biruințe, întărește oștirea împotriva vrăjmașilor și pe întreg poporul Tău ocrotește-l.

Că iubitor de oameni și milostiv ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.[2]

7[3]

La prăznuirea Sfântului Ioan Gură de Aur (13 noiembrie)

Barb. Gr. 336, Vat. Gr. 1833, Leningr. Gr. 226

Ție laudă sau cântare sau mulțumire Îți vom aduce ca răsplată Ție, Dumnezeule Cel Iubitor de oameni, noi, cei osândiți la moarte și afundați în pă-

[1] *I Tim.* 3, 13.

[2] După *Ms. Leningr.* 226 (Orlov, pp. 366-368), ecfonisul este: „Că toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de Sus este, pogorând de la Tine, Părintele luminilor, și Ție slavă și mulțumire și închinăciune înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin".

[3] *Cf.* 134, unde, potrivit tradiției manuscrise, este socotită rugăciune la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, săvârșită în duminici. În spațiul grecesc, rugăciunea aceasta a intrat deja în uzul liturgic, fiind introdusă în *Liturghierul* tipărit cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii din Grecia, ca Rugăciune a amvonului la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare (*Liturghier*, Atena, ⁵2005, pp. 183-184).

cate, cărora ne-ai dăruit slobozirea şi părtaşi ne-ai făcut desfătării celei cereşti a Sfântului Trup şi [a Sfântului] Sânge ale Hristosului Tău?

Drept aceea ne rugăm Ţie: scapă-ne de osândă pe noi, robii Tăi, pe diaconi păzeşte-i întru cinstire şi în vieţuire cuvioasă dimpreună cu noi, iar pe poporul aici de faţă învredniceşte-l să se facă părtaş acestei mese de taină până la suflarea noastră cea mai de pe urmă, spre sfinţirea sufletului şi a trupului şi întru păzirea poruncilor Tale, ca să ne învrednicim şi de cereasca Ta Împărăţie[1] împreună cu toţi cei care au bineplăcut Ţie, pentru rugăciunile şi cu mijlocirile Preasfintei Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria şi ale tuturor Sfinţilor Tăi.

Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[1] *Cf. II Tes.* 1, 5.

8

La duminica dinaintea Naşterii Domnului (Duminica Sfinţilor Părinţi după trup ai Mântuitorului)

Γ.β.X

Dumnezeul Sfinţilor şi Fericiţilor Părinţi Avraam, Isaac şi Iacov, Sfântul Sfinţilor, Mântuitorul Mucenicilor, Lauda Dreptilor, Cununa celor ce din veac au bineplăcut Ţie, dă-ne nouă a săvârşi pomenirea tuturor Sfinţilor Tăi şi a ne face părtaşi pătimirilor lor; Cel Ce le-ai dăruit Sfinţilor Tăi Purtători de biruinţă şi Mucenicilor lupta cea bună a lupta şi a merge până la capăt pe calea cucerniciei şi credinţa[1] întru mărturisire a o păzi, dă-ne să le moştenim şi noi pe acestea şi să avem parte de ele ca, făcându-ne următori lor, să ne învrednicim de împărtăşirea bunurilor ce îi aşteaptă pe dânşii. Cu rugăciunile şi mijlocirile Preacuratei şi [Prea]Sfintei Născătoare de Dumnezeu, ale Sfinţilor şi slăviţilor Trei Tineri Anania, Azaria şi Misail, ale preafericitului Proroc Daniil şi ale tuturor Sfinţilor Tăi, miluieşte-ne pe noi pe toţi şi fii nouă ajutor. Învredniceşte-ne pe noi pe toţi a ne închina curăţiţi praznicului Naşterii lui Hristos, Dumnezeul nostru, prin dimpreună-lucrarea Duhului Celui de-Viaţă-dătător.

[1] *Cf. II Tim. 4, 7.*

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

9
În Ajunul Nașterii Domnului
(24 decembrie)

Γ.β.X

Slavă Ție, Hristoase, Dumnezeul nostru, Celui „fără tată, fără mamă, fără de spiță de neam, Care nu ai nici început al zilelor și nici sfârșit al vieții”[1] – că nu partea femeiască a săvârșit Nașterea Ta Preacurată, nici partea bărbătească s-a făcut părtașă Întrupării Tale din zilele cele mai de pe urmă. [Slavă Ție,] Celui Ce ai păzit neînrobite cinstea de a fi mai presus de materie[2] și bunăcuviința divină[3] ale firii dumnezeiești și Te-ai îmbrăcat – chip de rob luând[4] Tu, Cel Ce ești Stăpânul și Domnul a toate – întru omul pe Care peștera și ieslea L-au ascuns.

Pe Tine, Care ședzi de-a dreapta Tatălui, magii cu daruri Te-au cinstit și oștile Îngerilor în imne Te-au slăvit. [În cinstea Ta] păstorii de veghe noaptea pe

[1] *Evr.* 7, 3.

[2] Τὸ ἄϋλον – nematerialnicul, imaterialitatea.

[3] Τὸ θεοπρεπές – „potrivit lui Dumnezeu” (*cf.* irmosul cântării IX, gl. III, Utrenia Învierii), „cuviincios lui Dumnezeu” (*Și acum…* la stihoavna Utreniei sâmbetei, gl. VI).

[4] *Filip.* 2, 7.

câmp dănţuiau, iar Îngerii, dimpreună cu ei, cântarea şi-au înălţat; alături de ei şi noi, păcătoşii şi nevrednicii Tăi robi, odată ajunşi la acest praznic dătător de bucurie al zilei Naşterii Tale, Îţi aducem Ţie cântări şi ode duhovniceşti [ca împreună] să glăsuim: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!"

Primind, aşadar, smeritele noastre laude, Iubitorule de oameni, trimite-ne nouă milele Tale cele bogate; dăruieşte-ne viaţă paşnică, închinată voii Tale; împăratului nostru pământesc dă-i biruinţă, supune sub picioarele lui pe tot vrăjmaşul şi potrivnicul, iar pe noi pe toţi ne fă moştenitori ai Împărăţiei cerurilor, pentru rugăciunile Preacuratei şi [Prea] sfintei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria.

Că Tu eşti Împăratul păcii şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

10[1]

La praznicul Naşterii lui Hristos (I)
(25 decembrie)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Γ.β.XXI, Leningr. Gr. 226

Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ai strălucit[2] mai înainte de veci din Tatăl în chip nepătimitor, iar în vremurile mai de pe urmă Te-ai întrupat şi Te-ai născut din [Prea]sfânta Fecioară; Care ai sărăcit pentru noi, ca prin sărăcirea Ta să ne îmbogăţim noi[3]; Care Te-ai înfăşurat în scutece ca un Prunc şi Te-ai aşezat în chip dumnezeiesc, Stăpâne, în iesle[4], [deşi Tu eşti] Cel Ce le porţi de grijă[5] tuturor.

Tu, Însuţi, primeşte-ne acum rugăciunile cele smerite precum ai primit şi lauda păstorilor[6] şi închinarea magilor care Ţi-au adus daruri[7]; şi învredniceşte-ne să dănţuim dimpreună cu oştirea cerească[8], arătându-ne moştenitori ai bucuriei cereşti pregătite celor ce prăznuiesc după cuviinţă Naşterea Ta. Iar împăratului celui iubitor de Hristos dăruieşte-i biruinţă[9].

---

[1] *Vezi infra* 12.
[2] *Cf. II Cor.* 4, 6.
[3] *II Cor.* 8, 9.
[4] *Lc.* 2, 12 şi 16.
[5] Ioan Gură de Aur, *Homilia de capto Eutropio* (PG 52, 406, 10).
[6] *Lc.* 2, 20.
[7] *Mt.* 2, 11.
[8] *Lc.* 2, 13.
[9] Plural în text.

Că Iubitor de oameni eşti şi slăvit, dimpreună cu Cel fără de început al Tău Părinte şi cu Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

11
La praznicul Naşterii lui Hristos (II)

Γ.β.XVII

Dumnezeu-Cuvântul, Care eşti fără de început şi dimpreună-veşnic cu Dumnezeu şi Tatăl, Care pentru îndurările milostivirii nu Te-ai depărtat de Sânurile părinteşti, ci ai coborât pe pământ [vieţuind între oameni]; Care eşti nedespărţit atât de firea văzută, cât şi de cea nevăzută, Care ai binevoit în pântecele Fecioarei a încăpea fără a Te mărgini, Care ai îngăduit a primi scutecele şi ieslea, spre a ne slobozi din legătura păcatelor şi a nesocotinţei [născute] din neştiinţă, Care ai dat păstorilor şi magilor a vedea şi a se închina Naşterii Tale preaminunate, Tu Însuţi, Stăpâne Doamne, ascultă cererea noastră, a păcătoşilor, şi ne curăţeşte pe noi de toată fărădelegea şi ne arată vrednici Naşterii Tale după trup, negrăite şi netâlcuite, primindu-ne să-Ţi cântăm: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace!”[1]

[1] *Lc.* 2, 14.

Că Tu eşti Cel Care prin Înomenirea Ta ai dezrobit neamul omenesc, Hristoase Dumnezeule, şi Ţie slavă înălţăm, şi Părintelui Tău Celui fără de început şi Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

12[1]

La praznicul Naşterii lui Hristos (III)

Sinai Gr. 958, Dimitrievsky, p. 21

Doamne, Dumnezeul nostru, Care ai strălucit mai înainte de toţi vecii din Părintele Tău Cel fără de început, iar în anii mai de pe urmă Te-ai întrupat şi Te-ai născut din Fecioară în chip mai presus de cuvânt; Care ai sărăcit pentru noi ca prin sărăcirea Ta să ne îmbogăţim[2] noi; Care Te-ai înfăşurat în scutece asemenea unui Prunc şi Te-ai aşezat în chip dumnezeiesc, Stăpâne, în iesle, [deşi Tu eşti] Cel Ce le porţi de grijă tuturor.

Tu Însuţi primeşte acum rugăciunile noastre cele smerite precum ai primit şi lauda păstorilor şi închinarea magilor care Ţi-au adus daruri; învredniceşte-ne să dănţuim dimpreună cu oştirea cerească şi să ne arătăm moştenitori ai bucuriei de Sus pregătite celor ce prăznuiesc cu vrednicie Naşterea Ta;

[1] Variaţiune a rug. 10.
[2] *II Cor.* 8, 9.

și împăratului celui iubitor de Hristos dăruiește-i biruință[1].

Că Iubitor de oameni ești și slăvit, dimpreună cu Cel fără de început al Tău Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

13
La praznicul Nașterii lui Hristos (IV)

Vat. Gr. 1833

Cel Care ești slăvit în sfaturile Sfinților[2], Dumnezeul [nostru], Care pe Fiul Tău Cel Unul-Născut, „Înțelepciunea și Puterea" [Ta][3], L-ai născut mai presus de stricăciune și de înțelegere, prin Care ai făcut și veacurile, iar în zilele acestea mai de pe urmă[4] ai rânduit să Se nască și să iasă din pântece feciorelnic, Care ai binevoit în ziua aceasta a Se înfășa [în scutece] și a fi închinat de magi, cântat de păstori și slăvit de oștirea îngerească în Betleem[5], Tu Însuți, Stăpâne, și acum fă-ne vrednici bunătăților Tale, învrednicindu-ne a săvârși acest praznic întru bucurie sufletească și în tot lucrul bun[6] spre slava

[1] Plural în text.
[2] *Ps.* 88, 8.
[3] *I Cor.* 1, 24.
[4] *Evr.* 1, 2.
[5] *Lc.* 2, 7-13.
[6] *Col.* 1, 10; *II Tes.* 2, 17; *Evr.* 13, 21.

și lauda Ta[1] și a numelui Fiului Tău[2], a Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos, și a Duhului Tău Celui deoființă și închinat, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

14
La prăznuirea Sfântului Întâi-Mucenic și Arhidiacon Ștefan (27 decembrie)

Γ.β.X

Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ai luat asupra Ta neputințele trupului nostru și l-ai întărit împotriva vrăjmașului nostru netrupesc, dăruindu-i, prin moartea Ta cea dătătoare de viață, neînfricare în fața morții, Tu ești Cel pentru Care și Sfinții Tăi Mucenici au ales [mai degrabă] să moară decât să trăiască; și începător al acestei cete l-ai arătat pe Ștefan, purtătorul numelui mucenicie, dăruindu-i înțelepciune de nebiruit împotriva dușmanilor propovăduirii Tale; l-ai împodobit pe el cu puterea facerii de minuni și l-ai învrednicit de vederea slavei Tale negrăite, făcând din el cel dintâi următor al Pătimirilor Tale. Cu rugăciunile lui și ale tuturor Sfinților, mai ales ale Preacuratei Mai-

[1] *Filip.* 1, 11.
[2] *Cf. F.A.* 4, 30.

cii Tale, Stăpâna noastră și pururea Fecioara Maria, învrednicește-ne și pe noi de mila Ta; dă-ne îndrăznire asupra tuturor dușmanilor Tăi; înțelepțește-ne spre a ne împotrivi la toată știința cea cu nume mincinos și arată-ne lucrători a toată porunca Ta; pe împăratul nostru întărește-l asupra uneltitorilor, și ne fă părtași bucuriei care-i așteaptă pe toți cei ce Te iubesc pe Tine.

Căci Tu ești pricina tuturor bunătăților și Ție se cuvine slava, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

15

La prăznuirea Tăierii-împrejur a Domnului și la praznicul Sfântului Vasile cel Mare (I) (1 ianuarie)

Γ.β.IV, Γ.β.VI, Γ.β.X, Γ.β.XII

Slavă Ție, Iisuse, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu și al Tatălui, Hristoase, Dumnezeul nostru, că nu ai binevoit doar a Te întrupa din Sfânta Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria, a Te naște în peșteră și a Te înveli în scutece pentru ale noastre păcate; a Te culca în chip dumnezeiesc în

peșteră, din pricina nesocotinței noastre[1], a-i chema pe magi spre a Ți se închina și a-i arăta dimpreună-slăvitori[2] ai sfântului Tău nume; ci și în cea de-a opta zi ai primit Tăierea-împrejur, ca să ne slobozi pe noi de tăierea-împrejur cea iudaică.

Săvârșește [duhovnicească] noastră tăiere-împrejur [slobozitoare] din cursa diavolului, ca întotdeauna să ne închinăm Ție în toate zilele vieții noastre; și ne prinde prin a Ta frică întru mrejele Tale, precum l-ai vânat pe întreit-fericitul Apostol Pavel și l-ai trimis la propovăduire; învață-ne care sunt voile Tale, precum l-ai învățat dumnezeiești-le Tale Taine pe întreit-fericitul Vasile; primește-ne și nouă rugăciunile, cum ai primit dumnezeiasca lui Liturghie, Tu, Care i-ai dat pricepere și luminare și l-ai arătat Cuviosului Efrem în chipul unui stâlp de foc, făcându-l pe acesta să se ridice deîndată spre a-l cânta și lăuda, zicând: „Vasile, podoaba bisericilor, mândria împăraților, sprijinul ortodocșilor, fala preoților, lauda monahilor, pocăința păcătoșilor, izgonirea ereticilor, curățirea leproșilor, întoarcerea

[1] *Ἄλογία* – în sens propriu, nechibzuință, nesăbuință, iraționalitate, necuvântare; aici termenul se referă la starea ontologică de decădere, la care ajunsese firea umană, incapabilă, în sens teologic, a cuvânta despre Dumnezeu, și desemnează condiția precară, regresul umanității la statutul de ființe necuvântătoare.

[2] *Συγχορευτής*.

celor ce s-au lepădat, chemarea celor rătăciți, căința evreilor, mângâierea celor întristați."

Stăpâne, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, binecuvântează poporul acesta, care prăznuiește și sărbătorește, păzindu-l întru frica Ta; pe cei în robie sloboade-i, pe cei în boli cercetează-i, pe cei în primejdii pe mare bine chivernisește-i, pe cei bântuiți de duhurile necurate slobozește-i, pentru rugăciunile și cu soliile Marelui Arhiereu Vasile, părintele nostru; iar pe noi, preoții cei strâmtorați și în păcate, învrednicește-ne a ne arăta în fața sfântului Tău altar fără de prihană în toată viața noastră; „căci toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit se coboară de la Tine, Părintele luminilor"[1].

Că Tu ești învierea tuturor creștinilor, Dumnezeul nostru, și Ție slavă și mulțumire înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[1] *Iac.* 1, 17.

16

La prăznuirea Tăierii-împrejur a Domnului și la praznicul Sfântului Vasile cel Mare (II)

(1 ianuarie)

Barber. Gr. 329

Dumnezeule cel veșnic, Cel Sfânt și Iubitor de oameni, Cel înfricoșător prin voia Sa[1] și minunat întru lucrurile Sale[2], Care ai făcut cerul și pământul, marea și toate cele din ele[3], Care păzești Legământul Tău[4] și împlinești poruncile Tale[5]; Care n-ai îngăduit ca omul să rămână în întunericul păcatului până în sfârșit; ci L-ai trimis[6] din preacuratele Tale sânuri[7] pe Fiul Tău Cel Unul-Născut, pe Domnul nostru Iisus Hristos, spre a Se întrupa, a Se naște, a Se culca în iesle, a Se înfășa în scutece ca un Prunc[8], spre a împlini toate cele prezise mai dinainte prin Proroci[9], și spre a Se tăia împrejur în cea de-a opta zi[10]; Care l-ai supus printr-o ademenire atotînțeleaptă pe urzitorul foarte iscusit al răutății;

---

[1] *Cf. Ps.* 65, 4.
[2] *Cf. Sir.* 65, 4.
[3] *Ps.* 145, 6.
[4] *Ps.* 102, 18.
[5] *Cf. Ieș.* 20, 6.
[6] *Gal.* 4, 4; *I In.* 1, 9.
[7] *Cf. In.* 1, 18.
[8] *Cf. Lc.* 2, 7 și 12.
[9] *Cf. Mt.* 2, 23.
[10] *Cf. Lc.* 2, 21.

Care ai făcut să răsară în această sfântă și aducătoare de lumină zi a Nașterii Tale și pomenirea păstorului și slăvitului Ierarh Vasile; Tu Însuți, cu mijlocirile lui arată-ne și pe noi următori ai vieții sale minunate; iar pe împărații noștri credincioși încununează-i cu biruințe, Biserica Ta în pace și înțelegere o păzește și [pe noi] pe toți auzi-ne și ne miluiește.

Că Tu ești Dătătorul tuturor bunătăților și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

17
În Ajunul Sfintei Boboteze
(5 ianuarie)

Γ.β.Χ

Izvorul vieții noastre, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, sfințește izvoarele apelor; Tu, Cel Ce ai făcut apa izbăvire celor înrobiți, ștergere a datoriilor, iertare de greșeli, baie a celei de a doua nașteri[1], harismă a înfierii, veșmânt al nestricăciunii, luminează și mântuiește întru aceasta, Dumnezeul nostru, Cela Ce Te-ai arătat, pe poporul Tău și ne învrednicește a săvârși cu cuget curat și veselie preasfântul praznic al Epifaniei[2] Tale.

[1] *Tit* 3, 5.

[2] *Scil.* Arătării Sfintei Treimi la Botezul Domnului.

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

18
La Sfânta Bobotează sau Teofanie (I)
(6 ianuarie)

Γ.β.IV

Stăpâne, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel Ce Te-ai arătat la Iordan, și Te-ai botezat de către Ioan, și ai luminat „poporul ce ședea întru întuneric”[1], și mărturisit ai fost de Tatăl: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit, pe Acesta să-L ascultați”[2]; Cel Ce ne-ai învrednicit de părtășia slavei Tale prin cuminecarea de-Viață-făcătoare cu Sfintele Tale Taine întru care ne-ai lăsat să săvârșim chipul[3] morții și al Învierii Tale[4]. Prin acestea ne păzește întru Sfințenia Ta și pe noi, cei ce pomenim de-a pururea Harul Tău, ca să viețuim Ție, Celui Ce ai murit și ai înviat pentru noi; preoților, diaconilor și

[1] *Is.* 9, 1.

[2] *Mc.* 9, 7; *Lc.* 9, 35; *cf. Mt.* 3, 17; *Mc.* 1, 11; *Lc.* 3, 22.

[3] *Τύπος* are sensul de tip, icoană, prefigurare; aici termenul are semnificație anamnetică (*a se compara* cu rugăciunea epiclezei la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare: „punând înainte cele ce închipuiesc...” (*Liturghier*, EIBMBOR, București, 1995, p. 120).

[4] Sau „să săvârșim cele ce închipuie moartea și Învierea Ta”.

celor ce slujesc dimpreună cu noi dumnezeieștilor Tale Taine, dăruiește-le rang bun și multă îndrăznire[1] înaintea cumplitului și înfricoșătorului Tău Tron [de judecată][2].

Căci Tu ești Dumnezeul cel adevărat și Viața cea veșnică și Ție slavă și mulțumire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

19

La Sfânta Bobotează (Teofanie), adică la Praznicul Luminilor (II)

Γ.β. VI, Γ.β.VII, Γ.β.X, Γ.β.XII, Γ.β.XXI, Vat. Gr. 1554, Leningr. Gr. 226

Negrăită este iubirea Ta față de noi, Doamne, Dumnezeul nostru, și nemărginit e noianul bunătății Tale! Că ai binevoit ca Fiul Tău Cel Unul-Născut să Se nască dintr-o femeie [cu fecioria] nestricată[3] și să Se facă întru toate asemenea nouă[4] afară de păcat[5]; și ca om să Se boteze pentru noi de către Înaintemergătorul Ioan[6], cu toate că nu avea trebuință de curățire, spre a ne dărui, odată cu firea apelor, pe

[1] *I Tim.* 3, 13.
[2] *II Cor.* 5, 10.
[3] *Ἀφθόρου.*
[4] *Cf. Filip.* 2, 7.
[5] *Evr.* 4, 15.
[6] *Cf. Mt.* 3, 13 *ș. urm.*; *Mc.* 1, 9 *ș. urm.*; *Lc.* 3, 21 *ș. urm.*

care a sfinţit-o, renaşterea „din apă şi din Duh", astfel încât, cunoscându-Te pe Tine, Tatăl Cel fără de început, să ne închinăm şi Fiului Tău iubit, pe Care L-ai mărturisit din Ceruri, la Botez, şi să slăvim Duhul Tău Cel Preasfânt, Care S-a pogorât peste Hristos[1] şi L-a descoperit Botezătorului, întru Care, pecetluindu-ne şi miruindu-ne, ne-ai făcut părtaşi Hristosului Tău[2] şi de a Cărui tărie şi sporire împotriva puterilor viclene nu ne lipsi pe noi, păcătoşii; Tu, Însuţi, iubitorule de oameni, Împărate, întăreşte-i şi pe preacredincioşii şi ortodocşii noştri împăraţi spre înfruntarea a toată tirania; auzi-ne pe noi în orice zi chema-vom numele[3] Tău cel sfânt[4] şi ne călăuzeşte pe toţi spre a Ta Împărăţie.

Ca şi întru noi să se slăvească Numele Tău şi al Unuia-Născut Fiului Tău, dimpreună cu Duhul Tău cel Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[1] *Cf. Mt.* 3, 16; *Mc.* 1, 10; *Lc.* 3, 22; *In.* 1, 32.
[2] *Cf. Evr.* 3, 14.
[3] *Ioil* 3, 5; *F.A.* 2, 21; *Rm.* 10, 13.
[4] *Ps.* 32, 20; 102, 1; 104, 3; 105, 47; 137, 2.

20
La Sfânta Teofanie (III)

Γ.β.XVII

Soarele dreptății, mai luminos decât lumina cea preastrălucitoare și mai limpede[1] decât toată strălucirea, Care ai sfințit apa aceasta a Iordanului și ai stins focul păcatului în șuvoaiele sale, Care Ți-ai plecat capul în fața lui Ioan și ne-ai arătat botezul pocăinței[2], spre luminarea întregii lumi; Care ai pecetluit mările și ai cercetat adâncurile, Care ai înnoit prin iconomia dumnezeiască a mântuirii Tale neamul omenesc și în [apa] aceasta [a Iordanului] ai zdrobit capetele balaurilor[3], Însuți Hristoase, Dumnezeul nostru, cu mijlocirile Născătoarei de Dumnezeu, ale tuturor Sfinților, ale Sfântului slăvitului Proroc Ioan, păzește pe poporul Tău în pace și înțelegere, ca Ție slavă să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Ἀγλαέστερο* – termen nemaiîntâlnit în *Octoih*.
[2] *Mc.* 1, 4; *Lc.* 3, 3; *F.A.* 13, 24; 19, 24.
[3] *Ps.* 73, 14

21[1]

La Sfânta Teofanie (IV)

(6 ianuarie)

Mosca Gr. 27

Primește-ne rugăciunile, Stăpâne Atotțiitorule, Cela Ce pe toate le plinești și le sfințești; auzi-ne pe noi, cei ce ne rugăm Ție, Dumnezeule, și fă să ajungă înaintea Ta rugăciunea noastră[2]; dăruiește robilor îndurarea Ta, fă-ne vrednici de sfințirea Ta și ne mântuiește pe noi, cei aflați sub acoperământul Tău, Dumnezeul nostru, nădejdea tuturor celor ce nădăjduiesc întru Tine.

În Hristos Iisus, Domnul nostru[3], cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul [și Bunul] și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[1] Textul acestei rugăciuni, aflate în ms. *Mosca Gr.* 27 (sec. X), a fost publicat de Stefano Parenti în Par.Tes, p. 198.

[2] *Ps.* 87, 2.

[3] *Rm.* 6, 23.

22
La Întâmpinarea Domnului (I)
(2 februarie)

Γ.β.III, Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Γ.β.XII, Γ.β.XXI, Corsini 41. E.31, Leningr. Gr. 226

Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Cela Ce ai trimis în lume pe Unul-Născut Fiul Tău şi Cuvântul, Care S-a „născut din femeie, ca, născându-Se sub Lege, pe cei de sub Lege să-i răscumpere”[1], şi prin Duhul Tău ai adus Bătrânului Simeon dinainte vestea cea bună a venirii Lui şi i L-ai descoperit ca fiind de faţă, Tu Însuţi şi pe noi, nevrednicii robii Tăi, ne binecuvântează cu luminarea Ta şi primeşte cererile noastre, precum ai primit mărturisirea proorociţei Ana; ne învredniceşte cu braţele cugetului să îmbrăţişăm pe Cuvântul Tău cel Întrupat, spre a ne face lăcaşe luminoase ale Preasfântului Tău Duh; veseleşte-l pe împăratul nostru întru puterea Ta, cu biruinţa împotriva vrăjmaşilor.

Ca şi întru noi să se slăvească Numele cel de mare cuviinţă al Tău, al Unuia-Născut Fiului Tău şi al Duhului Tău Celui închinat şi de-Viaţă-dătător, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[1] *Gal.* 4, 4-5.

23
La Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos (II)

Vat. Gr. 2052

Tu eşti Cuvântul Cel fără de început, născut din Tatăl mai înainte de toţi vecii în chip negrăit, Care mai pe urmă S-a născut de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria în Betleemul Iudeii, pe Care proorocii L-au prorocit, steaua L-a vestit, iar păstorii L-au binevestit, Căruia magii I-au adus daruri şi pe Care Arhanghelii L-au teologhisit; pe Care dreptul Simeon L-a primit în braţele [sale][1] strigând şi grăind: „Acum slobozeşte pe robul Tău, după cuvântul Tău, în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor, lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău Israel."[2]

Tu, Însuţi, Doamne, Dumnezeul nostru, Cela Ce ai fost purtat în braţele Bătrânului şi Dreptului Simeon, binecuvântează poporul Tău şi păzeşte moştenirea Ta[3] ca întotdeauna şi de-a pururea să Te slăvim pe Tine, singurul şi adevăratul Dumnezeul nostru[4], dimpreună cu Cel fără de început al

[1] *Lc.* 2, 28.
[2] *Lc.* 2, 29-32.
[3] *Cf. Ps.* 27, 12.
[4] *Cf. In.* 17, 3.

Tău Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

24

La Sfinții 40 de Mucenici (9 martie)

Vat. Gr. 2052

Cu adevărat, ai înmulțit belșugul Bisericii Tale, Doamne, dăruind acesteia făptuiri de multe feluri și împodobind-o cu nenumărate cuvinte sfinte, hărăzite mucenicilor spre a lor pomenire. Drept aceea, binecuvântăm milostivirea Ta atotbună, revărsată asupra noastră, prin care ai binevoit și astăzi a ne face pe noi părtași praznicului preacinstit al celor patruzeci de Mucenici ai Tăi, ocrotitorii preaneînfricați ai Ortodoxiei și apărătorii cei cu dumnezeiesc cuget ai Adevărului, pe care nici înțelepciunea stăpânilor tirani, nici chinurile gerului celui ucigător nu i-au spăimântat, al căror număr, atunci când unul din sfânta ceată a celor patruzeci s-a lepădat de credința creștină, Tu l-ai întregit numaidecât cu încă un vrednic sfânt martir.

Drept aceea, precum ai umplut de lumină ceata acelor preasfinți cu cununi deopotrivă la număr, spre a străluci cu scânteieri asemenea razelor stelelor, ne învrednicește și pe noi de fericirea lor, pri-

mindu-ne slavosloviile închinate de bunăvoie Ție și credinței [ortodoxe] în fiecare zi.

Cu Harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care bine ești cuvântat, dimpreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

25

La Bunavestire (I)

(25 martie)

Γ.β.III, Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Γ.β.XII, Γ.β.XXI, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2059,Corsini 41. E.31, Leningr. Gr. 226

Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, Cel Care ai binevoit ca Fiul Tău Cel Unul-Născut să Se întrupeze dintr-o femeie neispitită de nuntă și să Se facă om[1] pentru a noastră mântuire, Cel Care ai trimis totodată și pe Gavriil, Arhanghelul Tău, spre a binevesti zămislirea Ta cea fără de sământă[2] Sfintei Fecioare Maria, mai înainte de veci rânduită drept locaș[3] al acestei Taine înfricoșătoare, dinainte-cunoscută Ție și Cuvântului Celui dimpreună-veșnic cu Tine; Tu Însuți, pentru rugăciunile ei și ale tu-

[1] *Ἐνανθρωπῆσαι* (să Se înomenească).

[2] *Cf. Lc.* 1, 26 *ș. urm.*

[3] Termenul *ἐργαστήριον* are, de asemenea, și sensul de laborator, locul destinat săvârșirii unei activități anume.

turor Sfinților Tăi, binevestește sufletelor noastre prin Harul Tău iertarea păcatelor și bucuria cea de neînstrăinat; binecuvântează poporul Tău cu pace; dă-ne să cunoaștem calea pe care, pășind, vom plăcea bunătății Tale, și ne călăuzește spre a Ta Împărăție cerească.

Cu îndurările Hristosului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

26

La Bunavestire (II)

Sinai Gr. 973, Dimitrievsky, p. 87, Vat. Gr. 1554

Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru, Care ești fără de început dimpreună cu Tatăl și dimpreună-veșnic cu Duhul Tău Cel Sfânt, Făcătorul cerului și al pământului și a toată zidirea; Care ai plăsmuit pe om și i-ai dat puterea de stăpânire asupra a tot ce ai făcut Tu; Care ai poruncit, ca un Iubitor de oameni, să locuiască în Raiul desfătării, însă el, prin pizma diavolului, alungat a fost din Rai. Or și după întoarcerea sa în pământul din care a fost luat[1], nu ai îngăduit făpturii Tale să zacă sub tira-

[1] *Fac.* 3, 19.

nia diavolului; ci în anii mai de pe urmă[1] nu Te-ai rușinat, cu toate că ești Dumnezeu mai înainte de veci, să iei chip de rob[2] și din bunătatea Ta să Te naști dintr-o fiică fecioară; prin proroci ai însemnat nașterea Ta negrăită din ea, trimițându-l pe Gavriil, Arhanghelul Tău, să binevestească Fecioarei sfânta și preacurata Ta zămislire dintr-însa; Tu Însuți, Stăpâne, pentru rugăciunile ei și ale tuturor Sfinților, dă-ne să auzim în suflete graiurile Tale ce ne dăruiesc iertarea greșelilor și bucuria de neînstrăinat. Fă cunoscută poporului calea pe care să meargă, prin care vom bineplăcea bunătății Tale, și ne îndrumă spre a împărăți dimpreună cu Tine în Ceruri.

Cu îndurările Hristosului Tău, cu Care bine ești cuvântat, împreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

27

La Bunavestire (III)

Corsini 41. E.31

Primește-ne rugăciunea neîntinată, Preasfântă Stăpână, Fecioară de Dumnezeu Născătoare, preadorită, prealăudată; tu ești mai cinstită între toate

[1] *Cf. I Pt.* 1, 20; *Iud.* 18.
[2] *Filip.* 2, 7.

neamurile și te-ai arătat mai înaltă decât toate cele văzute și nevăzute; că Dumnezeu S-a sălășluit în mijlocul tău și nu te vei clătina[1] și Cel Preaînalt te-a sfințit pe tine locaș al Său[2]: așadar, Domnul puterilor e cu noi[3].

[Tu ești] rădăcina[4] florii preacinstite, izvorul Hrănitorului[5] și mâna Făcătorului, care porți în brațe pe Cel Ce a așezat oarecând cerul deasupra apelor[6], care L-ai alăptat la pieptul tău pe Cel Ce luminează[7] zidirea și pe care Moise a văzut-o sub chipul rugului ce ardea și nu se mistuia[8]; [Tu ești] scara însuflețită pe care a văzut-o Iacov[9], poarta cerească pe care a văzut-o Iezechiel, prin care Domnul nostru Iisus Hristos a intrat și a ieșit, dar care apoi a rămas din nou închisă[10]; [Tu ești] cea prin care pedeapsa lui Adam s-a dezlegat și întristarea Evei prefăcută a fost în bucurie.

[Iar acum], noi, nevrednicii robii tăi, binecuvântând și cântând în locașul tău curat și închinat, îți

[1] *Ps.* 45, 5.
[2] *Ps.* 45, 4.
[3] *Ps.* 45, 7.
[4] *Cf. Is.* 11, 10; *Rm.* 15, 12.
[5] *Cf. Înțel.* 16, 25.
[6] *Fac.* 1, 6-7.
[7] *In.* 1, 9.
[8] *Ieș.* 3, 2.
[9] *Fac.* 28, 12.
[10] *Iez.* 44, 1-3.

înălțăm preaînfricoșătoarea laudă, strigând dimpreună cu Arhanghelul Gavriil și grăind: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine!”[1] Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Preasfântă Stăpână, de Dumnezeu Născătoare! Bucură-te, cea plină de har, care ai născut Lumina, fără a ști cum [aceasta s-a petrecut]! Bucură-te, cea plină de har, că tu ești cu adevărat norul cel ușor[2]! Bucură-te, cea plină de har, că tu ești încăperea Celui neîncăput! Bucură-te, cea plină de har, că tu ești limanul cel lin al celor învăluraţi! Bucură-te, cea plină de har, că tu ești via neudată care a înflorit lumii strugurele cel copt, pe Domnul nostru Iisus Hristos! Bucură-te, cea plină de har, că prin tine magii se închină și își aduc darurile călăuziți de lumina astrului! Bucură-te, cea plină de har, întru care s-a descoperit taina Sfintei Treimi: Tatăl a binevoit întru tine, Fiul S-a sălășluit întru tine și Duhul Sfânt te-a adumbrit[3].

Pe Acesta roagă-L și acum pentru noi, păcătoșii și nevrednicii robii tăi, Preasfântă Stăpână, Fecioară de Dumnezeu Născătoare, și pentru vremuri în pace și roade ale pământului îmbelșugate; neamurile vrăjmașe să le îmblânzească, pe fraţii noștri cei

[1] *Lc.* 1, 28. Urmează o parafrază a imnului Acatist.
[2] *Is.* 19, 1.
[3] *Cf. Lc.* 1, 35.

în robie să-i izbăvească, lumea să o împace și să mântuie poporul din toată primejdia.

Că Acestuia se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, împreună și Părintelui Său Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

28
La praznicul Cinstitului Înaintemergător (I)
(24 iunie)

Vat. Gr. 2052

[Sfinte] Prorocule [Ioane], Înaintemergătorul și Botezătorul [Domnului], care L-ai cunoscut pe Stăpânul din pântecele maicii tale[1] și I te-ai închinat Lui cu săltări în pântece; cel ce te-ai născut din coapse sterpe și încă din scutece ai dorit cetatea cea de sus, sălășluindu-te în pustia cea necălcată de picior omenesc; [tu ești] propovăduitorul pocăinței și Botezătorul Domnului, care-ai ajuns prin har la vederea duhovnicească a Sfintei Treimi și pe care Stăpânul te-a numit pe drept „cel mai mare între cei născuți din femei"[2]. Ci o, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel Care botezat ai fost de Ioan și lumea ai

[1] *Lc.* 1, 41 și 44.
[2] *Mt.* 11, 11; *Lc.* 7, 28.

luminat, trimite-ne nouă din ceruri ajutorul Tău și ne miluiește pe toți.

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

29[1]

La praznicul Cinstitului Înaintemergător (II)

Corsini 41. E.31 (sec. XVI)

Stăpâne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel Ce cunoscut ai fost din pântecele maicii sale[2] de Înaintemergătorul și Botezătorul Ioan, care Te-a vestit pe Tine prin săltările lui; pe acesta, care s-a născut din coapse sterpe și încă din scutece a dorit cetatea cea de sus și s-a sălășluit [în pustia cea necălcată de picior omenesc], l-ai trimis ca propovăduitor al pocăinței și Botezător; și, învrednicindu-l, Stăpâne, de vederea cu adevărat a Harului Sfintei Treimi, l-ai numit pe drept „cel mai mare între cei născuți din femei"[3].

Așadar, Tu Însuți, Împărate al slavei[4], Cel Care l-ai mărit pe acesta mai mult decât pe toți și ai primit să fii botezat de el, luminând lumea cu credința

[1] Variantă mai amplă a rugăciunii anterioare.
[2] *Lc.* 1, 41 și 44.
[3] *Mt.* 11, 11; *Lc.* 7, 28.
[4] *Ps.* 23, 7.

desăvârșită a Sfintei Celei deoființă și închinatei Treimi, trimite-ne nouă din ceruri mâna Ta preaînaltă, cea plină de har și îndurări, și ne binecuvântează pe noi pe toți; și ne păzește viața în pace și în iubire netulburată și neîntristată, arătându-ne moștenitori ai Împărăției cerurilor.

Pentru rugăciunile și cu soliile preasfintei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, ale sfintelor și cerești Puteri, ale [Sfântului] Proroc Ioan, Botezătorul și Înaintemergătorul [Domnului], ale tuturor prorocilor, Apostolilor și sfinților, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

30[1]

La praznicul Cinstitului Înaintemergător (III)

Γ.β.I, Vat. gr. 2032, Vat. gr. 2052

Stăpâne, Cel Care l-ai trimis pe cel ce este înger în trup și cel mai mare între cei născuți din femeie[2] înaintea feței[3] Unuia-Născut Fiului Tău, spre a fi prin nașterea sa minunată înainte-vestitor venirii Sale pe pământ din cer, iar prin moartea sa, propovăduitor pentru cei morți al Pogorârii Sale la iad;

[1] *Cf.* 96.
[2] *Mt.* 11, 11; *Lc.* 7, 28.
[3] *Mt.* 11, 10.

Care l-ai învrednicit, după mărturia sa, mai însemnată decât aceea a unui proroc, și de cununa martiriului, Tu Însuți revarsă peste noi strălucirea razelor vieţuirii lui și ne povățuiește prin lumina propovăduirii lui pe calea poruncilor Tale, făcându-ne părtași pe noi pe toți Împărăției Tale celei cerești.

Cu îndurările Hristosului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

31
La praznicul Sfinților Apostoli
(29-30 iunie)

Γ.β.VII, Γ.β.X

Doamne Dumnezeule, Atotțiitorule, Care ne-ai făcut cunoscută prin mijlocirea Sfinților Tăi Apostoli Taina slavei Evangheliei Hristosului Tău, Care ne-ai luminat pe noi prin propovăduirea lor și ne-ai povățuit la Adevăr prin harul Unuia-Născut Fiului Tău, care a strălucit întru ei, dă-ne părtășia robilor Tăi și ne învrednicește a săvârși pomenirea celor mai dinainte-sfințiți din poporul Tău, care ne-au grăit cuvântul Adevărului, spre a urma, luând aminte la sfârșitul hărăzit vieții lor, chipului evlaviei acestora.

Așa, [Doamne] Dumnezeule, fă-ne părtași moștenirii aleșilor Tăi, păzindu-ne întru Harul Hristosului Tău, cu Care Ție se cuvine slava și puterea, dimpreună cu Sfântul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

32
La praznicul Schimbării la Față a Domnului (I)
(6 august)

Γ.β. IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Vat. Gr. 1833, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Stăpâne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, înalță-ne pe muntele preasfânt al dragostei Tale, precum ai înălțat pe mai-marii[1] Ucenicilor și Apostolilor Tăi „într-un munte înalt”[2]; deschide-ne ochii[3] cugetători ai inimii spre vederea frumuseții Tale de negrăit, cum ai făcut să se reverse preaminunat asupra lor chipul strălucirii Tale trupești, arătându-le[4] prin mijlocirea Trupului Tău raza[5] dumnezeirii Tale, și călăuzește-ne pe culmea cea mai de sus cu Dreapta Ta atotputernică.

Cel Ce Ți-ai preschimbat mai presus de cuvânt [și înțelegere] chipul înfățișării Tale celei văzute,

[1] *Κορυφαίους* = corifeii, verhovnicii.
[2] *Mt.* 17, 1 *ș. urm.*; *Mc.* 9, 2 *ș. urm.*
[3] *Lc.* 24, 31.
[4] *Scil.* descoperindu-le.
[5] *Scil.* strălucirea.

dă-ne a simți necontenit stăpânia [și domnia] Ta mărturisită de Moise și Ilie[1], și a ne aduce pururea aminte de glasul Tatălui, Care Te numește „Fiu iubit", poruncindu-ne să ascultăm de Tine[2].

Ca, făcându-ne lucrători ai poruncilor Tale, să strălucim alături de cei ce s-au învrednicit de Împărăția Ta cea nestricată[3], văzând întru Tine pe Tatăl[4] Cel fără de început, cu Care ești binecuvântat dimpreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

33

La praznicul Schimbării la Față a Domnului (II)

Vat. Gr. 1833

Doamne, Dumnezeul nostru, Ziditorul a toată firea văzută și nevăzută, obârșia a toată ființarea[5] și buna-rânduială, Care n-ai îngăduit ca firea noastră omenească, înstrăinată la îndemnurile înșelătoare ale șarpelui zavistuitor de frumusețea cea după fire, pătată prin patimi întunecate, prin îndepărtarea de lumina cea adevărată, să ajungă roabă păcatu-

[1] *Cf. Mt.* 17, 1; *Mc.* 9, 4; *Lc.* 9, 30.
[2] *Cf. Mt.* 17, 5; *Mc.* 9, 7; *Lc.* 9, 35.
[3] *Cf. Mt.* 13, 43.
[4] *Cf. In.* 14, 9.
[5] Ὑπαρξις.

lui şi dajdnică morţii, ci, din milostivirea Ta faţă de ea, Te-ai golit în chip negrăit şi de netâlcuit şi, luând-o asupra Ta, Te-ai unit cu ea după ipostas; ai izbăvit-o de păcat şi de întunecare, ca Cela Ce eşti Izvorul vieţii şi nemuririi mai presus de cuvânt, şi, precum ai risipit întunericul păcatului ca Lumină făcătoare de lumină, aşa ca Frumuseţe dătătoare de frumuseţe, dincolo de toate frumuseţile, ai făcut-o să strălucească pe muntele Tabor[1] mai mult decât razele înseşi ale soarelui, chiar mai tare şi decât soarele însuşi, îmbogăţind-o cu scânteierile dumnezeirii Tale[2] prin mijlocirea unirii [ipostatice] celei mai presus de fire şi fericite.

Luminează-ne mintea – cârmuitoare [a vieţii noastre] – şi preschimb-o spre a ajunge la frumuseţea cea după chipul şi după asemănarea [lui Dumnezeu]; înalţă-ne pe noi dimpreună cu Ucenicii Tăi pe muntele nepătimirii, unde lumina-ne-vom laolaltă întru strălucirea şi străluminarea Ta cea mai presus de dumnezeire, depărtându-ne tot mai mult şi mai iute[3] de simţirea celor pământeşti şi materialnice prin venirea preadesăvârşită[4] a razei Tale celei

[1] *Mt.* 17, 1 *ş. urm.*; *Mc.* 9, 2 *ş. urm.*; *Lc.* 9, 30 *ş. urm.*

[2] *Scil.* adăugându-i trăsăturile idiomatice proprii dumnezeirii.

[3] *Ἀμαυρότερον* – termen inexistent în imnografie (*Octoih* şi *Mineie*).

[4] *Ὑπερπλήρης* – termen inexistent în imnografie (*Octoih* şi *Mineie*).

dătătoare de lumină; statornicește în noi năzuința vieţuirii împreună cu Tine, deschide-ne ochii inimii, ca după porunca Tatălui să ascultăm întotdeauna de Tine, să păzim poruncile Tale și să ne desfătăm de fericirea adusă de ele; păzește poporul Tău întru sfințenia credinței, întru curăția faptelor și întru lumina cunoștinței Tale[1]; zădărnicește uneltirile potrivnicilor, supune împăratului, robul Tău preacredincios, neamurile vrăjmașe și dăruiește Bisericii pacea cea aducătoare de unitate.

Că Tu ești Făcătorul celor ce au fost aduse din neființă [la ființă], Care le ții pe toate câte sunt, și luminarea celor luminați[2], și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[1] *II Cor.* 4, 6.

[2] *Scil.* celor ce au ajuns la luminarea dumnezeiască, treapta a doua a urcușului duhovnicesc, căreia îi premerge curățirea și îi urmează desăvârșirea.

34
La Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (I) (15 august)

Γ.β.XXI, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Mântuitoase, Dumnezeul nostru, Cel Care ai mutat-o pe Maica Ta nestricată[1] de la viața [pământească] la viața fără de stricăciune prin moarte și ai făcut-o, după îngroparea ei, în chip mai presus de cuvânt [și de înțelegere], mai înaltă decât stricăciunea mormântului, adunându-i de pretutindeni pe Apostolii Tăi laolaltă spre a o înmormânta, Tu Însuți, pentru rugăciunile ei, mântuiește-ne pe noi pe toți, care prăznuim mutarea ei, de tot gândul și fapta cele fără de viață, ne scapă de toată vătămarea sufletească, ne izbăvește de deznădejdea morții și ne ferește de mormântul îndoielii[2] și al credinței celei rele; toată uneltirea și răzvrătirea ridicate asupra împăratului nostru iubitor de Hristos le potolește, toată nerușinarea cea barbară o omoară, toată înfumurarea iscată împotriva propovăduirii Tale o smerește, și pe toți ne învrednicește de

[1] Se are în vedere pururea fecioria Maicii Domnului, dar totodată și stricăciunea morții care nu i-a atins trupul după adormirea sa.

[2] *Ἄπιστία* – necredință, în sens propriu.

viaţa cea veşnică, pentru că Tu voieşti ca toţi oamenii să se mântuiască[1].

Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună şi Părintelui Tău fără de început şi Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

35[2]

La Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (II)

Sinai Gr. 958

Primeşte, aşadar, Preamilostivă[3] [Stăpână], de la noi, nevrednicii robii tăi, cinstitele daruri ale Domnului, cuvenite numai ţie, Preasfântă Maică a lui Dumnezeu, care eşti mai slăvită dintre toate neamurile şi mai cinstită decât toate făpturile create, văzute şi nevăzute.

Fericită este rădăcina lui Iesei[4], întreit fericită este casa[5] [lui Israel] întru care ai odrăslit; pentru că Dumnezeu se află în mijlocul tău[6] şi nu te vei clă-

[1] *I Tim.* 2, 4.

[2] *Cf.* 95; prima parte (până la *au avut parte de un sfârşit preaslăvit*) e comună, cu o mică variaţiune.

[3] *Πανευμενεστάτη – ad. litteram*, atot-preamilostivă – termen inexistent în imnografie (*Octoih* şi *Mineie*).

[4] *Is.* 11, 10.

[5] *Scil.* seminţia (*cf. Ps.* 134, 19-20).

[6] *Scil.* întru tine.

tina[1]; că Cel Preaînalt te-a sfinţit pe tine, locaşul Său[2], şi întru tine legămintele şi juruinţele faţă de părinţii noştri au avut parte de un sfârşit preaslăvit; căci prin tine L-am cunoscut pe Fiul lui Dumnezeu şi ne-am învrednicit de Preasfântul Său Trup şi Sânge. Ocroteşte-ne până întru sfârşit neosândiţi şi mântuieşte-i, Stăpână, pe robii tăi, împăraţii noştri credincioşi; întăreşte oştirea împotriva duşmanilor şi poporul de faţă păzeşte-l întru iertarea păcatelor.

Ca mântuiţi fiind prin rugăciunile tale, slavă să înălţăm Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

36[3]

La Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (III)

Γ.β.I, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Cine va spune puterile Tale, Doamne, cine va face auzite toate laudele bunătăţii Tale revărsate peste noi? Că voind a descoperi Taina din veac ascunsă[4] a Întrupării Pruncului Tău, Celui Unuia-Născut, spre mântuirea neamului omenesc, şi, gata fiind a împlini făgăduinţa făcută [oarecând] Proorocului David,

[1] *Cf. Ps.* 45, 5.
[2] *Cf. Ps.* 45, 4.
[3] *Cf.* 94.
[4] *Cf. Col.* 1, 29.

ai ales-o pe Curata Ta Maică spre sălășluirea Arătării Tale în trup; și dintr-însa ieșind[1], prin asumarea[2] aceasta dintr-însa, ai mântuit prin ceea ce e asemenea pe cel asemenea[3], săvârșind replămădirea întregului neam [omenesc].

Serbând acum ziua preacinstită a Adormirii ei, Îți mulțumim Ție, Dătătorule al Bunătăților, și ne rugăm ca printr-însa să Îți arăți fața peste noi[4], să ne faci cunoscută calea pe care vom merge spre a bineplăcea Bunătății Tale, să ne izbăvești de uneltirile diavolului și să ne conduci la mântuirea cea prin pocăință, spre a prăznui întru veselia sufletului această sfântă sărbătoare.

Căci Tu ești Dumnezeul milei și al mângâierii și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Cf. Dogmatica*, gl. al VIII-lea.

[2] *Πρόσληψις* – asumarea ipostatică a firii umane s-a tradus și prin „adăogire" (*cf. Dogmatica*, gl. al VIII-lea).

[3] «Ἔσωσας τῷ ὁμοίῳ (*scil.* prin firea omenească asumată de Hristos prin Întruparea Sa) τὸ ὅμοιον (*scil.* pe cel ce este „după asemănarea", adică pe om)».

[4] Ps. 30, 16.

37
La Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (IV)

Leningr. Gr. 226

Mărimu-te pe tine, Preacurată, Prealăudată Stăpână de Dumnezeu Născătoare; înfricoşătoare este a ta taină; fericită eşti tu, Preasfântă şi de Dumnezeu eşti fericită, sălaş vrednic de laudă al lui Dumnezeu, bucuria întregii lumi şi ajutorul neîntârziat al celor în nevoi. Luminos este praznicul de faţă, Neîntinată, minunată e a ta Adormire, Nepătată, şi întru slavă este şi a ta ridicare, care te-ai mutat aşa cum nici un om, patriarh sau proroc nu s-au mutat [vreodată]; căci, după cum se spune, „plăcând Enoh lui Dumnezeu, a fost mutat”[1]; şi nimeni dintre oameni nu ştie [unde s-ar afla] mormântul lui Moise[2]; iar Ilie s-a înălţat la cer într-un car de foc[3].

Însă tu te-ai arătat Maică şi cer, tron şi locaş ale lui Dumnezeu-Cuvântul. Drept aceea, având îndrăznire multă, cere de la Fiul tău şi Dumnezeul nostru, Cel din tine întrupat în chip negrăit, în mâinile Căruia ţi-ai pus sfântul [tău] suflet, să se dăruiască lumii şi sfintelor Sale biserici pace, iar împăratului

[1] *Cf. Fac.* 5, 24.
[2] *Deut.* 34, 6.
[3] *IV Reg.* 2, 11-12; *Sir.* 48, 9.

nostru credincios să i se hărăzească biruinţe asupra a tot vrăjmaşul; smerenia noastră să aibă parte de a Lui milă, să se risipească întunericul judecăţii şi să ne supună jugului îndreptării, spre a ne izbăvi de greşeli, ca să ne facem părtaşi Împărăţiei cerurilor.

Ca şi noi, nevrednicii tăi robi, învrednicindu-ne de harul tău, slavă să înălţăm Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

38
La Tăierea Capului [Înaintemergătorului Ioan] (29 august)

Γ.β.IV, Γ.β.X, Vat. Gr. 1833

Cel Care ai plecat Cerurile şi Te-ai pogorât[1] [la noi], luând asupra Ta toată smerenia şi tot pogorământul, Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ne-ai dăruit nouă pe al Tău Înaintemergător şi Botezător, pe Propovăduitorul adevărului şi Vestitorul pocăinţei, care s-a sălăşluit în pustie spre preînchipuirea mântuirii noastre; Tu Însuţi, Care l-ai învrednicit lupta cea bună a lupta, drumul a săvârşi, credinţa a păzi, apoi cununa dreptăţii[2] [şi] a adevărului a dobândi şi cel dintâi a propovădui ce-

[1] *Ps.* 17, 11.
[2] *Cf. II Tim.* 4, 7-8.

lor aflați în iad mântuirea, dă-ne să-i urmăm viața vrednică de laudă, vieţuirea virtuoasă şi aducătoare de mângâiere, spre nesocotirea desfătării celei pământeşti, şi ne izbăveşte pe noi, cu mijlocirile sale, de puterea şi domnia stăpânului întunericului acestui veac[1], ocrotindu-ne şi acoperindu-ne cu aripile bunătății Tale.

Că Tu eşti Creatorul şi Dătătorul tuturor bunătăților şi Ție slavă înălțăm, împreună şi Părintelui Tău Celui fără de început şi Preasfântului şi Bunului şi de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[1] *Cf. Ef.* 6, 12.

II
LA SĂRBĂTORILE CU DATĂ SCHIMBĂTOARE DIN PERIOADELE DE DINAINTEA, DIN TIMPUL ȘI DE DUPĂ SFINTELE PAȘTI

(De la Duminica Vameșului și a Fariseului până la Duminica Tuturor Sfinților, adică Perioada Triodului și a Penticostarului)

39[1]

La Duminica Vameşului şi a Fariseului

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Doamne, Dumnezeul nostru, învrednicindu-ne a sta în locul Tău cel sfânt noi, păcătoşii şi nevrednicii Tăi robi, şi neputând a-Ţi pune înainte vreo facere de bine, ca jertfă Îţi aducem Ţie, Celui Ce nu ai trebuinţă de ale noastre bunuri, zdrobirea inimii şi umilinţa duhului[2], de la a Ta Bunătate curăţirea păcatelor cerând; ascultă-ne umila rugăciune, precum l-ai ascultat pe vameş şi nu l-ai trecut cu vederea pe el, care s-a smerit, ci mai drept decât pe fariseul, care se îndreptăţea pe sine, l-ai arătat[3]. Alungă de pe limba noastră lăudăroşenia şi înfumurarea, cele urâte Ţie, şi mândria lui din cuget ne-o izgoneşte. Dă-ne străpungerea de inimă a vameşului şi smerenia care ne ţine aproape de Tine, Cel Ce înalţi pe cei smeriţi[4] şi pe cei ce se înalţă pe sine-i smereşti, şi

[1] *Cf.* 52.
[2] *Cf. Ps.* 50, 18.
[3] *Cf. Lc.* 18, 9 *ş. urm.*
[4] *Lc.* 1, 52.

fă-ne vrednici de fericirea ce-i aşteaptă într-a cerurilor Împărăţie pe cei „săraci cu duhul”[1].

Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

40
La Duminica Fiului risipitor

Γ.β.X

Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru, Părintele slavei, Care L-ai trimis în lume, pentru mântuirea noastră, pe Fiul Tău Cel Unul-Născut – dăruindu-ne prin El cinstea de fii – şi ne-ai învrednicit a Te numi pe Tine Tată; milostiveşte-Te şi acum faţă de noi, păcătoşii şi călcătorii poruncilor Tale, şi nu ne pierde pe noi, cei ce ne-am depărtat de Tine; nu ne lipsi de harurile Tale duhovniceşti[2], ci fă-ne vrednici şi cu gura şi cu inima a ne apropia de Tine spre a ne vădi a înfierii cinste prin fapte bune şi spre a urma întoarcerii la Tine a Fiului risipitor, prin care ni s-a arătat iubirea Ta de oameni negrăită asupra celor păcătoşi, părtaşi făcându-ne [astfel] nesfârşitelor Tale bunătăţi, pregătite celor ce iubesc voia Ta; şi ai

[1] *Mt.* 5, 3.
[2] *Cf. Lc.* 15, 14.

în pază, Doamne, pe împăratul nostru cel cucernic, lui supunând pe tot potrivnicul şi vrăjmaşul.

Cu Harul şi cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău şi ale Duhului Celui de-Viaţă-făcător şi închinat, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

41
La Sâmbăta morţilor, dinaintea Duminicii lăsatului sec de carne („Moşii de iarnă")

Γ.β.IV, Γ.β.XV, Γ.β.XXI, Kutlumus 174[1]

Stăpâne, Doamne, Dumnezeule cel Atotputernic, Care nu Te-ai despărţit de robii Tăi şi nu treci cu vederea pe cei ce se roagă Ţie, odihneşte sufletele robilor Tăi în sânurile lui Avraam şi Isaac şi Iacov, în locaşul celor drept-credincioşi, întru lumina celor vii, în Raiul desfătării, trecându-le cu vederea greşelile cele cu ştiinţă şi din neştiinţă; şi învredniceşte-i pe ei de odihnă întru desfătarea de acolo, iar pe noi, cei vii, alipeşte-ne lor, după vrerea şi cu voia Ta, că Tu eşti Dătătorul vieţii noastre.

Şi pentru rugăciunile sfintei, slăvitei şi pururea Fecioarei Maria şi ale tuturor Sfinţilor Tăi ne păzeşte întru iertarea păcatelor, spre a slăvi şi mul-

[1] În acest Ms. este menţionată ca rugăciune a amvonului la Liturghia Sfântului Apostol Petru.

ţumi Preasfântul Tău Nume, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

42

La Duminica lăsatului sec de carne (I)

Γ.β.VII, Γ.β.X, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Primeşte, Hristoase Dumnezeule, rugăciunile noastre cele smerite, precum ai primit lacrimile şi mirul desfrânatei, şi Te veseleşte întru cântările noastre, Milostive, ca de sărutările [cele aduse] de dânsa [picioarelor Tale][1]. Şi ne dăruieşte nouă întoarcerea ei cea bună, învrednicindu-ne ca şi pe aceea de iertarea greşelilor.

Şi cum nu Ţi-ai întors faţa de la ea, care s-a atins de preacuratele Tale picioare, aşa nu ne alunga nici pe noi, cei ce alergăm [spre a ne închina] semnelor, nevăzute [cu ochi trupeşti,] şi lăsate de iubirea Ta de oameni. Şi cum pe ea, care s-a spovedit fără glas Ţie, Celui Ce cunoşti inimile, nu ai întors-o ruşinată, aşa nu ne lăsa pradă ruşinării nici pe noi şi nu da pe faţă, la Judecata Ta înfricoşătoare, înaintea îngerilor şi a oamenilor, păcatele noastre cele ascunse, ci ne izbăveşte de ocara cea veşnică şi ne fă moştenitori ai slavei Tale celei nestricăcioase.

[1] *Cf. Mc.* 14, 3-5; *Lc.* 7, 37-38.

Că iubitor de oameni şi preaslăvit eşti dimpreună cu Părintele Tău Cel fără de început şi cu Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

43[1]

La Duminica lăsatului sec de carne[2] (II)

Sinai Gr. 958, Γ.β.IV, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Binecuvântat eşti, bunule, slăvite şi preaînălţate Doamne, Care prin dumnezeiasca Ta purtare de grijă ai plinit crugul anului, adăstându-ne la limanul cel lin al acestor zile. Tuturor robilor Tăi le dă rodul cel bun, din faptele dreptăţii, putere şi tărie, spre nimicirea păcatului, spre buna-înnoire a sufletului şi cugetului, spre biruirea curselor de multe feluri ale vrăjmaşului de-a lungul celor patruzeci de zile ale Postului. Că Tu eşti Dumnezeul nostru, Care prin post şi nevoinţă ai făcut pe oameni asemenea îngerilor şi ai încredinţat lui Moise, după a sa pos-

[1] *A se comp.* cu rugăciunea 53 (variantă din Ms. Sinai Gr. 958), unde se disting câteva variaţiuni, care ne oferă un exemplu despre felul în care, din diferite motive, de la un secol la altul pot interveni diferenţe stilistice (ms. Γ.β.IV fiind din sec. al XI-lea, iar ms. Sinai Gr. 958 din sec. al X-lea).

[2] În Ms. Sinai Gr. 958 este socotită rugăciune a amvonului la înjumătăţirea postului. În Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052 este socotită rugăciune a amvonului atât pentru sâmbăta dinaintea duminicii lăsatului sec de brânză, cât şi la duminica a patra din Postul Mare (Jac.Npa, p. 125).

tire, tablele Legii, cele însemnate cu dumnezeieștile slove.

Și acum, Tu Însuți, Stăpâne, ne adu din nou la limanul cel mântuitor al cinstitelor Patimi ale Hristosului Tău, ca întrarmați cu Lemnul Crucii Tale să ne arătăm biruitori ai păcatului, să ne facem vrednici de fericita Ta Înviere cea de-a treia zi. Pentru rugăciunile și cu soliile Preasfintei, Preacuratei, de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Maria și ale tuturor Sfinților Tăi, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

44

La Duminica lăsatului sec de brânză

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Hristoase, Dumnezeul nostru, Îți mulțumim că ne-ai adus spre mântuire timpul prielnic al Postului de față, meșteșugind într-o vreme atât de scurtă vindecarea rănilor noastre sufletești – oricât de grele ar fi acestea – și lepădarea de păcatele cele nenumărate; rugămu-ne Ție, Preabunule, îndepărtează de la noi toată fățărnicia fariseică și toată întristarea cea iudaică ce ne pândesc la vremea postului; alungă de la noi înfumurarea, izgonește de la noi toată fapta și vorba și gândul necuviincioase; umple-ne de lumina Duhului Sfânt și de adevărul legiuit de Tine;

întărește-ne pe noi în lupta cu patimile; dă-ne putere în războiul împotriva păcatului; rânduiește-ne ca prin oprirea de la mâncăruri și prin înstrăinarea de rele să urmăm Ție, Celui Ce ne-ai arătat biruința asupra diavolului prin mijlocirea postirii, ca să ne facem părtași morții, Învierii și desfătării vieții celei veșnice, pe care le-ai pregătit celor ce „flămânzesc și însetează de dreptatea"[1] Ta; prin post și prin credința în Tine întărește-l și pe împăratul nostru spre a înfrunta tot atacul vrăjmășesc.

Căci Tu ești Dumnezeul și Mântuitorul nostru și Ție se cuvine slava, împreună cu Cel fără de început al Tău Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

45[2]

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (I)

Vat. Barb. Gr. 336, GOAR 168,

Stăpâne, Dumnezeule Atotțiitorule[3], Care întru înțelepciune le-ai zidit pe toate[4] și prin nespusa Ta

[1] *Mt.* 5, 6.

[2] Am urmat concomitent atât varianta prezentată de Goar (*Euchologium*, Veneția, 1730, p. 168), cât și pe cea din *Euchologium Barberini* 336, editat de S. Parenti și E. Velkovska.

[3] *Cf. Am.* 4, 13 („Doamne, Dumnezeul Savaot").

[4] *Ad litteram*, „toată zidirea (πᾶσαν τὴν κτίσιν)".

purtare de grijă și a Ta voie neatârnată ne-ai adus vremea acestor preasfinte zile spre curățirea sufletelor și a trupurilor și spre înfrânarea poftelor, întru nădejdea Învierii, și Care în vremea celor patruzeci de zile ai încredințat lui Moise tablele cele cu dumnezeiești slove însemnate[1], dă-ne și nouă, Bunule Stăpâne, lupta cea bună a lupta, calea postului a o săvârși, credința nedespărțită a o păzi[2], capetele nevăzuților balauri a le zdrobi[3], biruitori păcatului a ne arăta și fără de osândă a ne închina și Sfintei Tale Învieri.

Că sfânt e numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

46

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (II)

Vat. Barb. Gr. 336

Umplutu-s-a de bucurie gura noastră și limba, de veselie[4] prin împărtășirea de Sfântul Trup și [Sfântul] Sânge ale Hristosului Tău; întru acestea păzește viața noastră, ocrotindu-ne și acoperindu-ne în toate zilele vieții noastre[5].

[1] *Cf. Ieș.* 34, 28.
[2] *Cf. II Tim.* 4, 7.
[3] *Ps.* 73, 14.
[4] *Ps.* 125, 2.
[5] *Ps.* 22, 6.

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea[1], Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

47

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (III)

Vat. Barb. Gr. 336

Stăpâne Doamne, caută asupra noastră a tuturor din cerul[2] Tău cel sfânt și din sălașul Tău cel adevărat[3] și binecuvântează pe robii Tăi și-i păzește pe ei întru Adevărul Tău, umplându-ne pe noi prin Sfintele Tale Taine de Duh Sfânt.

Că s-a binecuvântat și s-a preaslăvit preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

48[4]

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (IV)

Vat. Barb. Gr. 336, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 1833

Tu, Care primești drept jertfă de laudă[5] și închinare bineplăcută[6] slujba cea cuvântătoare și ne-

[1] *I Tim.* 1, 17.
[2] *Ps.* 79, 15.
[3] *III Reg.* 8, 39; în *Ps.* 32, 14: „locașul Său cel gata".
[4] *Cf.* 114. Rugăciune a amvonului la Liturghia Sf. Apostol Iacov (Swaison, pp. 325-327).
[5] *Evr.* 13, 15; *Lev.* 7, 12; *Ps.* 49, 15; *cf. II Par.* 29, 31.
[6] *Cf. Rm.* 12, 1; *Filip.* 4, 18.

sângeroasă, adusă Ţie de cei ce Te cheamă pe Tine[1] cu toată inima[2], eşti Mielul şi Fiul lui Dumnezeu, Cel Ce ridici păcatul lumii[3], Viţelul Cel fără de meteahnă[4], Care n-ai primit jugul păcatului, [dar] Care Te aduci de bunăvoie jertfă pentru noi; [Tu eşti] Cel Care Te sfărâmi şi nu Te desparţi, Care Te mănânci şi nu Te sfârşeşti, ci îi sfinţeşti pe cei ce se împărtăşesc [de Tine], Care şi în ziua de faţă Te dai spre pomenirea Patimilor Tale celor de bunăvoie şi a Învierii celei de a treia zi, şi ne-ai arătat părtaşi înfricoşătoarelor Tale Taine negrăite şi cereşti şi Sfântului Trup şi Cinstitului Sânge; Tu Însuţi, ca un Milostiv şi Îndurat, Îndelung-răbdător şi Mult-milosârd[5], păzeşte-ne pe noi şi pe credincioşii noştri împăraţi întru biruinţa asupra vrăjmaşilor; pe tot poporul Tău binecuvântează-l întru sfinţenia Ta[6] şi fă ca în tot timpul şi în toată vremea să ne învăţăm dreptatea Ta, ca, povăţuiţi fiind spre voia Ta, să ajungem vrednici şederii de-a dreapta Ta, când vei veni să judeci viii şi morţii[7]; pe fraţii noştri cei în robie izbăveşte-i, pe cei în boli cercetează-i, pe cei

[1] *Cf. Ps.* 144, 18.
[2] *Ps.* 9, 2.
[3] *In.* 1, 29.
[4] *Lev.* 4, 3 şi 14.
[5] *Ps.* 102, 8.
[6] *Cf. I Tes.* 4, 7.
[7] *II Tim.* 4, 1.

în primejdiile mării[1] cârmuieşte-i; odihneşte, acolo unde veghează lumina feţei Tale[2], sufletele cele mai înainte-adormite întru nădejdea vieţii veşnice şi îi auzi pe toţi cei ce au trebuinţă de ajutorul Tău.

Că Tu eşti Dătătorul bunătăţilor şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.[3]

49

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfinţite (V)

Vat. Barb. Gr. 336, Kutlumus 174[4]

Hristoase[5], Dumnezeul nostru, Milosârde şi Mult-milostive, Cel Care ne-ai arătat prin sfântă postirea Ta calea mântuirii şi primeşti asemenea tămâii pocăinţa şi smerenia; Care în urma postului şi a rugăciunii ai schimbat osânda ninivitenilor, învi-indu-i pe aceştia, care erau morţi din pricina păca-

[1] *II Cor.* 11, 26.

[2] *Ps.* 4, 6.

[3] În acord cu Ms. Vat. Gr. 1833, ecfonisul este următorul: „Că sfânt e lăcaşul Tău, minunat în dreptate [*Ps.* 64, 5], şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin." În Swaison, p. 327: „Că Tu eşti Dătătorul darurilor celor bune, Hristoase, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm dimpreună şi Părintelui Tău Celui fără de început şi Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin".

[4] În acest Ms. este menţionată ca rugăciune a amvonului la Liturghia Sfântului Ap. Petru.

[5] În unele variante ale Ms. Vat. Bar. Gr. 336, „Doamne" (*cf.* S. Parenti, *Barberini Gr.* 336, n. 471, p. 30).

tului, prin pocăința [lor] și prin iubirea Ta de oameni[1]; Care faci cerurile să se umple de bucurie pentru un păcătos care se căiește[2]; [Tu ești] Dumnezeu Milosârd, Care Te milostivești de cei milostivi și îi miluiești pe cei ce se tem de Tine, în ce chip miluiește Tatăl pe fii[3].

Prin post și rugăciune Tu ai astupat gurile leilor în groapă[4]; prin post și stăruința [în rugăciune][5] ai slăvit chipul lui Moise[6]; prin post și feciorie ai ridicat pe Ilie [la cer] în carul cel de foc[7]; prin post și pocăință ai îndreptat pe vameș[8]; prin post și lacrimi ai curățit-o pe desfrânata[9]; [prin post și rugăciune] mila biruiește în fața judecății[10].

Însuți Stăpâne, vindecă zdrobirile inimilor noastre[11], izbăvește-ne de Ziua cea cumplită, de necuprins și prea-înfricoșătoare a Judecății, miluiește-i pe robii Tăi și pomenește, ca [Cel Care ești] Dumnezeul nostru Cel Bun și de oameni Iubitor, cinstita preoție, diaconia cea întru Hristos și tot cinul preoțesc, și

[1] *Iona* 3, 5-10.
[2] *Lc.* 15, 7.
[3] *Ps.* 102, 13.
[4] *Cf. Dan.* 6, 23.
[5] *Cf.* Parenti-Velkovska.Bar336, n. 471, p. 309.
[6] *Cf. Ieș.* 34, 30; *II Cor.* 3, 7.
[7] *Cf. IV Reg.* 2, 11.
[8] *Cf. Lc.* 18, 14.
[9] *Cf. Lc.* 7, 47-48.
[10] *Iac.* 2, 13.
[11] *Cf. Ps.* 59, 2 (*LXX*).

adu-Ți aminte de împărații noștri cei iubitori de Hristos și de poporul Tău cel bine-credincios.

Căci Tu singur ești Dumnezeu Bun și Iubitor de oameni și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

50

La Duminica I din Postul Mare[1]

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Stăpâne, Dumnezeul nostru, rugămu-ne bunătății Tale, auzi-ne pe noi, robii Tăi, și învrednicește-ne s-ajungem la sfârșitul râvnit al zilelor de Post dăruite de Tine spre îndreptare, îndrumându-ne spre a pune început nevoințelor aflate înaintea noastră [și a dobândi] cununile nădăjduite; dezbracă-ne de ale întunericului arme și ne împodobește

[1] *Cf.* lecționarului ierusalimitean, în perioada Triodului pericopele evanghelice, citite la dumnezeiasca Liturghie, nu erau identice cu cele stabilite de practica liturgică constantinopolitană, așa cum a fost fixată de tipikonul studit și păstrată până în prezent în cultul ortodox. Astfel, Rugăciunile amvonului 50, 51, 53, 54 și 56 pentru duminicile Postului Mare, fiind de origine ierusalimiteană, nu au ca temă pericopa evanghelică a duminicilor respective (*In.* 55-52, *Mc.* 2, 1-12, *Mc.* 8, 34-9, 1, *Mt.* 9, 17, 31, *Mc.* 10, 32-45), ci lecturile evanghelice rânduite de lecționarul ierusalimitean, adică pericopele următoare: a postului (*Mt.* 6, 14, 21), a fiului risipitor (*Lc.* 15, 11-32), a vameșului și a fariseului (*Lc.* 11, 10-14), a celui căzut între tâlhari (*Lc.* 10, 30-36) și a săracului Lazăr (Janeras, pp. 90-91).

cu armele luminii[1]; dă-ne înfrânare nefățarnică, rugăciune într-ascuns[2] și bine-primită la Tine, milostenie preaplăcută [Ție], și nu din slavă deșartă, iar pe împăratul nostru împodobește-l cu postul și rugăciunea pentru a străluci în biruințe.

Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care bine ești cuvântat, dimpreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

51

La Duminica a II-a din Postul Mare

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Dumnezeule, Părinte al slavei, Care pe Fiul Tău Unul-Născut L-ai dat pentru noi, făcându-ne printr-Însul fii [ai Tăi], milostivește-Te și acum de noi, călcătorii poruncilor Tale; și nu ne pierde laolaltă cu cei care s-au depărtat de la Tine, nici nu abate asupra noastră foametea[3] [și lipsa] harismelor duhovnicești; ci ne învrednicește cu gura și cu inima a ne apropia de Tine și a dovedi prin fapte bune cinstea înfierii, ca, urmând întoarcerii la Tine a Fiului Risipitor[4], prin care ni s-a făcut cunoscută

[1] *Cf. Rm.* 13, 12; *Ef.* 6, 11 și 13; *II Cor.* 6, 7.
[2] *Cf. Mt.* 6, 4; *ἀνεπίδεικτος* – termen absent din imnografie.
[3] *Lc.* 15, 14.
[4] *Lc.* 15, 17-24.

nespusa Ta Iubire de oameni față de cei păcătoși, părtași să fim bunătăților Tale celor fără de sfârșit, gătite celor ce fac voia Ta[1]; și ai în pază, Doamne, pe împăratul nostru cel cucernic și preacredincios, lui supunând pe tot potrivnicul și vrăjmașul.

Cu Harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care bine ești cuvântat, dimpreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

52[2]

La Duminica a III-a din Postul Mare

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Doamne, Dumnezeul nostru, învrednicindu-ne a sta în locul Tău cel sfânt noi, păcătoșii și nevrednicii Tăi robi, și neputând a-Ți pune înainte vreo facere de bine, ca jertfă Îți aducem Ție, Celui Ce nu ai trebuință de ale noastre bunuri, zdrobirea inimii și umilința duhului[3], Bunătății Tale curățirea păcatelor cerând; ascultă-ne umila rugăciune, precum l-ai ascultat pe vameș și nu l-ai trecut cu vederea pe el, care s-a smerit, ci mai drept decât pe fariseul,

[1] *Cf. Mt.* 7, 21; 12, 50.
[2] *Cf.* 39.
[3] *Cf. Ps.* 50, 18.

care se îndreptățea pe sine, l-ai arătat[1]. Alungă de pe limba noastră lăudăroșenia și înfumurarea, cele urâte Ție, și mândria lui din cuget ne-o izgonește. Dă-ne străpungerea de inimă a vameșului și smerenia care ne ține aproape de Tine, Cela Ce înalți pe cei smeriți[2] și pe cei ce se înalță pe sine-i smerești, și fă-ne vrednici de fericirea ce-i așteaptă într-a cerurilor Împărăție pe cei „săraci cu duhul"[3].

Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

53[4]

La Înjumătățirea Postului Mare

Sinai Gr. 958 Γ.β.IV, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Binecuvântat ești, bunule, slăvite și preaînălțate Doamne, Cel Care prin dumnezeiasca Ta purtare de grijă plinit-ai crugul anului, iar pe noi ne-ai adăstat la limanul cel lin al acestor zile; Care dai tuturor robilor Tăi rodul cel bun, din faptele dreptății, putere și tărie, spre nimicirea păcatului, spre buna-înnoire a sufletului și cugetului, spre biruirea curselor de

[1] *Cf. Lc.* 18, 9 *ș. urm.*
[2] *Lc.* 1, 52.
[3] *Mt.* 5, 3.
[4] *Cf.* 43.

multe feluri ale vrăjmașului de-a lungul celor patruzeci de zile ale Postului. Că Tu ești Dumnezeul nostru Care prin post și nevoință ai făcut pe oameni asemenea îngerilor și ai încredințat lui Moise, după a sa postire, tablele Legii, cele însemnate cu dumnezeieștile slove.

Și acum, Tu Însuți, Stăpâne, adu-ne din nou la limanul cel mântuitor al cinstitelor Patimi ale Hristosului Tău, spre a ne arăta, întrarmați cu Lemnul Crucii Tale, biruitori ai păcatului și a ne face vrednici de fericita Ta Înviere cea de a treia zi, pentru rugăciunile și cu soliile Preasfintei, Preacuratei, de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Maria și ale tuturor Sfinților Tăi, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

54

La Duminica a IV-a din Postul Mare

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Leningr. Gr. 226

Mântuitoase, Dumnezeul nostru, Cel Care sprijini pe toți oamenii și îndrepți pe cei gârboviți[1], Care ai ieșit din sânurile părintești nedespărțindu-Te [de Tatăl], Care Te-ai întrupat din Sfânta Fecioară Maria și ai venit în lume ca să învrednicești de a

[1] *Cf.* Ps. 144, 14; 145, 8.

Ta grijă firea noastră cea alungată din Rai și căzută între tâlharii cei ucigași de suflet, care i-au răpit nestricăciunea și au rănit-o foarte, spre a o întoarce în străvechea ei patrie [cerească], Însuți Stăpâne, vindecă-ne rănile cele nevădite și ne oblojește zdrobirile trupești prin Sângele Tău vărsat pentru noi și prin Sfânta Ta Mirungere dăruită nouă. Și izbăvește-ne de vătămările pricinuite neîncetat de răufăcătorii nevăzuți care se silesc să ne răpească credința și nădejdea în Tine și vor a ne dezbrăca de Harul Tău; nu ne lăsa lipsiți pe noi de mântuitoarea Ta casă de oaspeți[1] și tămăduitoare de boli a iubirii Tale de oameni, pentru ca, însănătoșiți și curățiți de toată vina, să ne învrednicim de Biserica celor întâi-născuți înscriși în Ceruri[2]; că Tu ești Vindecătorul bolilor văzute și nevăzute[3]; Tu Însuți, [așadar,] preacredinciosului nostru împărat fii reazem.

Că Tu ești Dumnezeu, Mântuitorul nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Cf. Lc.* 10, 34.
[2] *Iac.* 12, 23.
[3] *Scil.* a bolilor trupului și sufletului.

55

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (miercuri, săptămâna a IV-a din Postul Mare)

Vat. Barb. Gr. 329

Dumnezeule, nădejdea tuturor marginilor pământului[1], Care ai rânduit mai dinainte, prin mijlocirea Legii, a proorocilor și a Evangheliștilor, sfintele Tale zile de post, ca pricinuitoare de curățire și mântuire, învrednicește-ne pe noi pe toți ca în chip bine-plăcut calea postului să o săvârșim, credința neabătută să o păzim și dumnezeieștile Tale porunci până la sfârșit neprihănit să le împlinim[2]; poruncește ca înger de pace să ne păzească intrările și ieșirile[3], pașii să ni-i ocrotească[4] și să-i îndrepte pe căile îndreptărilor Tale[5], bine primindu-ne vremea cea sfântă a postului și a plecării genunchilor și răsplătindu-ne cu binecuvântări duhovnicești[6] și bune dăruiri.

Ca având parte de mila Ta, Ție slavă să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Ps.* 64, 6.
[2] *Cf. II Tim.* 4, 7.
[3] *Ps.* 64, 8.
[4] *Cf. Ps.* 16, 5.
[5] *Cf. Ps.* 118, 27 și 33.
[6] *Ef.* 1, 3.

56
La Duminica a V-a din Postul Mare

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X

Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ai sărăcit şi Te-ai îmbogăţit în înţelepciunea şi puterile Tale cele nespuse, pentru ca noi să ne îmbogăţim cu sărăcia Ta[1], revarsă-Ţi milele cele bogate asupra noastră, a păcătoşilor, cei care suntem săraci în fapte bune şi avem, cu atât mai mult, trebuinţă de iubirea Ta de oameni; şi ne fă lipsiţi de toată răutatea pe noi, cei îmbelşugaţi în păcate; arată-ne îndestulaţi în izbânzi [duhovniceşti] pe noi, doritorii a toată virtutea; izbăveşte-ne de osândirea cumplită a bogatului, părtaşi făcându-ne fericitei odihne din sânurile lui Avraam dimpreună cu săracul Lazăr[2]; şi să nu ne fie spre osândă porfira duhovnicească – adică sfinţirea adusă de Sângele Tău –, şi visonul[3] cel mistic – adică strălucirea dăruită nouă prin [Sfântul] Botez –, pe care le-am mânjit, ci binevoieşte a străluci în veşminte aidoma celor împărăteşti şi preoţeşti prin biruirea patimilor şi prin curăţia vieţii, spre a ne învrednici de Împărăţia Ta cea nestricăcioasă.

---

[1] *Cf. II Cor.* 8, 9.
[2] *Lc.* 16, 23.
[3] *Lc.* 16, 19.

Că iubitor de oameni și slăvit ești dimpreună cu Părintele Tău Cel fără de început și cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

57

În Sâmbăta lui Lazăr

Sinai Gr. 958, Leningr. Gr. 226

Doamne, Dumnezeul nostru, Care l-ai înviat pe Lazăr, [cel mort] de patru zile, cu glasul Tău, dezlegându-l din legăturile iadului[1] și ridicându-l la viață, Însuți Stăpâne, și pe noi, care zăcem în neputințe, viază-ne cu îndurările Tale, dăruindu-ne vieţuire bine-plăcută și ne învrednicește a fi părtași vieții Tale fără de sfârșit.

Că Tu ești viața și învierea noastră și Ţie slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[1] *Cf. In.* 11, 43-44.

58[1]

La Cuviosul Lazăr, în Sâmbăta dinaintea Duminicii Stâlpărilor

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Mîristoase, Dumnezeule, Cel Care l-ai dezlegat pe Lazăr, cel mort de patru zile, din legăturile morții cu glasul Tău și l-ai readus la viață, Care ai ascultat în Betania rugăciunea sfintelor Tale femei mirofore Marta și Maria și n-ai trecut cu vederea lacrimile de tânguire vărsate pentru Lazăr, fratele lor, adresându-Te Apostolilor cu cuvintele: „Lazăr a murit. Și Mă bucur pentru voi (...). Dar să mergem la el ca să-l trezesc pe el"; Cel Ce ai poruncit iudeilor necredincioși, care au alergat la mormântul lui Lazăr, să ridice piatra, zicând cu glas mare: „Lazăre, vino afară", și spunându-le cu hotărâre: „Dezlegați-l și lăsați-l să meargă"[2] pe cel de patru zile mort, care a ieșit numaidecât, plin de mirosul cel urât și „legat la mâini și la picioare cu fâșii de pânză".

Tu Însuți, Doamne, și pe noi cei morți prin păcate viază-ne cu îndurările Tale, dăruindu-ne viețuire plăcută și făcându-ne moștenitori ai vieții Tale celei fără de sfârșit întru care ne punem nădejdea.

[1] Forma dezvoltată a rugăciunii anterioare.
[2] *Cf. In.* 11, 11-44.

Că Tu eşti Viaţa şi Învierea şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Părintelui Tău Celui fără de început şi Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

59

La Duminica Stâlpărilor (I)

Γ.β.VII, Γ.β.X, Leningr. Gr. 226

Doamne, Dumnezeul nostru, Tu eşti Cel Care ai primit şi ai luat seama la lacrimile Sfintelor Tale Mironosiţe Marta şi Maria în Betania şi l-ai înviat pe Lazăr cel mort şi aşezat în mormânt, spunând Sfinţilor Tăi Ucenici şi Apostoli: „Lazăr a murit. Şi Mă bucur pentru voi (...). Dar să mergem la el" ca să-l trezesc pe el; şi, pentru că iudeii erau necredincioşi, l-ai ridicat viu din mormânt pe cel mort de patru zile, prin cuvântul: „Lazăre, vino afară!" Şi, deîndată ce a ieşit cel mort „cu mâinile şi picioarele legate cu fâşii de pânză", Tu le-ai spus [iarăşi]: „Dezlegaţi-l şi lăsaţi-l să meargă!"[1]

Tu eşti Cel aşezat pe asin, pe Care la urcarea în drumul Tău spre Ierusalim, pe Muntele Măslinilor[2], din apropierea Betaniei, pruncii evreilor, ţinând în mâini ramuri de finic, Te-au întâmpinat, strigând:

[1] *In.* 11, 43-44.
[2] *Mt.* 21, 1.

„Osana întru cei de sus!", Căruia mulțimea cea credincioasă, cu ramuri [tăiate] din copaci în mâini[1], striga: „Bine este cuvântat Cel Ce a venit și iarăși vine întru numele Domnului[2], Împăratul lui Israel![3]"

Drept aceea și noi, credincioșii, aducându-Ți cu frică și dor semnele biruinței, strigăm întru veselie Ție, Singurului biruitor nemuritor al vieții și al morții: „Binecuvântat este Cel Ce vine întru numele Domnului[4], Cel Ce ne binecuvântează, ne slăvește și ne sfințește pe noi pe toți, care ne-am învrednicit a ne desfăta pururea de Sfintele, Preacuratele, nemuritoarele, de-viață-făcătoarele și cerești și înfricoșătoarele Taine ale Hristosului Tău" întru iertarea păcatelor.

Însuți Tu, Împărate, Iubitorule de oameni, mântuiește-l pe Arhiereul[5] nostru și acoperă-l cu acoperământul aripilor Tale[6]; iar pe credincioșii noștri împărați păzește-i pe tronul de cinste al împărăției lor, supunând sub picioarele lor pe tot dușmanul și potrivnicul.

Că binecuvântat ești și Ție se cuvine toată slava[, cinstea] și închinăciunea, împreună cu Cel fără de

[1] *Mt.* 21, 8.
[2] *Cf. In.* 11, 11-12, 15.
[3] *In.* 12, 13.
[4] *Mt.* 21, 9.
[5] *Scil.* Arhiepiscopul/Patriarhul.
[6] *Ps.* 16, 8.

început al Tău Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

60

La Duminica Stâlpărilor (II)

Γ.β.IV, Γ.β.X, Γ.β.XII, Γ.β.XXI, Sinai Gr. 958, Vat. Gr. 1554

Lăudăm negrăita Ta pogorâre, Hristoase, Dumnezeul nostru, că, având cerul scaun și pământul așternut picioarelor Tale[1], nu ai socotit de necinste nici a Te întrupa și a Te naște ca om dintr-o Fecioară Sfântă, nici a Te culca în ieslea necuvântătoarelor[2] ca prunc, nici a ședea pe asin[3], când Te-ai dus spre a îndura Pătimirile cele de bunăvoie pentru noi; Cel Care ești lăudat de puterile cerești cu imne neîncetate și întru dumnezeiască cuviință, Care ai înțelepțit mulțimea cea lipsită de răutate a cânta pe pământ cântarea cea nouă; Care ai săvârșit laudă din gurile pruncilor și a celor ce sug[4] și i-ai învățat să grăiască cu limbi ce abia îngăimau: „Slavă în cer și pace pe pământ!”[5]

Alături de aceștia ne primește și pe noi, nevrednicii robii Tăi, care-Ți aducem cântarea de biruință

[1] *Is.* 66, 1.
[2] *Cf. Lc.* 2, 7 și 12.
[3] *In.* 12, 14.
[4] *Ps.* 8, 2.
[5] *Cf. Lc.* 2, 14.

Ție, Celui Ce-ai biruit moartea, Celui binecuvântat, Care vii întru numele Domnului, Care nu Te-ai despărțit de slava părintească și Care iarăși vei veni ca să judeci lumea întru dreptate[1]. Și ne învrednicește a Te întâmpina pe Tine, Cel Ce vii[2], împodobindu-ne și pe noi, în locul ramurilor de finic și al stâlpărilor, cu nevoințele cele biruitoare asupra patimilor și cu cununa frumuseților virtuții, ca să Te primim luminat pe Tine, Cel Ce vii pe norii slavei, spre moștenirea Împărăției Tale[3]; și dăruiește[, Doamne,] credinciosului nostru împărat a izbândi asupra vrăjmașilor.

Că [bun și] iubitor de oameni ești și dimpreună-slăvit cu Părintele Tău Cel fără de început și cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

61

La Duminica Stâlpărilor (III)

Vat. Gr. 2052

Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru, Care ai îmbrăcat firea noastră după fire și mai presus de fire și fără zăbavă Te-ai dat de bunăvoie pătimirii; Care l-ai arătat biruitor și învingător al gustării

[1] *Cf. F.A.* 17, 31.
[2] *Mt.* 24, 30; 26, 64; *Mc.* 13, 26; 14, 62; *Lc.* 21, 27.
[3] *Iac.* 2, 5.

morții pe Lazăr, pe care l-ai înviat a patra zi[1] prin puterea dumnezeirii Tale atotvăzătoare; Care pui în rânduială crugul cel ceresc, purtându-Te și odihnindu-Te pe Heruvimi, dar astăzi ai primit a Te urca și a Te odihni pe mânzul[2] asinei[3]; Care pretutindeni ești și pe toate le plinești, Care i-ai deschis neamului omenesc calea spre a intra și a-și afla odihna în Ierusalimul de Sus.

[Tu eşti Cel] pentru Care gurile pruncilor s-au deschis în văzul tuturor după cuvântul proorociei: „Din gura pruncilor și a celor ce sug ai săvârșit laudă"[4] – căci cu guri fără de oprire strigau unul către altul: „Osana Fiului lui David!"[5] și dimpreună cu ei și mulțimile evreilor înălțau glas, zicând: „Binecuvântat este Cel Ce vine întru numele Domnului!"[6] – adică Hristos, Dumnezeul nostru, Cel Ce venea să pătimească de bunăvoie pentru mântuirea oamenilor, ca prin suferirea[7] Crucii să izgonească păcatul lumii. Drept aceea şi noi, plini de Harul Preasfântului Duh și în mâini cu ramuri de măslini și finic,

[1] *In.* 11, 11 ș. *urm.*

[2] Joc de cuvinte omonime pentru a sublinia atotputernicia dumnezeiască: *πόλος* (crug) și *πῶλος* (mânz).

[3] *Cf. Mt.* 21, 1 ș. *urm.*; *Mc.* 11, 1 ș. *urm.*; *Lc.* 19, 29 ș. *urm.*; *In.* 12, 12 ș. *urm.*.

[4] *Ps.* 8, 2; *Mt.* 21, 16.

[5] *Mt.* 21, 15.

[6] *Mt.* 21, 9.

[7] *Evr.* 12, 2.

strigăm: „Osana întru cei de sus!”,[1] și „Binecuvântat este Cel Ce vine întru numele Domnului!”[2].

Și acum, Stăpâne, ne rugăm Ție, Celui Care ne-ai învrednicit pe noi, robii Tăi nevrednici, să ajungem la această sfântă zi, în care de bunăvoia Ta ai intrat în Ierusalim, răbdând pentru noi moartea cu trupul, și [cădem înaintea] bunătății Tale negrăite pe care ai revărsat-o peste noi într-atât: primește-ne pe noi, care Te întâmpinăm cu stăruință și bucurie duhovnicească, dăruindu-ne iertarea de greșeli, ca Ție slavă să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

62

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite, a lui Iacov, ruda Domnului[3] (I)

Barb. Gr. 336

Fiind învredniciți, Legiuitorule, Doamne, de împărtășirea cu Preacuratele și de-Viață-făcătoarele

[1] *Mt.* 21, 9; *Mc.* 11, 10.

[2] *Mt.* 21, 9; *Mc.* 11, 9.

[3] După Arranz (pp. 355-357), rugăciunea aceasta, care, conform notei prezente în manuscrisul respectiv (Parenti-Velkovska.Bar336, p. 303), „se rostește în *diakonikon* după dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Iacov”, trebuie socotită rugăciune a amvonului; din acest motiv o integrăm în colecția de față. Însă la o analiză mai atentă a conținutului, este evident că uzul acestei rugăciuni se limita la „diakonikon”, socotit un „al doilea altar”; de aici și dificultatea acestui text de a fi înțeles în prezent, când

Tale Taine, după săvârşirea în locaşul Tău a toată [rânduiala] Liturghiei şi după mutarea de la sfântul jertfelnic într-acest al doilea loc sfânt al Tău[1], mergem din putere în putere[2]; arată-Te, dar, Dumnezeule, şi în acest sfânt şi duhovnicesc Sion al Tău; şi, precum acolo am adus înaintea Ta jertfa cea înfricoşătoare şi nesângeroasă a Trupului şi Sângelui Hristosului Tău, aşa şi aici aducem Ţie jertfa de tot a rugăciunii pe care, primind-o în locaşul Tău cel mai presus de ceruri, dăruieşte-ne nouă bucuria mântuirii Tale şi cu duh stăpânitor ne întăreşte[3].

Cu Harul şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău cu Care bine eşti cuvântat dimpreună cu Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

acest spaţiu liturgic, numit „diakonikon", nu mai face parte din componenţa locaşului de cult ortodox cu această titulatură. Includem aici textul acestei rugăciuni pentru valoarea sa istorică.

[1] *Scil. diakonikon*-ul.

[2] *Ps.* 83, 8.

[3] *Ps.* 50, 15.

63

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite a lui Iacov, ruda Domnului (II)

Hier. Stavrou Gr. 43

Mă ristoase, Dumnezeul nostru, Împăratul veacurilor[1] și Făcătorul întregii firi văzute și nevăzute[2], Care din nespusa Ta milostivire Te-ai deșertat de bunăvoie, făcându-Te om asemenea nouă[3], dar fără păcat și fără a lăsa sânurile părintești[4], ci rămânând întru întemeierea de nedespărțit a Dumnezeirii și Împărăției Înseși; Care ai luat asupra Ta firea noastră cea umilă din dragostea de a Te jertfi și a muri pentru noi și spre a slobozi de patimi și de moarte neamul omenesc, care, din neluare-aminte, s-a făcut vrednic de osândă – că prin dumnezeirea firii [Tale] nu ar fi fost cu putință să guști suferința [și pătimirile] decât îmbrăcând de bunăvoie plămada noastră cea pătimitoare și muritoare; și voind, așadar, Stăpâne, să faci cunoscută însăși pătimirea Ta, ca Cel Care ai venit pentru aceasta, ai uscat smochinul cel neroditor prin cuvântul puterii Tale[5], pentru a vădi nimicirea iudeilor din pricina nerodniciei și a necredinței.

---

[1] *I Tim.* 1, 17.
[2] *I Col.* 1, 16.
[3] *Cf. Filip.* 2, 6-7.
[4] *In.* 1, 18.
[5] *Cf. Mt.* 21, 19.

Pe noi, cei ce ne închinăm Ţie şi Te cunoaştem cu adevărat, ne învredniceşte de stăpânia Ta, Doamne, spre a rodi credinţa cea neprefăcută şi nevinovată, împodobită cu fapte fără de meteahnă şi cu izbânzile virtuţii, aşezându-ne în mădulare mireasma Pătimirilor Tale spre împărtăşirea de slava Învierii Tale. Înalţă fruntea creştinilor şi slobozeşte-i de sub jugul împilător al robiei. Binecuvântează poporul Tău care a venit să se închine Crucii Tale mântuitoare şi Învierii Tale de-Viaţă-dătătoare şi pe noi pe toţi ne fă părtaşi Împărăţiei Tale, pentru rugăciunile Maicii Tale preabinecuvântate – Stăpâna noastră –, şi cu mijlocirile tuturor Sfinţilor.

Că a Ta este slava şi împărăţia cea veşnică, dimpreună şi a Părintelui Tău Celui fără de început şi a Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

64

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfinţite a lui Iacov, ruda Domnului, săvârşită în Marţea cea Mare

Hier. Stavrou Gr. 43

Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ne-ai învrednicit a ajunge în ziua aceasta a [Sfintelor] Tale Patimi, prin care ai izbăvit de întu-

nericul cel plin de negură al păcatului neamul nostru, al păcătoşilor, cel ce a putut să fie luat oarecând de diavolul în stăpânirea sa[1]; Tu Însuţi şi acum, Doamne, Iubitorule de oameni, fă, prin rugăciune sârguincioasă şi prin dobândirea virtuţilor, cu rodnică priveghere şi cu aducerea-aminte de poruncile Tale, fără ca vasele sufletelor noastre să aibă trebuinţă de a fi umplute cu untdelemn[2], să intrăm, necuprinşi de adormire şi de trândăvie, dimpreună cu fecioarele înţelepte, care înmulţit-au talantul încredinţat lor şi s-au împodobit cu chipurile virtuţilor celor de multe feluri, întru desfătarea cea negrăită a Cămării Împărăţiei Tale şi să auzim glasul acela înalt şi mult râvnit: „Veniţi, binecuvântaţii Tatălui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă"[3], întru nădejdea că toţi vom avea parte de el.

Cu Harul şi cu iubirea de oameni ale Părintelui Tău Preacurat şi fără de moarte, dimpreună şi ale Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Ἀλώσιμος – ad litteram*, fragil, dominabil – termen absent din *Octoih* şi *Mineie*.

[2] *Cf. Mt.* 25, 8-10.

[3] *Mt.* 25, 34.

65

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfinţite a lui Iacov, ruda Domnului, săvârşită în Miercurea cea Mare

Hier. Stavrou Gr. 43

Lăudăm şi cu mulţumire preaînălţăm nemărginirea[1] bunătăţii Tale; ne închinăm, Hristoase, pogorârii celei negrăite a smereniei Tale, căci, deşi neapropiat cu dumnezeirea şi de neajuns până şi pentru puterile cereşti, nu ai socotit nevrednic să se apropie de Tine mâini întinate şi să înduri răbdător a fi atins de ele, ca atunci când ai fost sărutat în chip viclean de buzele trădătorului [Iuda][2] sau când ai fost luat şi îmbrăţişat cu nevinovăţie de mâinile femeii păcătoase[3].

Ci ne învredniceşte şi pe noi, Hristoase, cunoscătorul inimilor şi Dumnezeul nostru, să lepădăm cugetul cel iubitor de argint, spre a nu fi târâţi dimpreună cu Iuda în adâncul deznădejdii, ci să urmăm gândul şi purtarea cea iubitoare de Hristos, născute din pocăinţa [femeii desfrânate], spre a culege dimpreună cu ea rodul iertării greşelilor şi al apropierii de Tine. Şi fă să ne păzim şi să fugim de-

[1] *Τὸ ἄπειρον.*
[2] *Mt.* 26, 49.
[3] *Lc.* 7, 37.

parte de viețuirea cea iubitoare de patimi și de plăceri, silindu-ne pururea a purta în cugete moartea Ta cu trupul, spre împărtășirea de slava Ta și de puterea Răstignirii Tale de bunăvoie pentru noi, îndeosebi pentru rugăciunile Stăpânei noastre, Născătoarei de Dumnezeu, dimpreună cu mijlocirile cele bine-plăcute Ție ale tuturor Sfinților.

Că Ție se cuvine[1] închinarea și slăvirea neîncetate, împreună și Părintelui Tău celui fără de început și Preasfântului și de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

66
În Sfânta și Marea Joi (I)

Γ.β.X

Dumnezeul nostru, Ție se cuvine cântare în Sion și Ție Ți se va împlini făgăduința în Ierusalim[2], dar nu ca pe o închinare adusă Ție doar în acel loc[3] – că „plin e Cerul și pământul de slava Ta”[4] –, ci pentru că Sionul este pârga Bisericii întemeiate de Tine, și în foișorul de acolo ai săvârșit pârga jertfei Tale vii și nesângeroase: căci mâncând acolo Paștile[5] mozaice

[1] *Ἐποφείλεται* = se datorește, se datorează – termen absent din *Octoih*.

[2] *Ps.* 64, 1.

[3] *In.* 4, 22-24.

[4] *Cf. Avac.* 3, 3; *Num.* 14, 21; *Is.* 6, 3.

[5] *Mt.* 26, 17; *Mc.* 14, 12; *Lc.* 22, 7-11.

dimpreună cu ucenicii Tăi înainte de [Sfintele] Tale Patimi, Te-ai adus pe Tine spre mâncare ca Paști duhovnicesc, jertfindu-Te în chip nepătimitor; Cel Ce ai întins cerul, ai intrat într-o casă cu un singur cat, ca și cum nu ai avea unde să-Ți pleci capul[1].

Cu ce-Ți vom răsplăti Ție, Doamne, pentru toate câte ne-ai dat nouă?[2] Că ne hrănești cu Trupul Tău sub chipul pâinii și ne adapi cu Sângele Tău sub chipul vinului, Tu, Cel Care ești pâinea și izvorul Vieții[3], Care Te-ai împărțit pe Tine Însuți celor muritori ca mâncare și băutură; și nu doar aceasta ai făcut, ci ai luat un ștergar Tu, Care le cuprinzi pe toate, și ai cufundat lumea întreagă sub ape pe vremea lui Noe[4], și ai turnat apă în vasul de spălat. Cu adevărat, înfricoșătoare este pogorârea Ta, Stăpâne, căci Te-ai coborât până la a sluji robilor Tăi și a le spăla, asemenea unui rob, picioarele[5], Tu, Care ești brațul cel înalt[6] al Tatălui.

Tu Însuți, Stăpâne, învrednicește-ne de părtășia Trupului și Sângelui Tău până la sfârșit, curățindu-ne de viclenia lui Iuda, de a cărui deznădejde ne izbăvește, prin îndepărtarea de iubirea lui de

[1] *Mt.* 8, 20.
[2] *Ps.* 115, 3.
[3] *Ps.* 35, 9; *In.* 6, 48.
[4] *Fac.* 7.
[5] *Cf. In.* 13, 4-12.
[6] *Cf. Ieș.* 32, 11; *Deut.* 3, 24.

arginți; spală-ne picioarele sufletești și trupești, împiedicându-le prin Harul Tău să păşească pe toată calea cea rea[1]; fă să mergem iarăşi pe calea poruncilor Tale; învățătorilor şi preoților Tăi descoperă-le dumnezeieştile Tale Taine[2]; împăratului nostru dă-i tărie întru Artosul Tău[3], spre a se arăta, prin puterea acestei hrane şi băuturi tainice şi mistice, deasupra tuturor neamurilor. Alungă de la noi toată îngâmfarea, ca pe urmele smereniei Tale să ne ridicăm prin Tine la Dumnezeu-Tatăl, cu Care eşti înălțat, împreună cu Duhul Cel dimpreună-veşnic, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

67

În Sfânta şi Marea Joi (II)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Leningr. Gr. 226

Stăpâne Sfinte, Doamne Mult-Milostive şi Mult-Darnice, Îți mulțumim şi Te mărim pe Tine, Dumnezeule, Cel Singur fără de păcat, Care pentru noi ai primit de bunăvoie a le îndura trupeşte pe toate; căci dacă la spălarea [picioarelor] de la Cina [cea de Taină] slăviții Ucenici s-au luminat, Iuda cel rău-credincios cu iubirea de argint bolnăvindu-se

[1] *Ps.* 118, 101.
[2] *Μυσταγωγία.*
[3] *Scil.* pâinea Ta euharistică.

s-a întunecat și, luând cei treizeci de arginți[1], prețul Celui prețuit[2], pe Tine, Dreptul Judecător, Te-a vândut arhiereilor celor fărădelege[3] și cărturarilor, dându-Te spânzurării; și chiar dacă s-a împărtășit de nenumărate bunătăți și a ajuns să-Ți fie ucenic, a pus la cale cu vicleșug trădarea Ta; și cu nerușinare Te-a dat pe Tine, Împăratul cel fără de moarte și Domnul Slavei, lupilor celor nelegiuiți, iar pe sine, spânzurătorii, atunci când, după întinderea mâinii în blid[4], le-a făcut cunoscut arhiereilor nelegiuiți și iudeilor sărutul cel viclean: „Pe Care-L voi săruta, Acela este: puneți mâna pe El."[5] Căci chipul tău cel iubitor de arginți, o, nelegiuite Iuda, ți-a gătit ție lațul, și judecata ți-a fost ție dreaptă!

Iar noi, credincioșii, ne închinăm alături de Arhipăstorul nostru și slăvim toate Pătimirile, Crucea și îngroparea și Învierea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos; pentru aceea și dreptcredincioșii noștri împărați capătă tărie și izbândă asupra dușmanilor și laolaltă cu noi cu toți măresc, cântă și binecuvântează Numele Tău biruitor și preaslăvit, precum și pe al Tău Părinte și pe

[1] *Cf. In.* 13, 2 *ș. urm.*
[2] *Cf. Zah.* 11, 13.
[3] *Mt.* 26, 14-16; *Mc.* 14, 10-11; *Lc.* 22, 3-6.
[4] *Cf. Mt.* 26, 23; *Mc.* 14, 20; *In.* 13, 26.
[5] *Mt.* 26, 48.

Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.[1]

68
În Sfânta şi Marea Joi, la Liturghia Sfântului şi Marelui Mir[2]

Hier. Stavrou Gr. 43

Stăpâne Hristoase, Dumnezeul nostru, Ziditorul şi Stăpânul întregii lumii, Cel Care eşti purtat pe Heruvimi şi în mâinile Tale ţii frâiele Serafimilor; Care în Ceruri eşti încins cu puterea slavei dumnezeieşti, dar pe pământ, pentru noi, la Cina cea de Taină, Te-ai încins cu un ştergar[3]; Care eşti întru cele înalte slujit de oştiri îngereşti, dar i-ai spălat celui ce Te-a vândut picioarele[4]; Care ai fost predat nelegiuiţilor prin sărutarea ucenicului[5], dar ne-ai răscumpărat pe noi cu însuşi cinstit Sângele Tău[6]; Care de bunăvoie Te-ai smerit până la moarte, şi încă moarte pe cruce[7], dar ai nimicit, după cuviinţă dumnezeiască, stăpânirea morţii prin

[1] În Ms. Leningr. Gr. 226 ecfonisul este: „Că a Ta este împărăţia şi puterea şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin".

[2] Papadopoulos, pp. 107-108.

[3] *In.* 13, 4.

[4] *In.* 13, 5.

[5] *Mt.* 26, 49; *Mc.* 14, 45; *Lc.* 22, 48.

[6] *Mt.* 20, 28; *Mc.* 10, 45; *I Tim.* 2, 6; *Evr.* 9, 12.

[7] *Filip.* 2, 8.

preacinstita putere a Sfintelor, vrednicelor de cântare și închinatelor Tale Pătimiri.

Însuți Tu, Stăpâne, fă-ne și pe noi părtași Cinei Tale celei de Taină. Depărtează de la noi tot somnul cel întunecat al păcatului, întărește-ne pașii cu dreapta Ta cea dumnezeiască, ferește-ne de cel viclean și de toate meșteșugirile lui; izbăvește-ne pe noi de toată ispita diavolească și omenească; dă-ne a ajunge lăudători ai Pătimirilor Tale ca, având parte de slava Învierii Tale din morți, să Te mărim pe Tine, Dătătorul și pricina [tuturor] bunătăților, precum și pe Părintele Tău Cel fără de început și pe Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

69

În Sfânta și Marea Sâmbătă (I)

Γ.β.X, Γ.β.XII

Astăzi am văzut pe Domnul nostru Iisus Hristos așezat pe Altar, înaintea noastră. Astăzi am ținut într-ale noastre palme cărbunele de foc[1], pe a cărui umbră[2] Heruvimii o cântă. Auzit-am astăzi glasul cel mare și preadulce care spune: „Trupul acesta arde spinii păcatelor și luminează sufletele

[1] *Cf. Rm.* 12, 20.

[2] Σκιά, *scil.* prefigurare, preînchipuire.

oamenilor"[1]; de Trupul acesta atingându-se femeia cea cu scurgere de sânge[2] s-a izbăvit de suferința ei; la vederea acestui Trup fiica canaanencii s-a vindecat[3]; la Trupul acesta alergând cu toată puterea doririi ei desfrânata și-a aflat slobozirea din mocirla păcatelor[4]; la pipăirea acestui Trup Toma a strigat: *Domnul meu și Dumnezeul meu!*[5]; Trupul acesta este pentru noi mântuire mare, covârșitor[6] de mare. Căci Însuși Cuvântul și Viața noastră a spus: „Sângele acesta pentru voi vărsat și vouă dat spre iertarea păcatelor."[7]

Iubiților, am băut Sânge sfânt și nemuritor; am băut, iubiților, Sângele din coasta Domnului, care vindecă toată boala și slobozește tot sufletul; am băut Sângele prin care am fost răscumpărați, izbăviți, [re]cunoscuți și luminați. Iată, fraților, ce fel de Trup am mâncat! Iată, fiilor, ce fel de Sânge am băut! Fiți cu luare-aminte la ce fel de Legăminte faceți cu Dumnezeu, spre a nu ne rușina în ziua cea înfricoșătoare a Judecății. Și cine ar fi în stare

[1] Citat neindentificat.
[2] *Mt.* 9, 20-22; *Mc.* 5, 25-34; *Lc.* 8, 43-48.
[3] *Mt.* 15, 22-28.
[4] *Cf. In.* 8, 3-11.
[5] *In.* 20, 28.
[6] *Ὑπερμέγιστος* – termen absent din literatura patristică a primelor secole creștine.
[7] *Cf. Mt.* 26, 28; *Mc.* 14, 24; *Lc.* 22, 20; *I Cor.* 11, 25.

să slăvească Taina Harului Tău? Ne-am învrednicit de părtășia Darului Tău; să-l păstrăm pe el până la sfârșit, spre a ajunge să ascultăm glasul Tău cel sfânt care spune: „Veniți, binecuvântaților Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă!”[1] Atunci se vor spăimânta cei ce L-au răstignit pe Domnul și se vor acoperi de rușine cei ce nu au crezut în Tatăl și Fiul și Sfântul Duh, cei ce tăgăduiesc și nu mărturisesc Treimea cea Sfântă și într-o Dumnezeire. Iar noi, iubiților, să bine-prăznuim Botezul în Hristos și sfânta și de-viață-făcătoarea Înviere, prin care s-a adus lumii mântuirea, de care nădăjduim a avea parte cu toții.

Cu Harul și cu Iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, dimpreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

70

În Sfânta și Marea Sâmbătă (II)

Γ.β.XII, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 1554, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Astăzi, iubitorilor de Hristos, L-am văzut pe Domnul și Dumnezeul nostru așezat pe Altar, înaintea noastră. Astăzi am ținut într-ale noastre pal-

[1] *Mt.* 25, 34.

me cărbunele de foc[1], pe a cărui umbră[2] Heruvimii o cântă și de care n-au îndrăznit să se atingă. Astăzi am auzit glasul cel mare și preadulce care spune: „Acesta este Trupul Meu care se frânge și se împarte pentru voi spre iertarea păcatelor"[3]. Trupul acesta arde spinii păcatelor și luminează sufletele oamenilor; la atingerea acestui Trup femeia cea cu scurgere de sânge s-a izbăvit; la pipăirea acestui Trup Toma a strigat: *Domnul meu și Dumnezeul meu!*[4]; Trupul acesta ne-a adus mare, covârșitor de mare mântuire. Prin gustarea din acest Trup ne-am săturat și ne-am desfătat; la vederea acestui Trup fiica canaanencii s-a vindecat[5]; la Trupul acesta alergând cu toată puterea doririi ei desfrânata și-a aflat slobozirea din mocirla păcatelor și s-a învrednicit de Împărăția cerurilor[6]; Căci El, Însuși Cuvântul și Viața noastră, este Cel Ce a zis iarăși: „Acesta este Sângele Meu care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor."[7]

Iubiților, am băut Sânge ceresc și pământesc; am băut Sângele vărsat din sfânta Sa Coastă; băut-am

[1] *Cf. Rm.* 12, 20.
[2] *Σκιά, scil.* prefigurare, preînchipuire.
[3] *Mt.* 26, 26; *Mc.* 14, 22; *Lc.* 22, 19; *I Cor.* 11, 24.
[4] *In.* 20, 28.
[5] *Mt.* 9, 20-22; *Mc.* 5, 25-34; *Lc.* 8, 43-48.
[6] *Cf. In.* 8, 3-11.
[7] *Cf. Mt.* 26, 28; *Mc.* 14, 24; *Lc.* 22, 20; *I Cor.* 11, 25.

Sângele care potolește însetările, care aprinde sufletele; băut-am Sângele cu care am fost răscumpărați. Iată, iubiților, ce Stăpân avem! Voind să ne dea să bem Sângele Său, am primit desfătarea unor asemenea daruri [minunate]; în fața icoanei lor suntem datori să slăvim măreția Harului; Darul ni l-am însușit: să păstrăm [așadar] credința curată, spre a dobândi prin ea [pentru noi înșine] Împărăția cerurilor, iar pentru Biserica Ta, pacea cea dragă lui Dumnezeu, ca să se rușineze ereticii teopashiți și să se osândească o dată pentru totdeauna cei ce susțin pe nedrept că după unirea ipostatică Hristos a avut o singură fire[1].

Ca să se slăvească de toți Stăpânul Hristos dimpreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

71

În Sfânta și Marea Sâmbătă (III)

Γ.β.VII

Tu, Dumnezeule[2], Care aveai să supui leviatanul[3],[4] prin învierea din iad a Marelui Păstor al

[1] *Scil.* monofiziții.

[2] *Scil.* Dumnezeu-Tatăl.

[3] *Scil.* diavolul.

[4] *Iov* 3, 9. Variantele propuse de Biblia sinodală („cei ce știu să descânte Leviatanul") și de V. Anania („ce trezește din solzi Levi-

turmei celei cuvântătoare în această sfântă noapte a Ta, zdrobind capetele balaurilor[1] și nimicind prin Învierea Hristosului Tău întreaga putere a diavolului, frânge săgețile cele aprinse ale acestuia sub călcâiul[2] celor ce Îți slujesc Ție; și ne dă nouă, întăriți cu duhul și cu trupul, în priveghere și stăruința rugăciunii, a spori sub acoperământul aripilor Tale; supune pe tot potrivnicul și vrăjmașul sub ale noastre picioare spre lauda Hristosului Tău, cu Care ești binecuvântat, dimpreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

72
În Sfânta și Marea Sâmbătă (IV)

Γ.β.X

Cel Care ai sfărâmat porțile iadului și zdrobit-ai încuietorile de fier, Care ai biruit asupra morții și dezlegat-ai legăturile ei, Care ai prădat iadul și ai înviat Începătura Sfinților, Care ai luminat întunericul și ai descoperit cele ascunse, Care ai rușinat pe diavolul și ai alungat de pe pământ înșelăciunea, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu celui Viu, Îm-

atanul") par destul de îndepărtate, poate chiar eronate, de sensul versetului scripturistic propus de această rugăciune.

[1] *Ps.* 73, 14.

[2] *Ad litteram*, picioarele.

păratul veacurilor, Care ne-ai făcut părtaşi Tainelor Tale preacurate şi de viaţă-dătătoare, îngăduie şi în noaptea aceasta, în care ai rânduit prin purtarea Ta de grijă mântuirea noastră, risipirea negurii necunoştinţei şi zdrobirea lanţurilor păcatelor noastre; ca prin ridicarea din mormântul faptelor moarte[1] să păşim întru înnoirea vieţii, cântând şi binecuvântând de mare cuviinţă numele Tău, şi împreună cu acesta pe Părintele Tău Cel fără de început şi pe Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

73

În Sfânta şi Marea Sâmbătă (V)[2]

Γ.β.IV

Slavă Ţie, slavă Ţie, cunoştinţă şi înţelepciune mai presus de [toată] înţelepciunea! Bunătatea Ta, care le face, le desăvârşeşte şi le susţine la măsură neasemănată pe toate, este atotştiută. Iar în noaptea aceasta, strângându-se laolaltă podoaba cea preafrumoasă a celor ce Îţi aduc închinare în sfintele şi dumnezeieştile Tale lăcaşuri, care s-au împărtăşit de darurile cele netrupeşti şi de-Viaţă-făcătoare ale

[1] *Evr.* 9, 14.

[2] Textul rugăciunii este corupt; pentru detalii, *a se vedea* nota explicativă a lui Teodoro Minisci, editorul textului (Min.II, p. 66.); am încercat să redăm sensul în funcţie de context.

Trupului și Sângelui Hristosului Tău, se roagă Ție, Izvorâtorul vieții celei neștirbite, ca unui Dumnezeu Bun și de oameni iubitor: Pace lumii Tale dăruiește, bisericilor Tale, preoților, celor ce împărățesc peste noi și întreg poporului Tău, pentru rugăciunile Preacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Maria, ale Sfântului Ioan, Înaintemergătorul și Botezătorul [Domnului], ale Sfinților și preaslăviților Apostoli și ale tuturor Sfinților Tăi.

Că Ție se cuvine toate slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

74

În Sfânta și Marea Sâmbătă (VI)

Sinai Gr. 958

Pe Tine, Atotputernice și Mult-Milostive Hristoase, Dumnezeul nostru, Care după Cruce și moartea de bunăvoie ai primit să fii așezat în mormânt, defăimat ca un „amăgitor"[1] și pus sub strajă, și, pentru aceasta, să se pecetluiască [gura mormântului] cu pietre, mulțimea îndurărilor Tale nu Te putea opri să nu Te socotești între cei morți, să nu Te lași înghițit de [iadul] cel nesătul, să nu Te co-

[1] *Mt.* 27, 63.

bori întru cele mai de jos ale pământului pentru sufletele ținute acolo. Binevestind, Iisuse, Învierea și arătându-Ți slava dumnezeirii, ai sfărâmat porțile și încuietorile cele de fier, după cuvântul prorociei; și, sfâșiind legăturile, pe cei legați din veac i-ai luat sub a Ta ocrotire și i-ai slobozit din locul cel întunecat, plin de plângere și bezne; și, făcând un asemenea bine întregii lumi, i-ai adus mântuirea.

Zdrobește dar, Stăpâne, și lanțurile păcatelor noastre și ne scoate din temnița întunecată a greșelilor, Cela Ce i-ai scos cu neînfricare pe cei ferecați în obezi, călăuzindu-i la lumina dreptății; umple-ne inimile de veselirea și bucuria Ta negrăite pentru Învierea Ta dătătoare de lumină; învrednicește-ne, așadar, și de revărsarea de strălucire și de înveșmântarea cea fără de sfârșit în hainele de sărbătoare ale Sfinților din Ceruri, unde e glasul curat al celor ce prăznuiesc și cântul de veselie și ospățul celor întâi-născuți[1] [ai Tăi].

Căci Tu ești prăznuirea noastră, învierea și desfătarea cea veșnică și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[1] *Evr.* 12, 23.

75

La Sfintele Paşti (I)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Γ.β.XII, Γ.β.XXI, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 1554, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Arătatu-ni-s-a astăzi, fraţilor, ziua cea luminoasă şi mântuitoare: Învierea Domnului nostru Iisus Hristos; pentru aceea lăcaşul Domnului împodobit este cu tot felul de oameni de seamă. Iată că mulţi dintre cei credincioşi şi de neam ales nu doar au îndurat truda postului cu veselie, ci, aprinzându-şi candelele, I-au adus Împăratului veacurilor daruri la Sărbătoarea Învierii cu multă râvnă. Căci întreaga lume se bucură de Învierea lui Hristos, Dumnezeul nostru: şi cerul se curăţeşte cu strălucirea dumnezeirii, şi pământul se împodobeşte, şi marea se îmblânzeşte; tiranii îşi află sfârşitul, drept-credincioşii, propăşirea, catehumenii, luminarea, duşmanii, împăcarea, cei în rătăcire, întoarcerea, păcatele, dezlegarea, bisericile, desfătarea şi Hristos Dumnezeu este slăvit. Iar maicile aduc Împăratului veacurilor în dar cu braţe dalbe nu flori din grădini, ci harul duhovnicesc[1] al celor de curând botezaţi.

Drept aceea primeşte şi jertfa şi slujba noastră, a smeriţilor preoţi, şi ne dăruieşte iertarea greşelilor din tinereţe şi până la bătrâneţe, ca un Dumnezeu

[1] *Ad litteram*, „al Duhului".

Bun și de oameni iubitor, iar împăraților ortodocși, biruință împotriva vrăjmașilor. Pe Arhiereul[1] nostru, Doamne, ține-l pe tronul său de cinste în pază, iar pe întreg clerul și poporul Tău, în pace și înțelegere. Pe credincioșii de față, care s-au împărtășit de Tainele Tale cele dumnezeiești și preacurate, ocrotește-i, miluiește-i și-i păzește pentru rugăciunile Preacuratei Tale Maici, ale Sfinților Apostoli și ale femeilor mironosițe.

Că Tu ești Cela Ce ai înviat din morți, Hristoase, Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

76
La Sfintele Paști (II)
(variantă a rugăciunii anterioare)

Γ.β.VII

Arătatu-ni-s-a astăzi, fraților, ziua cea luminoasă și mântuitoare: Învierea Domnului nostru Iisus Hristos; și pentru aceea lăcașul Domnului împodobit este cu tot felul de oameni de seamă. Iată că și maicile aduc ca pe niște ramuri de măslin harul pruncilor lor nou-luminați prin bo-

[1] *Scil.* Patriarhul, Mitropolitul, Arhiepiscopul.

tezarea din biserică, într-adevăr, întru Învierea lui Hristos, Dumnezeul nostru. Iată că mulți dintre cei de neam ales și dintre credincioși au îndurat truda vremii postului și [acum], la Sărbătoarea Învierii, cu multă râvnă I-au adus daruri Împăratului veacurilor.

Căci întreaga lume se bucură de Învierea lui Hristos, Dumnezeul nostru: cerul se veselește, pământul se desfată, marea se îmblânzește, tiranii fug, cei în rătăcire se întorc, dușmanii cad la pace, catehumenii se botează. Drept aceea primește în pace și jertfa și slujba noastră, a smeriților preoți, și ca un Dumnezeu Bun și de oameni iubitor nu ne pomeni greșelile și uneltirile din tinerețe și până la bătrânețe. Împăraților ortodocși dă-le biruință împotriva vrăjmașilor. Pe Arhiereul[1] nostru, Doamne, ține-l în pază pe tronul său de cinste, iar pe [întreg clerul și poporul] Tău, în pace și înțelegere. Oastea întărește-o cu îndrăzneala și izbânzile pe care i le-ai dat lui Isus al lui Navi; sprijină credința, dă împăcare neamurilor și lumii vremuri de pace; pe poporul de față, care s-a desfătat întru dătătorul-de-viață Trup și Sânge ale Hristosului Tău, ocârmuiește-l spre iertarea păcatelor și spre înțelegere; iar celor ce bine-slujesc dimpreună cu noi, preoți și diaconi,

[1] *Scil.* Patriarhul, Mitropolitul, Arhiepiscopul.

dăruiește-le rang bun[1], făcându-i pe cei [din urmă] vrednici și de cinstita preoție. Că toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor[2].

Că Tu ești Viața și Învierea tuturor creștinilor, Hristoase, Dumnezeul nostru, și Ție slavă și mulțumire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

77

La Sfintele Paști (III)

(altă variantă a rugăciunii anterioare)

Γ.β.XVII

Răsăritu-ne-a astăzi, fraților, ziua cea luminoasă și mântuitoare: Învierea Domnului nostru Iisus Hristos; pentru aceasta lăcașul Domnului împodobit este cu tot felul de oameni de seamă. Iată că mulți dintre credincioși au îndurat truda vremii postului de acum cu voioșie; întreaga lume se bucură de Învierea lui Hristos, Dumnezeul nostru, cerul se curățește cu slava dumnezeirii, pământul se împodobește, marea se îmblânzește, dușmanii cad la pace, păcatele se iartă, bisericile se veselesc și Hristos, Dumnezeul nostru, se umple de slavă; maicile Îi aduc Împăratu-

[1] *I Tim.* 3, 13.
[2] *Iac.* 1, 17.

lui veacurilor în dar cu braţe dalbe nu mănunchiuri de flori de măslin, ci din [cele ale] Harului Duhului celor de curând botezaţi; şi primeşte-ne cuvenita doxologie, a celor smeriţi şi păcătoşi, cu mulţumire. Pace lumii Tale dăruieşte, preoţilor, împăraţilor credincioşi şi întreg poporului Tău.

Că Sfânt eşti, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

78

La Duminica cea Mare şi Sfântă (IV)[1]

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Sinai Gr. 958, Vat. Gr. 1833

Unule-Născut, Fiule şi Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Care nu Te-ai despărţit de Tatăl şi Te-ai făcut om neschimbat, Care prin cinstita Ta Pătimire ai nimicit moartea[2] şi împreună cu Tine pe toţi fiii lui Adam cei omorâţi[3] i-ai ridicat; Însuţi, Iubitorule de oameni, Doamne, Dumnezeul nostru, scoală-ne din mormântul păcatelor, caută asupra poporului Tău şi cercetează turma Ta pe care a câştigat-o[4] dreapta Ta[5]; căci noi suntem poporul Tău şi oile păşunii Ta-

[1] În ms. *Vat. Gr.* 1833, „La Miercurea Mare".
[2] *II Tim.* 1, 10.
[3] *Cf. Ps.* 78, 12.
[4] *Ad litteram*, „sădit-o".
[5] *Cf. Ps.* 79, 15-16.

le[1]; pe împăratul nostru întrarmează-l în luptă spre biruință; Biserica Ta păzește-o netulburată și neclintită; binevoiește nepângărită să rămână viața noastră și să prăznuim duhovnicește Învierea Ta ca, întru veselia sufletului și întru curăția trupului pururea viind, vrednici să ne facem de Împărăția Ta cerească[2].

Că Tu ești Dumnezeul nostru și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

79

În Lunea și Marțea Luminată (I)

Γ.β.IV, Γ.β.VI, Γ.β.VII, Γ.β.XXI, Vat. Gr. 1833, Vat. Gr. 2383

Paștile, *Paștile* și iar *Paștile* rosti-vom[3]; căci Hristos, Paștile noastre, Dumnezeul nostru, Cel Singur fără de moarte, Cel Singur nevăzut, Cel Singur mai presus de cuvânt[4], S-a adus ca jertfă pentru noi; pe Acesta Îl laudă Îngerii, Începătoriile, Stăpâniile, Domniile, Puterile, Heruvimii și Serafimii; și dimpreună cu ei Te lăudăm, Te binecuvântăm și ne închinăm Ție, Dumnezeul nostru, și noi, nevrednicii Tăi robi, căci în anii mai de pe urmă[5] Te-ai pogorât

[1] *Ps.* 78, 14.
[2] *II Tim.* 4, 18.
[3] În original, la singular.
[4] *Scil.* Inefabil.
[5] *Evr.* 1, 20; *cf. Evr.* 1, 2.

pe pământ, luând trup din Sfânta și Preacurata Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria ca să ne slobozi pe noi de blestemul Legii[1].

Și pentru toate acestea ce-Ți vom aduce Ție, Cel Care ești Dumnezeu după fire și Părinte după har? Roadele buzelor Îți vom aduce și al nostru cuvânt: Slavă Ție Celui Ce Te-ai botezat, slavă Ție Celui Ce Te-ai răstignit, slavă Ție Celui Ce Te-ai îngropat, slavă Ție Celui Ce ai înviat, slavă Ție Celui Ce dimpreună cu Tine ne-ai înviat și pe noi, slavă Ție, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

80
În Lunea și Marțea Luminată sau a Miroforelor (II)

Γ.β.IV, Γ.β.X, Vat. Gr. 1833, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Cela Ce ai zdrobit porțile de aramă și zăvoarele de fier[2] și ai slobozit din iadul cel mai de jos sufletele ținute acolo[3], făcându-le să se arate mul-

[1] În manuscrise întâlnim „blestemul lemnului/Crucii" (Γ.β.IV, Γ.β.VI, Γ.β.VII) și „blestemul iadului" (Vat. Gr. 2383); am preferat formula scripturistică din *Gal.* 3, 2.

[2] *Ps.* 85, 12.

[3] *Ps.* 106, 16.

tora după Învierea Ta[1], a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, dă-ne nouă partea și moștenirea cele dimpreună cu toți Sfinții Împărăției Tale. Și pomenește, Doamne, în ziua aceasta sfântă a Învierii, pe toți cei ce nu sunt de față, care călătoresc, care se află în tristeți, necazuri, suferințe, pe cei tulburați de duhurile necurate, pe bogați, pe săraci, pe robi și pe slobozi; pe toți îi vindecă și păcatele tuturor le șterge; pe tinerii de curând luați la oștire arată-i fii ai luminii și moștenitori ai bunătăților veșnice; pe cei care au ieșit din sfânta colimvitră, strălucind mai mult decât razele soarelui prin mulțimea darurilor Duhului Sfânt, [bine] îi rânduiește, împăratului nostru dă-i biruințe împotriva vrăjmașilor; orașul nostru acesta și tot satul și orașul și pe poporul cel iubitor de Hristos, Doamne, sporește-le, înmulțește-le și sădește în inimile lor frica Ta, spre a-Ți bineplăcea pururea și a face voia Ta.

Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Mt.* 27, 53.

81
În Lunea și Marțea Luminată sau a Miroforelor[1] (III)

Vat. Gr. 1833

Cela Ce ai zdrobit porțile de aramă și zăvoarele de fier[2] și ai slobozit din iadul cel mai de jos sufletele ținute acolo[3], făcându-le să se arate multora după Învierea Ta[4], a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, dă-ne nouă partea și moștenirea cele dimpreună cu toți Sfinții Împărăției Tale. Și pomenește, Doamne, în ziua aceasta sfântă a Învierii, pe toți cei ce nu sunt de față, care călătoresc, care se află în tristeți, necazuri, cazne, pe cei supărați de duhurile necurate, pe cei bogați, pe cei săraci, pe robi și pe slobozi; pe toți îi vindecă și păcatele tuturor le șterge; căci de aceea L-ai dat pentru noi morții pe Fiul Tău[5] Cel Unul-Născut: ca prin învierea Lui să ne învie dimpreună cu Dânsul și pe noi și să ne dăruiască nouă dimpreună cu El toate[6].

Că Tu ești Mântuitorul lumii[7] <și Ție salvă înălțăm>, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] Variantă prescurtată a rugăciunii anterioare.
[2] *Ps.* 85, 12.
[3] *Ps.* 106, 16.
[4] *Mt.* 27, 53.
[5] *Rm.* 8, 32.
[6] *Rm.* 8, 32.
[7] *In.* 4, 42.

82

Pentru Marţea Luminată (IV)

Vat. Gr. 1833

Noi, cei pe care ne-ai sfinţit, slăvit şi învrednicit a ne face săvârşitori, părtaşi şi chivernisitori[1] ai dumnezeieştilor Tale Taine, ne închinăm Ţie, Stăpâne şi Cuvântul Părintelui Celui fără de început, Fiule dimpreună-veşnic cu Tatăl, întru Care toate[2] sunt, Creatorul Cel [împreună] fără de început al veacurilor, de a Cărui poruncă ascultăm, şi ne rugăm Ţie, Împăratul slavei: învredniceşte-ne de bunătatea Ta[3], umple-ne inimile de pacea Ta, pe preoţii Tăi îmbracă-i întru dreptate[4], veghindu-le neîntinată şi întru sfinţenia Ta, prin puterea Sfântului Tău Duh, slujirea încredinţată; împărăţia lumească o păzeşte în pace, călăuzind-o spre al ei folos, tulburările cele dintre noi şi atacurile vrăjmaşe le risipeşte, dăruind celor bolnavi vigoare, celor săraci, cele trebuincioase, prizonierilor, slobozirea, celor adormiţi, odihna; şi întreg poporului de faţă, sfinţirea, împreună cu iertarea păcatelor şi mare mila Ta, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

[1] Διαδότης *(hapax legomenon)*, în sens de împărţitor.
[2] *Cf. F.A.* 17, 28; *Ef.* 1, 10-12.
[3] *Ps.* 23, 7.
[4] *Ps.* 131, 9.

83

La Duminica după Paşti şi la Sfântul Toma (I)

Γ.β.IV, Γ.β. VII, Γ.β.X, Vat. Gr. 1833

Stăpâne, Iisuse Hristoase, întru cele în care ai înnoit calea cea vie şi de curând întemeiată prin mijlocirea Trupului Tău, întru cele în care ne-ai arătat o vieţuire nouă, făcându-Te începătura[1] întru nestricăciune a Învierii din morţi, [întru acestea] ne-ai dat şi nădejdea nemuririi Tale veşnice[2]; ajută-ne nouă, celor asupriţi de patimi, şi îmblânzeşte poruncile vrăjmaşilor nevăzuţi [asupra noastră]; îndură-Te faţă de cei stăpâniţi de păcat şi ne dăruieşte pacea Ta, pe care ai dat-o Ucenicilor Tăi[3], când li Te-ai arătat prin uşile încuiate; fă-ne credinţa în Tine neîndoită, Cel Ce ai suferit pentru noi şi ai Înviat, căci prin aceasta l-ai sprijinit şi pe Ucenicul Tău Toma, prin arătarea Ta negrăită şi prin atingerea de Trupul Tău cel înviat, izbăvindu-l de necredinţa de mai înainte.

Căci Tu eşti Cel Care faci minuni şi le prefaci pe toate şi Ţie se cuvine slava, împreună şi Părintelui Tău Celui fără de început şi Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *I Cor.* 15, 20.
[2] *Cf. I Tit* 1, 2.
[3] *Lc.* 24, 36; *In.* 20, 20.

84

La Duminica cea Nouă sau a Tomei (II)

Vat. Gr. 1833

Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ai creat [oarecând] firea omenească după chipul și asemănarea Ta și ai împodobit-o cu tot felul de frumuseți, iar în ceasul de acum tot pe aceasta, care, prin neascultarea dintru început a căzut și s-a înrobit stricăciunii celei fără de moarte, ai așezat-o ca pe o împărătească, cercetând-o, răscumpărând-o prin sângele Tău, înnoind-o prin Botez, luminând-o prin ridicarea cea de a treia zi și redându-i cinstea cea dintâi.

Stăpâne, iubitorule de oameni, caută și asupra noastră, a robilor Tăi, și îndepărtează de la noi toată necredința, Cel Ce i-ai arătat lui Toma necredinciosul și semnele cuielor și coasta Ta preacurată spre a le pipăi; prefă întristarea poporului Tău în bucurie, Cel Ce ai venit la Ucenicii Tăi și ai intrat prin ușile încuiate și ai spus lor „Pace vouă!" și „Bucurați-vă!"; domolește-ne frica de neamuri, Cel Ce ne-ai poruncit să îndrăznim întru puterea Ta cea nebiruită; fii pururea alături de noi, Cel Ce ai făgăduit a fi alături de Ucenici până la sfârșitul veacului; sădește în inimile noastre frica Ta – rădă-

cina [tuturor] bunătăţilor – şi trimite asupra noastră Duhul Tău cel de-Viaţă-făcător, pe Care L-ai suflat asupra lor, când ai spus: „Luaţi Duh Sfânt"; înnoieşte-ne toate simţurile, fă ca puterile noastre sufleteşti să se mişte după fire: întrarmează-ne cu mânia împotriva păcatului şi a şarpelui şi arată-ne întreaga viaţă strălucind întru înnoirea şi lumina virtuţilor; ca pururi să cinstim şi în cuvânt şi în faptă înnoirea întregului suflet, slăvind preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

85[1]

La Duminica Tomei, numită şi Antipascha (III)

Leningr. Gr. 226, Grottaferrata Z.δ.II

şezatu-ne-ai în cortul Tău, Doamne, deschisu-ne-ai mântuirea Ta, Sfinte, pus-ai în gura noastră cântarea de biruinţă, desfătatu-ne-ai cu Trupul Tău Cel preacurat şi preasfânt, adăpatu-ne-ai la izvorul pururea-curgător al preacuratei Tale Coaste, la a cărei vedere şi pipăire Apostolul Toma închinându-se a strigat cu glas înalt: „Domnul meu şi Dumnezeul meu!"[2]

[1] *Cf.* 123.
[2] *In.* 20, 28.

Ce-Ţi vom aduce Ţie, Stăpâne, pentru toate câte ne-ai dat nouă? Aşadar, Tu Însuţi, Împărate Atotputernice al celor cereşti şi pământeşti, pe preoţii Tăi şi pe cei dimprejurul Sfântului Tău Altar îmbracă-i în dreptate, pe drept-credincioşii noştri împăraţi păzeşte-i, oastea îmbărbăteaz-o împotriva vrăjmaşilor, dându-i biruinţă şi curaj, precum ai dat şi lui Isus al lui Navi; credinţa întăreşte-o, neamurile potoleşte-le, lumea o împacă şi adu-Ţi aminte, Doamne, de fraţii noştri creştini în robie şi-i izbăveşte Tu, Împăratul păcii, unindu-i cu Sfânta Ta Sobornicească şi Apostolească Biserică.

Că a Ta este stăpânirea şi puterea, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor[1]. Amin.

86
În Miercurea Înjumătăţirii Praznicului (I)

Γ.β.X

Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel Ce ai binevoit a socoti de cinste a Te întrupa din Sfânta Fecioară, a Te culca în ieslea necuvântătoarelor şi a Te boteza de către Ioan, Tu,

[1] În ms. Leningr. Gr. 226 ecfonisul este „Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea, mulţumirea şi închinăciunea, împreună şi Preacuratului Tău Părinte şi Preasfântului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh, acum şi pururea [şi în vecii vecilor. Amin"].

Cela Ce nu ai trebuință de curățire, Care și în ziua aceasta a Înjumătățirii Praznicului Te-ai urcat la Templu și ai învățat mulțimile, care, cu uimire, spuneau: „Cum știe Acesta carte fără a fi învățat?”[1], neștiind că Tu ești Înțelepciunea Tatălui, Care le-a zidit pe toate; Tu Însuți, Iubitorule de oameni, și pe noi, păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, pe care ne-ai făcut vrednici a ne închina Ție și a ne desfăta de [împărtășirea cu] preacuratul Tău Trup și cu cinstitul Tău Sânge, învrednicește-ne fără de păcat și fără de osândă a sta de-a dreapta Ta la cea de-a Doua Venire a Ta[2]. Împăraților noștri ortodocși, care au dobândit drept armă și putere Crucea Ta, întru care se laudă, dă-le biruință împotriva a tot potrivnicul și vrăjmașul; pe Arhiereul[3] nostru ține-l pe tronul său de cinste neclintit; fii dimpreună-conducătorul armatei; și pe comandantul ei întărește-l asupra dușmanilor; pe frații noștri de aceeași credință cu noi, aflați în robie, izbăvește-i; celor doborâți de necazuri și încercări adu-le mângâiere; pe frații noștri creștini adormiți odihnește-i; și pe poporul de față păstrează-l până la sfârșit în pace și înțelegere, slobozindu-l și pe el și pe noi din robia și de căderea sub stăpânia dușmanilor văzuți și nevăzuți.

---

[1] *In.* 7, 15.
[2] *Mt.* 20, 34 și 64; *Mc.* 14, 62; *cf. II Tes.* 2, 19.
[3] *Scil.* Patriarhul, Mitropolitul, Arhiepiscopul.

Căci Tu eşti Împăratul păcii şi Mântuitorul sufletelor noastre şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Părintelui Tău Celui fără de început şi Preasfântului şi Bunului şi de-Viaţă-făcătorului Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

87

În Miercurea Înjumătăţirii Praznicului (II)

Γ.β.IV, Vat. Gr. 1833

Stăpâne, Doamne Dumnezeul nostru, [Tu eşti Cel] Care la hotarul din mijloc al veacurilor Te-ai pogorât pe pământ şi ai purtat trup din Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria; şi la vârsta potrivită, Iisuse Hristoase, ai venit la Templu la înjumătăţirea Praznicului spre a învăţa [poporul], că iudeii se mirau, zicând: „Cum ne învaţă Acesta carte fără să fi învăţat [El Însuşi]?”[1] Însă Tu [eşti], Doamne, [Cel Care] le-ai răspuns: „Învăţătura Mea nu este a Mea, ci a Tatălui Meu, Cel Ce M-a trimis.”[2]

Dar noi, nevrednicii Tăi robi, Stăpâne, nu am făcut nimic bun înaintea Ta, am călcat poruncile Tale[3] şi nu am crezut în Evanghelia Ta. Săvârşim în fiecare zi aceste încălcări, urmând poftelor noastre

[1] *In.* 7, 15.
[2] *In.* 7, 16.
[3] *Mt.* 15, 3.

asemenea iudeilor, care voiau să Te omoare pe Tine[1], Stăpânul lumii, al cerului și al pământului[2] și a toată suflarea, Care n-ai pierdut, de dragul marelui Tău proroc Moise[3], pe poporul care a încălcat Legea, după ce ai însemnat-o în Muntele Sinai pe table [de piatră] cu dumnezeiești slove[4].

Și pe iudeii care s-au pornit și mai mult împotriva Ta cu vicleșug și Te huleau prin cele ce le grăiau între ei, Tu, Cunoscătorule al inimilor, i-ai certat pentru gândurile fățarnice, spunându-le: „De ce căutați să Mă ucideți?"[5] Și precum aceia nu au putut da nici un răspuns[6] Adevărului Care îi certa, așa nici noi, păcătoșii și nevrednicii robii Tăi, care stăm înaintea Altarului Tău, suntem îmbrăcați în veșmântul preoției, săvârșim Preacuratele Taine, am primit Botezul Tău[7] dimpreună cu poporul ce s-a adunat astăzi, la Înjumătățirea Praznicului, în lăcașul Tău, și care ne-am împărtășit cu Sfântul Trup și cu Cinstitul Sânge [nu putem].

Ci ne învrednicește cu cuget curat[8] și cu inimă luminată să săvârșim praznicul acesta; ridică-ne pe

[1] *In.* 5, 18; 7, 11.
[2] *Mt.* 11, 25; *Lc.* 10, 21.
[3] *Ieș.* 32, 7-12.
[4] *Ieș.* 31, 18.
[5] *In.* 7, 19.
[6] *Mt.* 22, 46.
[7] *Col.* 2, 11-12.
[8] *I Tim.* 3, 9; *II Tim.* 1, 3.

noi din greşelile noastre, cum l-ai ridicat pe [bolnavul cel] paralitic[1]; primeşte-ne rugăciunile cum le-ai primit pe cele ale Sfinţilor Tăi Apostoli; păzeşte-ne întru sfinţenia Ta în toate zilele vieţii noastre şi nu ne alunga pe noi, dacă, având îndrăznire în faţa iubirii Tale de oameni, vom cuteza să ne atingem cu mâini necurate de Sfântul Tău Trup; şi cum n-ai alungat-o pe [femeia] aceea desfrânată[2], fii ca un Iubitor de oameni îngăduitor faţă de noi, cei ce ne apropiem cu nevrednicie de Tine; mântuieşte-i pe toţi, cum i-ai chemat pe vameşi[3]; vânează-ne pe noi cu frica Ta, cum l-ai prins pe Pavel, cel de trei ori fericit, în mrejele propovăduirii[4]; luminează-ne mintea şi inima, Cel Ce luminezi pe tot omul ce vine în lume[5]; răspândeşte lumina Ta peste sufletele şi trupurile noastre; curăţeşte-ne de tot gândul cel viclean al diavolului, spre a săvârşi cu mintea şi cugetele luminate şi împodobite Praznicul Înjumătăţirii. Pe împăratul nostru ţine-l sănătos, întrarmându-l spre a birui asemenea lui Isus al lui Navi, ca şi noi, întru liniştea lui, viaţă paşnică şi netulburată să viem, în toată cucernicia şi curăţia şi să avem parte de Împărăţia Ta cerească, slăvind numele Tatălui şi al

[1] *Cf. Mt.* 9, 2; *Mc.* 2 *ş. urm.*; *Lc.* 4, 17.
[2] *Cf. Mt.* 26, 6 *ş. urm.*; *Mc.* 14; *Lc.* 7, 36 *ş. urm.*
[3] *Cf. Mt.* 9, 9 *ş. urm.*; *Mc.* 2, 14; *Lc.* 5, 27 *ş. urm.*
[4] *Cf. F.A.* 9, 3.
[5] *In.* 1, 10.

Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

88
La Înălțarea Domnului (I)

Vat. Gr. 1833

De Tine Te preaînălțăm, Împărate al slavei[1], Unule-Născut, Fiule, Cuvântul lui Dumnezeu și Dumnezeul nostru, și binecuvântăm numele Tău în veacul veacului; pomenirea mulțimii bunătății Tale vestind în toată vremea, lăudăm puterea Ta[2] și preamărim taina cea înțeleaptă și mare a milostivirii Tale arătate firii noastre.

Căci din îndurarea Ta cea negrăită n-ai părăsit făptura omenească ce zăcea la pământ, ci Te-ai unit într-o unire neamestecată cu ea, care a fost încununată [oarecând] cu neîndoielnică slavă, bucurându-se de o stare preaînaltă și de cinste; că n-ai sfințit doar plămada luată din Preacurata și Pururea-Fecioara și cu adevărat de Dumnezeu Născătoarea [Maria], ci ne-ai și curățit pe toți de tot felul de necurății prin Botezul Tău, iar prin Pătimirile [Tale] cele de-Viață-făcătoare ne-ai eliberat de patimile aducătoare de stricăciune, slobozindu-ne prin Cru-

[1] *Ps.* 23, 7.
[2] *Ps.* 144, 7 și 11.

cea Ta de blestemul gustării din lemn și făcându-ne nemuritori prin moartea Ta; și prin Înălțarea Ta ai slăvit [firea omenească], ai împodobit-o, ai ridicat-o mai sus decât toată începătoria, stăpânia și domnia, mai presus decât tot numele ce se numește[1] și ai așezat-o pe însuși scaunul cel împărătesc; drept aceea s-au umplut de bucurie toate puterile de sus, care s-au minunat de ridicarea Ta [la cer] și s-au spăimântat de minunea cea neobișnuită și, veselindu-se de Tine, Stăpânul, și mergând ca niște slugi înaintea Ta, porunceau [puterilor] celor mai înalte și mai îndumnezeite, de la care au învățat că Tu ești Împăratul Cel biruitor și Domnul puterilor[2], să-Ți deschidă[3].

[Pentru aceasta,] ne învrednicește și pe noi, Stăpâne, a Te slăvi de-a pururi întru hotarele învățăturilor adevărului și în fapte de cucernicie, luminându-ne și desăvârșindu-ne din ce în ce mai mult. Înălțime a Puterilor, înalță-ne pe noi din pornirea spre cele de jos, sporește cetele ortodocșilor, întărește-ne împăratul cel iubitor de Hristos împotriva vrăjmașilor, supune lui toate popoarele barbare și potrivnice, doboară degrabă înfumurarea neamului celui îngâmfat și dăruiește Bisericii Tale liniștea.

[1] *Ef.* 1, 21.
[2] *Iosua* 6, 17; *Ps.* 23, 10; *Ier.* 2, 19.
[3] *Ps.* 23, 7-10.

Că Tu eşti Mântuitorul nostru şi Ţie slavă înălţăm: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

89

La Înălţarea Domnului (II)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Γ.β.XVII, Γ.β.XXI, Sinai Gr. 958, Vat. Gr. 1833, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Stăpâne [Doamne], înalţă la cer cugetele noastre, ale celor ce pe pământ ne închinăm puterii Tale, şi ne ridică mintea de la grijile pământeşti spre Tine, Cel Care ai înălţat întru Tine firea noastră cea smerită şi ai ridicat-o pe scaunul cel înalt al Tatălui[1]. Şi ne învredniceşte pe noi a vieţui pe pământ ca şi în Cer, căutând cele de sus, acolo unde eşti aşezat Tu de-a dreapta lui Dumnezeu[2], aşteptând Venirea Ta slăvită şi înfricoşătoare, pe al cărei chip l-ai făcut cunoscut fericiţilor Apostoli[3] care au fost de faţă la Înălţarea Ta la ceruri. Şi ne numără pe noi între cei ce vor fi răpiţi pe nori spre a Te întâmpina pe Tine[4], Cel Ce vii să judeci lumea întru dreptate[5], ca împre-

[1] *Cf. Apoc.* 3, 21.
[2] *Col.* 3, 1.
[3] *F.A.* 1, 11.
[4] *I Tes.* 4, 17.
[5] *Ps.* 9, 8; 95, 12; *F.A.* 17, 31.

ună cu ei să ne veselim veşnic, împărtăşindu-ne de a Ta desfătare.

Cu bună-vrerea[1] şi iubirea de oameni ale Părintelui Tău Celui fără de început, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

90

La Sfânta Cincizecime (I)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Γ.β.X, Γ.β.XVII, Vat. Gr. 1833, Leningr. Gr. 226

Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel Ce ai rânduit, după Pătimiri şi Înviere, Înălţarea la Cerurile pe care le-ai plecat[2] pentru a Te întrupa din Fecioară; Cel Ce Te-ai pogorât, Hristoase, şi ai plinit prin venirea Duhului Mângâietor peste Ucenicii Tăi făgăduinţa Ta pe pământ[3] şi sălăşluirea [Ta] neclintită şi preasfântă în Ucenicii Tăi şi, prin ei, în cei ce au crezut în Tine, întărind Biserica prin statornicirea neîndoielnică a Duhului în ea, dar şi prin felurile nenumărate de harisme ale Lui, nu lua Harul Său de la noi, cei ce suntem pângăriţi de păcat, ci omoară-ne tot cugetul

[1] *Εὐδοκία* = bunăvoire, bunăvoinţă.
[2] *Ps.* 17, 11.
[3] *Lc.* 24, 49.

trupesc, piedică sălăşluirii Lui în noi; alungă de la noi tot gândul, cuvântul şi fapta care-L întristează pe Acesta şi toată patima urâtă care-L supără şi ne întunecă sufletele, spre pierderea luminii Sale[1]. Fă-ne vase curate ale slavei Sale, pe noi cei ce voim să ajungem aidoma celor din foişorul [Cincizecimii] din Sion[2], cel plin de strălucirea Lui; arată-ne tronuri ale focului Său cuvântător, spre a ne asemui Apostolilor care au primit începătura Sa[3], ca, întăriţi de El, să fim călăuziţi la pământul dreptăţii[4] şi al făgăduinţei Tale nemuritoare şi fericite, unde se află locaşul celor ce se veselesc[5] întru Tine şi care Te cinstesc neîncetat.

Că preaslăvit eşti împreună cu Părintele Tău cel fără de început şi cu deopotrivă-veşnicul şi Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

[1] Min.II, p. 130.

[2] *F.A.* 1, 13.

[3] În Ms Leningr. Gr. 226 întâlnim un final diferit: „Sa din Sion şi aşază în noi amintirea glasului Părintelui Tău Celui fără de început Care Te-a numit *Fiu iubit* [*cf. Mt.* 3, 17; *Mc.* 1, 11; *Lc.* 3, 22]; ca ajungând la înţelegerea poruncilor Tale să strălucim dimpreună cu cei ce s-au învrednicit de Împărăţia Ta cea negrăită, văzându-L în Tine pe Părintele Tău Cel fără de început, cu Care eşti binecuvântat împreună cu Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin".

[4] *Ps.* 142, 10.

[5] *Ps.* 86, 6.

91

La Sfânta Cincizecime (II)

Γ.β: VI, Γ.β.XII, Γ.β.X, Γ.β.XVII, Sinai Gr. 958, Vat. Gr. 1833, Vat. Gr. 1554, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Auzi-ne pe noi, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, nădejdea tuturor marginilor pământului și a celor [aflați] departe pe mare[1]; Cel Care în ziua Cincizecimii ai adus neamului omenesc darul făgăduinței și revărsarea Sfântului Duh în chipul limbilor de foc peste fericiții Tăi Ucenici și Apostoli și i-ai arătat Evangheliști[2], fă-ne și pe noi părtași [Lui]; și ne umple pe noi, cei ce ne rugăm, de bucurie și veselie întru venirea Sfântului Duh, ca să Te binecuvântăm în toate zilele vieții noastre[3].

Că toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit se coboară de la Tine, Părintele luminilor[4], și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.[5]

---

[1] *Ps.* 94, 6.

[2] *F.A.* 2, 3-4.

[3] *Ps.* 22, 7.

[4] *Iac.* 1, 17.

[5] Ecfonisuri diferite: 1) în Ms. Vat. Gr. 1833: „Că preaslăvit ești cu Părintele Tău Cel dimpreună fără de început și cu Duhul Cel Preasfânt și dimpreună-veșnic, acum..."; 2) în Vat. Gr. 1554: „Că Ție se cuvine și se datorează din partea tuturor slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului..."

92

La Sfânta Treime sau Praznicul Sfântului Duh

Corsini 41. E.31

Treime mai presus de fiinţă şi atotbună, chiverni-sitoarea lumii, înţelepciunea lui Dumnezeu, mintea şi preaplinul cunoştinţei, Tu pe toţi îi chiverniseşti, pe toţi îi desăvârşeşti, pe toţi îi aduci la pocăinţă! Întru acestea întreaga podoabă a preasfinţiţilor preoţi adunându-se dimpreună cu tot poporul Tău cel mântuit de Dumnezeu şi împărtăşindu-se în chip preadumnezeiesc de Darurile dumnezeieşte stăpânitoare şi de-Dumnezeu-primitoare ale Trupului şi Sângelui Hristosului Tău, Ţie, Izvorul păcii negrăite, Îţi înălţăm cu sfântă recunoştinţă cântare, spre a-Ţi aduce, prin dragostea neabătută a robilor Tăi – diaconii şi poporul aici de faţă – cinstire; pace lumii Tale dăruieşte, bisericilor, preoţilor, împăraţilor, oştirii şi întreg poporului Tău.

Că sfânt este lăcaşul Tău, minunat în dreptate[1] şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[1] *Ps.* 64, 5.

93[1]

La Duminica Tuturor Sfinților

Γ.β.VII, Γ.β.XV, Vat. Gr. 1833

Cel Ce ești slăvit în sfaturile Sfinților[2], Hristoase, Dumnezeul nostru, lauda Apostolilor, veselia Prorocilor, întărirea Mucenicilor, bucuria Cuvioșilor și cununa celei ce Te-a născut, dăruiește-ne pacea și dragostea Ta, în pază călăuzindu-ne viața, ca întru mila bunătății Tale să ne învrednicim a râvni la nevoințele lor și, bineplăcând Ție, să avem parte împreună cu aceia de fericirea viitoare.

Că Tu ești Dătătorul bunătăților celor veșnice, Hristoase, Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

[1] *Cf.* 101.
[2] *Ps.* 88, 8.

III
RUGĂCIUNI ALE AMVONULUI CU CARACTER GENERAL

LA SĂRBĂTORILE MAICII DOMNULUI ȘI ALE SFINȚILOR

94[1]

La Sărbătorile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (I)

Γ.β.I, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Cine va spune puterile Tale, Doamne, și cine va face auzite toate laudele bunătății Tale revărsate peste noi? Că voind a descoperi Taina din veac ascunsă[2] a Întrupării Pruncului Tău, Celui Unuia-Născut, spre mântuirea neamului omenesc, și, gata fiind a împlini făgăduința făcută [oarecând] Prorocului David, ai ales-o pe Curata Ta Maică spre sălășluirea Arătării Tale în trup; și dintr-însa ieșind[3], prin asumarea[4] aceasta dintr-însa, ai mântuit prin ceea ce e asemenea pe cel asemenea[5], săvârșind replămădirea întregului neam [omenesc].

---

[1] *Cf.* 36.

[2] *Cf. Col.* 1, 29.

[3] *Cf. Dogmatica*, gl. al VIII-lea.

[4] *Πρόσληψις* – asumarea ipostatică a firii umane s-a tradus și prin „adăogire" (*cf. Dogmatica*, gl. al VIII-lea).

[5] «Ἔσωσας τῷ ὁμοίῳ (*scil.* prin firea omenească asumată de Hristos prin Întruparea Sa) τὸ ὅμοιον (*scil.* pe cel ce este „după asemănarea", adică pe om)».

LA SĂRBĂTORILE MAICII DOMNULUI ȘI ALE SFINȚILOR

94[1]

La Sărbătorile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (I)

Γ.β.I, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Cine va spune puterile Tale, Doamne, și cine va face auzite toate laudele bunătății Tale revărsate peste noi? Că voind a descoperi Taina din veac ascunsă[2] a Întrupării Pruncului Tău, Celui Unuia-Născut, spre mântuirea neamului omenesc, și, gata fiind a împlini făgăduința făcută [oarecând] Proorocului David, ai ales-o pe Curata Ta Maică spre sălășluirea Arătării Tale în trup; și dintr-însa ieșind[3], prin asumarea[4] aceasta dintr-însa, ai mântuit prin ceea ce e asemenea pe cel asemenea[5], săvârșind replămădirea întregului neam [omenesc].

---

[1] *Cf.* 36.

[2] *Cf. Col.* 1, 29.

[3] *Cf. Dogmatica*, gl. al VIII-lea.

[4] *Πρόσληψις* – asumarea ipostatică a firii umane s-a tradus și prin „adăogire" (*cf. Dogmatica*, gl. al VIII-lea).

[5] «Ἔσωσας τῷ ὁμοίῳ (*scil.* prin firea omenească asumată de Hristos prin Întruparea Sa) τὸ ὅμοιον (*scil.* pe cel ce este „după asemănarea", adică pe om)».

Serbând acum ziua preacinstită a Adormirii ei, Îți mulțumim Ție, Dătătorule al bunătăților, și ne rugăm ca printr-însa să Îți arăți fața peste noi[1], să ne faci cunoscută calea pe care vom merge spre a bineplăcea Bunătății Tale, să ne izbăvești de uneltirile diavolului și să ne conduci la mântuirea cea prin pocăință spre a prăznui întru veselia sufletului această sfântă sărbătoare.

Căci Tu ești Dumnezeul milei și al mângâierii și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

95[2]

La Sărbătorile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (II)

Γ.β.III, Γ.β.VII, Γ.β.X, Γ.β.XII, Γ.β.XVII, Vat. Gr. 1833, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31; DIM. P. 297

Primește, așadar, Preaîndurată [Stăpână], de la noi, nevrednicii robii tăi, binecuvântatele daruri ale Domnului, cuvenite numai ție, Preasfântă Maică a lui Dumnezeu, ceea ce ești mai mărită dintre toate neamurile și mai cinstită decât toate făpturile create, văzute și nevăzute.

[1] *Ps.* 30, 16.
[2] *Cf.* 35.

Fericită e rădăcina lui Iesei, de trei ori fericită e casa[1] [lui Israel] întru care ai odrăslit; căci Dumnezeu este în mijlocul tău[2] și nu te vei clătina[3]; că Cel Preaînalt te-a sfințit pe tine, locașul Său[4], și întru tine legămintele și juruințele față de părinții noștri au avut parte de sfârșit preaslăvit[5]; căci prin tine Domnul puterilor este cu noi. Fericită ești tu între neamurile neamurilor[6], de Dumnezeu fericită și de toți iubită, care te-ai arătat mai înaltă decât toată zidirea, decât cele cerești și pământești, mai strălucită decât Heruvimii și mai slăvită decât Serafimii, lauda fecioriei, sprijinul credincioșilor, nădejdea mântuitoare a tuturor și limanul cel cu bună liniștire. Și acum, Maică a lui Dumnezeu prealăudată, nu înceta a mijloci pentru noi, robii tăi, ca să ne izbăvim de cel viclean și din toată strâmtorarea; căci prin tine L-am cunoscut și pe Fiul lui Dumnezeu și ne-am învrednicit de Preasfântul Său Trup și Sânge; și până la sfârșit păzește-ne fără de osândă prin rugăciunile tale; izbăvește, Stăpână, pe robii tăi, împărații noștri credincioși, și-i auzi pe dânșii în orice zi te

[1] *Scil.* semința (*cf. Ps.* 134, 19-20).
[2] *Scil.* întru tine.
[3] *Cf. Ps.* 45, 5.
[4] *Cf. Ps.* 45, 4.
[5] *Cf.* 27 – până aici texte identice, cu o mică variațiune.
[6] *Lc.* 1, 48.

vor chema, ca, în liniștea lor, viață pașnică și netulburată să viețuim, în toată cucernicia și curăția; adu-Ți aminte, Doamne, de poporul cel aici de față, ca și de cei care din binecuvântate pricini lipsesc, și-i miluiește pe dânșii după mare mila Ta.

Ca, mântuiți fiind prin rugăciunile celei ce Te-a născut, Ție slavă să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

96[1]

La Praznicul Cinstitului Înaintemergător [și Botezător Ioan]

Γ.β.I, Vat. gr. 2032, Vat. gr. 2052

Stăpâne, Cela Ce l-ai trimis pe cel ce este înger în trup și cel mai mare între cei născuți din femeie[2] înaintea feței[3] Unuia-Născut Fiului Tău, spre a fi prin nașterea sa minunată înainte-vestitor venirii Sale pe pământ din cer, iar prin moartea sa spre a fi propovăduitor pentru cei morți al Pogorârii Sale la iad; Cela Ce l-ai învrednicit ca după mărturia sa, care a fost mai însemnată decât cea a unui proroc, să aibă parte și de cununa martiriului, Tu

[1] *Cf.* 30.
[2] *Mt.* 11, 11; *Lc.* 7, 28.
[3] *Mt.* 11, 10.

Însuți revarsă asupra noastră razele vieţuirii lui şi ne povăţuieşte prin lumina propovăduirii lui pe calea poruncilor Tale, făcându-ne să intrăm cu toţii în Împărăţia Ta cea cerească.

Cu îndurările Hristosului Tău, cu Care eşti binecuvântat, împreună cu Preasfântul şi Bunul şi de-Viaţă-făcătorul Tău Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

97

La pomenirea Cuvioşilor şi Ierarhilor (I)

Γ.β.I

Stăpâne Hristoase, Dumnezeul nostru, Cuvântul, Fiul şi Mielul lui Dumnezeu, Preotul cel preacurat, viţelul cel fără meteahnă[1], Care ai binevoit din nemărginita Ta bunătate a fi Arhiereul nostru[2] şi ai împodobit cu felurite cete Biserica Ta răscumpărată cu sângele Tău[3], dă-ne de-a pururi prin harul Tău a prăznui duhovniceşte şi a săvârşi întru cucernicie pomenirea Cuvioşilor Tăi şi a Sfinţilor noştri Păstori şi Dascăli care au drept-învăţat cuvântul Adevărului[4] Tău şi ne-au luminat pe noi şi

[1] *Lev.* 4, 3 şi 14.
[2] *Evr.* 8, 6.
[3] *Cf. Ef.* 1, 17; *Col.* 1, 14; *Evr.* 9, 12.
[4] *Ef.* 1, 13; *Col.* 1, 5; *Iac.* 1, 18.

pe care i-ai călăuzit la limanul voii Tale, slăvindu-i după vrednicie, pentru că și ei Te-au slăvit pe Tine; învredniceşte-ne ca prin rugăciunile și mijlocirile lor, și mai vârtos ale luminătorului și învățătorului astăzi cinstit, a vieţui nepătat și nepoticnit, spre a afla, slujindu-Ţi întru frică, împreună cu dânșii, Harul și iubirea Ta de oameni.

Că Tu eşti Cârmuitorul și Dătătorul darurilor celor bune, Hristoase, Dumnezeul nostru, și Ţie slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

98

La pomenirea Cuvioșilor și Ierarhilor (II)

Γ.β.I, Γ.β.VII

Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Care prin lucrarea Preasfântului Duh ai luminat pe Sfinții Tăi Proroci, i-ai arătat insuflați de Dumnezeu și le-ai împlinit prin venirea Ta prorocirile, primind și rugăciunea noastră întru miros de bună mireasmă[1], curăţeşte-ne de toată pata și întinăciunea patimilor și ne fă locașuri ale Tale; picură în inimile noastre dulceața dorului Tău, pentru a simți, alergând în urma Ta, miresmele mirurilor Tale[2] mai

[1] *Cf. Ef.* 5, 2.
[2] *Cf. Cânt.* 1, 2; 4, 10; 5, 13.

presus de cuget și a ne afla odihna în Tine[1], lăudându-Te și slăvindu-Te dimpreună cu Cel fără de început al Tău Părinte și cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

99

La pomenirea Apostolilor (I)

Vat. Gr. 1833, Dimitrievsky, pp. 67-68, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Doamne, Dumnezeul nostru, Care cunoscută ai făcut nouă prin Sfinții Tăi Apostoli (N[2]) Taina Hristosului Tău, Care ne-ai luminat prin propovăduirea lor și ne-ai călăuzit la Adevăr prin mijlocirea Harului Unuia-Născutului Tău care a strălucit în ei, dă-ne nouă har spre a ne face părtași pomenirii lor și bunătăților Tale celor veșnice întru Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care ești binecuvântat și slăvit, împreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Cf. Evr.* 4, 1; *Ps.* 94, 12; 138, 14.

[2] Spre exemplu, în Ms. Vat. Gr. 2032 și Vat. Gr. 2052 sunt menționați Apostolii „Petru și Pavel".

100
La pomenirea Apostolilor (II)

Γ.β.I, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Aristoase, Dumnezeule, Cel Care ne-ai dăruit nouă apărători, doctori şi ocrotitori pe Sfinţii Tăi Ucenici şi Apostoli, Care ai făcut din cei neînvăţaţi, din pescari şi din vameşi, prin marele Tău Har, ritori [iscusiţi] şi înţelepţi, şi printr-înşii ai prins neamurile în mrejele cunoaşterii de Dumnezeu, învăţându-ne prin mijlocirea lor adevărata credinţă, învredniceşte-ne cu harul Tău, păziţi fiind prin rugăciunile lor, să prăznuim fără prihană pomenirile lor, cu privirea aţintită la Tine statornic, să ne luminăm cu strălucirile poruncilor Tale spre a ne îndepărta de căile şi faptele cele viclene şi să luăm aminte doar la milostivirile Tale cele dumnezeieşti spre a avea parte de bucuria şi veselia celor care din veac au bineplăcut Ţie.

Că Dumnezeul milei şi al îndurărilor eşti şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

101
La Apostoli și Proroci[1]

Γ.β.VII, Γ.β.XV, Vat. Gr. 1833

Cel Ce ești slăvit în sfaturile Sfinților[2], Hristoase, Dumnezeul nostru, lauda Apostolilor, veselia Prorocilor, întărirea Mucenicilor, bucuria Cuvioșilor și cununa celei ce Te-a născut, dăruiește-ne pacea și dragostea Ta, în pază călăuzindu-ne viața, ca întru mila bunătății Tale să ne învrednicim a râvni la nevoințele lor și, bineplăcând Ție, să avem parte împreună cu aceia de fericirea viitoare.

Că Tu ești Dătătorul bunătăților celor veșnice, Hristoase, Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

102
La pomenirea Mucenicilor (I)

Vat. Gr. 1833

Dumnezeule, Cel Care răsplătești Sfinților Tăi Mucenici, încununându-le lupta împotriva diavolului[3], dă-ne nouă harul Tău spre săvârșirea prăznuirii de acum în chip slăvit; rânduiește-ne viața

[1] *Cf.* 93.
[2] *Ps.* 88, 8.
[3] *Cf. Ef.* 6, 12.

spre a le fi următori și adu-Ți aminte, pentru rugăciunile lor, de toți cei ce fără zăbavă s-au adunat dimpreună [cu noi] întru pomenirea lor, răsplătindu-le lor în Ceruri[1]; binecuvântează-i pe [toți] cei de față, pe robi și pe slobozi, pe cei mari și pe cei mici, și, cu rugăciunile Mucenicilor de biruință purtători, umple-le casele de tot felul de bunătăți, materialnice și duhovnicești.

Că Ție se cuvine slava, împreună și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

103
La Mucenici (II)

Vat. Gr. 1833

Cel Ce ești credincios întru cuvintele Tale[2] și nemincinos întru făgăduințele Tale[3], Cel Ce le-ai dăruit Sfinților Tăi mucenici lupta cea bună a lupta, calea cucerniciei a o săvârși și credința adevărului a o păzi[4], Tu, Doamne Sfinte, pentru rugăciunile și cu soliile acestora, dă-ne nouă, robilor Tăi, har spre a ne cumineca împreună cu Sfinții Tăi și spre a ajunge, întru părtășia lor și făcându-ne următori celor ce-au primit cuvântul dreptei-credințe în suferințe

[1] *Cf. Mt.* 5, 12; *Lc.* 6, 23.
[2] *Ps.* 144, 13.
[3] *Tit* 1, 2.
[4] *II Tim.* 4, 7.

nenumărate şi cu bucuria Duhului Sfânt[1], la desfătarea cea gătită lor în ceruri[2].

Întru Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care Ţie se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

104
La Mucenici (III)

Vat. Gr. 1833

Auzi-ne pe noi, Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru, care ne rugăm Ţie, Celui Ce ai tronul în ceruri[3], Care ne-ai dăruit nouă pe Dumnezeu-Cuvântul, Cel mai presus de grai şi de rostire şi Născut din Tine; Celui Ce ai luminat soarele şi ai întocmit luna[4], Care ai îngăduit oceanului neasemuit al stelelor să strălucească necurmat.

Ţie, Celui bogat în milă[5] şi bun întru îndurările Tale şi înfricoşător în judecata Ta, [ne rugăm]: dă-ne nouă iertare de păcate şi aşază în inimile noastre, robii Tăi, frica Ta; pe vrăjmaşii care ne nedreptăţesc îmblânzeşte-i, ameninţările celor ce meşteşugesc

[1] *I Tes.* 1, 6.
[2] *Col.* 1, 5.
[3] *Ps.* 10, 4.
[4] *Cf. Ps.* 73, 17.
[5] *Ef.* 2, 4.

împotriva noastră risipește-le și ne poruncește să-Ți înălțăm Ție mulțumirile cuvenite; pe preoții Tăi îmbracă-i întru dreptate[1], cinul leviților Tăi ocrotește-l neosândit, slujitorilor arată-le grija Ta, pe anagnoști și psalți învață-i a Ta frică, ceata monahilor și a fecioarelor păzește-o nerușinată, pleacă urechea celor înstăriți la cererile celor săraci, celor în lipsuri din poporul Tău dă-le răbdare, fraților noștri creștini plecați dintre noi hărăzește-le odihnă.

Că Tu ești al tuturor Stăpân și Ziditor și Dumnezeu Bun și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

105
La Mucenici (IV)

Vat. Gr. 1833

Cela Ce ești[2] [viața, ființarea și existența adevărate], Stăpâne, Doamne Atotțiitorule, caută spre cei ce ne rugăm bunătății Tale și dăruiește har poporului Tău, pe care l-ai câștigat cu Sfânt Trupul și Sângele Hristosului Tău[3]; binecuvântează-i pe diaconii cei aflați dimpreună cu noi și nu ne rușina pe noi la

[1] *Ps.* 131, 9.
[2] *Ieș.* 3, 14.
[3] *F.A.* 20, 28.

arătarea[1] Unuia-Născut, Fiului Tău și Dumnezeului nostru.

Că Dumnezeu bun și iubitor de oameni ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

106
La Mucenici (V)

Vat. Gr. 1833

Doamne, Dumnezeul nostru, Cela Ce ești pe Scaunul Tău cel ceresc[2] și sălășluiești în mijlocul bisericii Tale[3], păzind-o pe aceasta neclintită până la sfârșitul veacului[4], ca toți cei ce vor intra în ea să primească, prin puterea cea nebiruită a cinstitului Trup și Sânge ale Hristosului Tău, iertarea păcatelor[5].

Pomenește-i pe aceștia ca și cum s-ar afla în locașul [ceresc] al slavei Tale; pe preacredincioșii noștri împărați încununează-i cu biruințe, fii de partea oștirii noastre, pe poporul de față – pe cei nuntiți și pe prunci – ocrotește-l, întărește-l și îi dă vigoare; văzduhul bine-întocmește-l, roadele le înmulțește și viața neînfruntată ne-o păzește.

[1] *II Tes.* 2, 8; *I Tim.* 6, 14; *II Tim.* 1, 10; 4, 1; 4, 8; *Tit* 2, 13.
[2] *Ps.* 10, 4; 102, 19; *Is.* 66, 1.
[3] *Cf. Ps.* 21, 3.
[4] *Mt.* 28, 20.
[5] *Ef.* 1, 7.

Că sfânt e lăcaşul Tău, minunat în dreptate[1], şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

107
La pomenirea Mucenicilor[2] (VI)

Γ.β.I, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052, Sinai Gr. 962, Dimitrievsky, p. 68

Doamne Sfinte, Cel Care Te odihneşti întru Sfinţi şi sălăşluieşti întru cele înalte şi spre cele smerite priveşti[3]; Care dai har Sfinţiţilor Tăi Mucenici spre a purta lupta cea bună, calea cucerniciei a o săvârşi şi mărturisirea credinţei a o păzi[4], pomeneşte-ne pe noi întru bunăvoirea Ta, cercetându-ne întru mântuirea Ta; şi ne învredniceşte pe noi, Stăpâne, a prăznui pomenirea Sfinţilor Tăi în toată vremea spre a ne face următori acestora şi părtaşi pătimirilor şi bunurilor care-i aşteaptă pe ei, pentru rugăciunile preabinecuvântatei Maicii Tale şi ale tuturor Sfinţilor Tăi.

Că Tu eşti Mântuitorul sufletelor noastre şi Ţie se cuvine toată slava în vecii vecilor. Amin.[5]

---

[1] *Ps.* 64, 5.

[2] În titlu se menţionează că rugăciunea este ἀπολυτική, aceasta însemnând că aparţine *apolisului*, adică părţii de încheiere a dumnezeieştii Liturghii; pentru detalii, *vezi* Taft, *Concluding Rites*, pp. 634-635.

[3] *Ps.* 112, 5-6.

[4] *II Tim.* 4, 7.

[5] În Ms. Sinai Gr. 962 (*cf.* Dimitrievsky, p. 68) ecfonisul este: „Că Ţie se cuvine slavoslovie în cer şi pe pământ, Tatălui şi Fiului şi Duhului…"

108

La pomenirea Mucenicilor (VII)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Corsini 41. E.29, Corsini 41. E.31

Dumnezeul Părinților noștri și Sfântul Sfinților, Dumnezeul Apostolilor și Împăratul Mucenicilor, lauda Bisericii Tale și cununa tuturor celor care au bineplăcut Numelui Tău, adu-Ți aminte, Doamne, întru bunăvoirea poporului Tău, și ne cercetează pe noi întru mântuirea Ta și dă-ne harul Tău spre a săvârși pomenirea Sfinților Tăi Martiri și a ne face părtași pătimirilor lor.

Că Sfânt ești, Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea şi în vecii vecilor. Amin.

109

La pomenirea Mucenicilor (VIII)

Γ.β.IV, Γ.β.VII

Doamne, Dumnezeul nostru, nădejdea şi veselirea tuturor celor care Ți-au bineplăcut Ție din veac, învrednicește-ne întru pomenirea Sfinților Tăi să prăznuim duhovnicește, să-i iubim pe cei ce Te iubesc și să urmăm râvnei lor pentru dreapta-credință[1]. Așa, Dumnezeul nostru, Cel Care le-ai dăru-

[1] *Εὐσέβεια* – în sens restrâns înseamnă evlavie, cucernicie, pioșenie, într-un sens mai larg termenul se referă la dreap-

it acestora stăruința spre a săvârși călătoria și a păzi credința[1], dă-ne și nouă a Te lăuda fără a fi rușinați, prin împărtășirea de Harul și Sfințenia de la ei.

Că Tu ești Dătătorul bunătăților și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

110
La Mucenici (IX)

Vat. Gr. 1554

Părintele îndurărilor și Dumnezeul a toată mângâierea[2], Care, pentru milostivirile [Tale față de noi], nu L-ai cruțat nici pe Fiul Tău Cel Unul-Născut, ci L-ai dat pentru noi[3] morții; Care ne-ai adus nouă mângâierea prin Învierea Sa și ne-ai ridicat dimpreună cu El[4] și pe noi, cei morți prin păcate[5]; Care Ți-ai înmulțit milele Tale și ai înălțat la Cer începătura frământăturii noastre prin Înălțarea cea după trup a Mântuitorului, ridică-ne și pe noi, că s-a plecat în țărână sufletul nostru[6], și înalță-ne

ta credință, așa cum de altfel se află îndeobște tradus în textele imnografice (a se vedea, spre exemplu, troparul „Mântuiește, Doamne, poporul Tău").

[1] *Cf. II Tim.* 4, 7.
[2] *II Cor.* 1, 3.
[3] *Rm.* 8, 32.
[4] *Cf. II Cor.* 4, 14.
[5] *Cf. Ef.* 2, 1-5.
[6] *Ps.* 43, 27.

la viața din Rai, cea de mai dinainte de cădere [a strămoșilor].

Cu milostivirea și iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și Bunul și deViață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

111

La pomenirea Sfinților

Sinai Gr. 962, Dimitrievsky, p. 68

Stăpâne, Dumnezeule Atotțiitorule, Îți mulțumim că ne-ai învrednicit pe noi, păcătoșii, să săvârșim și acum[1] marea Taină a Întrupării Hristosului Tău și ne rugăm Ție, Împăratul slavei[2], sălășluiește-Te și petrece întru noi, Bunule, după făgăduința[3] Ta nemincinoasă, făcându-ne locașuri ale Duhului Tău Sfânt și dăruindu-ne nouă toate cererile cele spre mântuire.

Că Tu ești Cel Care le binecuvântezi și sfințești pe toate, dimpreună cu Fiul Tău Cel Unul-Născut și cu Duhul Tău cel Preasfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] În original *ἐπί τοῦ παθόντος* – o expresie destul de neobișnuită, mai probabil *ἐπί τοῦ παρόντος*.

[2] *Ps.* 23, 7.

[3] *Lc.* 24, 49.

PENTRU ZILELE DE SÂMBĂTĂ

112
Pentru Sâmbete (I)

Γ.β.Ι[1]

Atotputernice Hristoase, Dumnezeul și Mântuitorul nostru, Cel Care la sfârșitul veacurilor[2] strălucit-ai în lume cu Trupul Tău, ca un Soare al dreptății[3] la vremea serii, și ai risipit negura păcatului și a morții, Care prin Pătimirea Ta ne-ai dăruit nepătimirea și, prin Învierea Ta cea de a treia zi, ne-ai slobozit din afundarea întru întuneric, ducându-ne de mână la viața veșnică și la lumina cea neînserată; primește-ne pe noi, care ne închinăm acum puterii Tale și Îți aducem rugă la lumina sfeșnicelor[4], și ne dă nouă ștergerea greșelilor și înstrăinarea de patimi; acoperă-ne cu acoperământul aripilor Tale[5] și ne izbăvește de toată uneltirea înceţoșată și înnegurată a demonilor şi de înșelăciunea oamenilor vi-

[1] Par.Tes, p. 203.
[2] *Evr.* 9, 26.
[3] *Mal.* 3, 20.
[4] Rugăciunea de față poartă titlul de „εὐχὴ ἀπολυτικὴ ἑσπέρας σαββάτου" – de unde și referirea la lumina sfeșnicelor.
[5] *Cf. Ps.* 16, 8.

cleni; învredniceşte-ne să petrecem vremea nopţii neispitit pentru a ne înfăţişa în adunare spre a Ta slăvire, cuprinşi de strălucirea Învierii Tale celei dătătoare de viaţă.

Căci Tu eşti lumina cea adevărată[1] şi neapusă şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Tatălui şi Duhului Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

113
Pentru Sâmbete (II)

Γ.β.I

Stăpâne, Dumnezeul dumnezeilor şi Domnul milei, Cel Care ai dezlegat prin Pătimirile Tale cele de-Viaţă-făcătoare pedeapsa păcatului strămoşesc, Care pe [omul] cel căzut l-ai ridicat dimpreună cu Tine prin Învierea Ta cea din morţi şi de viaţă dătătoare şi ai spintecat pântecele nesătul al iadului, luându-l pe acesta prizonier prin junghierea Ta, rupe zapisul greşelilor noastre, luminează-ne inima cu lumina Ta cea nestinsă şi, întru deşteptarea din al nostru somn, învredniceşte-ne cu harul Tău a-Ţi aduce închinare întru pocăinţă şi străpungerea inimii.

Căci Tu eşti mântuirea noastră şi Ţie slavă înălţăm, împreună şi Tatălui şi Duhului Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[1] *In.* 1, 9 şi 2, 8.

PENTRU ZILELE DE DUMINICĂ

114[1]

Pentru Duminici (I)

Vat. Barb. Gr. 336, Leningr. Gr. 226, Vat. Gr. 1833

Tu, Care primeşti drept jertfă de laudă[2] şi închinare bineplăcută[3] slujba cea cuvântătoare şi nesângeroasă, adusă Ţie de cei ce Te cheamă pe Tine[4] cu toată inima[5], eşti Mielul şi Fiul lui Dumnezeu, Cel Ce ridici păcatul lumii[6], Viţelul Cel fără de meteahnă[7], Care n-ai primit jugul păcatului, [dar] Care Te aduci de bunăvoie jertfă pentru noi; [Tu eşti] Cel Ce Te sfărâmi şi nu Te desparţi, Cel Ce eşti mâncat şi nu Te sfârşeşti, ci îi sfinţeşti pe cei ce se împărtăşesc [de Tine], Care şi în ziua de faţă Te dai spre pomenirea Patimilor Tale celor de bunăvoie şi a Învierii celei de a treia zi, şi ne-ai arătat părtaşi înfricoşătoarelor Tale Taine negrăite şi cereşti şi Sfân-

[1] *Cf.* 48.
[2] *Evr.* 13, 15; *Lev.* 7, 12; *Ps.* 49, 15; *cf. II Par.* 29, 31.
[3] *Cf. Rm.* 12, 1; *Filip.* 4, 18.
[4] *Cf. Ps.* 144, 18.
[5] *Ps.* 9, 2.
[6] *In.* 1, 29.
[7] *Lev.* 4, 3 şi 14.

tului Trup și Cinstitului Sânge; Tu Însuți, ca un Milostiv și Îndurat, Îndelung-răbdător și Mult-milosârd[1], păzește-ne pe noi și pe credincioșii noștri împărați întru biruința asupra vrăjmașilor; pe tot poporul Tău binecuvântează-l întru sfințenia Ta[2] și fă ca în tot timpul și în toată vremea să ne învățăm dreptatea Ta, ca, povățuiți fiind spre voia Ta, să ajungem vrednici șederii de-a dreapta Ta, când vei veni să judeci viii și morții[3]; pe frații noștri cei în robie izbăvește-i, pe cei în boli cercetează-i, pe cei în primejdiile mării[4] cârmuiește-i; odihnește, acolo unde veghează lumina feței Tale[5], sufletele cele mai înainte-adormite întru nădejdea vieții veșnice și îi auzi pe toți cei ce au trebuință de ajutorul Tău.

Că Tu ești Dătătorul bunătăților și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.[6]

---

[1] *Ps.* 102, 8.

[2] *Cf. I Tes.* 4, 7.

[3] *II Tim.* 4, 1.

[4] *II Cor.* 11, 26.

[5] *Ps.* 4, 6.

[6] În acord cu Ms. Vat. Gr. 1833, ecfonisul este următorul: „Că sfânt e lăcașul Tău, minunat în dreptate [*Ps.* 64, 5], și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin." În Swaison, p. 327: „Că Tu ești Dătătorul darurilor celor bune, Hristoase, Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin".

115[1]

Pentru Duminici (II)

Gr. 1833, Γ.β.I, Vat. Gr. 1833

Negrăită e, Doamne, iubirea Ta față de noi, nemărginit este noianul Bunătății Tale; căci, cu toate că noi ne-am întors fața de la Tine, Binefăcătorul nostru, nu ai îndurat să fim lipsiți de cele vrednice de râvnit, ci L-ai trimis pe Fiul Tău Cel Unul-Născut, ca pe un sol ce mijlocește pentru pace, Care, prin vărsarea sângelui Său, a săvârșit împăcarea cu Tine, Stăpânul [nostru]; și, unindu-Se cu noi, ne-a unit cu Sine și cu Tine, prin împărtășirea de Preasfântul Său Trup și de cinstitul Său Sânge.

Drept aceea, ne rugăm Ție, Împărate al veacurilor și Dumnezeul nostru, să nu dai focului veșnic trupurile [celor] care s-au unit cu Tine, nici să rupi unirea, Stăpâne, ci binevoiește legătura[2] aceasta să ajungă și mai desăvârșită: aici prin făptuire, vederi duhovnicești și viețuire nepătată, iar dincolo, când nu vom mai privi adevărul „ca în oglindă"[3], prin vederea necontenită a slavei Tale[4] întru Însuși

[1] *Cf.* 131.

[2] *Συγκρασία* – „ἤντινα ἕνωσίν τινες σύγκρασιν ἐκάλεσαν ἢ συμφυΐαν" (Ioan Damaschin, *Capetele filosofice*, 48, 107).

[3] *I Cor.* 13, 12.

[4] … Tale, pentru ca întotdeauna și de-a pururi să prăznuim înnoirea sufletului. Că s-a binecuvântat și s-a preaslăvit preacinsti-

Unul-Născut Fiul Tău, cu Care Ție se cuvine slava și măreția, împreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

116

Pentru Duminici (III)

Γ.β.I, Vat. Gr. 2032, Vat. Gr. 2052

Mai ristoase, Dumnezeul nostru, Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni, Ziditorul și Înnoitorul firii noastre; [Tu ești] Cel Care Ți-ai vărsat pe Cruce pentru noi Sângele mântuitor și ai săvârșit împăcarea cu Părintele Tău, Făcătorul luminilor[1]; Care l-ai legat pe [tiranul] cel neînduplecat și ai dezlegat prin puterea Ta nebiruită sufletele cele din veac în obezi; Care ai împrăștiat întunericul cel înfiorător al morții și ai făcut să răsară asupra noastră lumina Învierii.

[Dar] ce-Ți vom putea aduce [oare] pentru acestea [toate]? Prăznuind, Îți vom aduce dimpreună, Stăpâne, în dar rodul buzelor noastre[2]; [căci] dorul

---

tul Tău nume: al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh..." (final din Ms Vat. Gr. 1833).

[1] *Cf. Iac.* 1, 17.

[2] *Ἀλλήλογον – hapax legomenon*, al cărui sens este necunoscut (*cf.* E. Trapp [ed.], *Lexikon zur Byzantiniche Gräzitat*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften Viena, 2001, p. 57).

nostru este de a ne face părtaşi Ţie. Sălăşluieşte-Te şi petrece întru noi, rugămu-ne; dăruieşte lumii pacea [Ta], Biserica întăreşte-o, împăratului nostru dă-i biruinţe împotriva vrăjmaşilor, pe poporul care se adună în biserici spre a Ta laudă binecuvântează-l, ca, bucurându-ne întru Tine, Împăratul şi Dumnezeul nostru, să Te cinstim pe Tine, pricina tuturor bunătăţilor noastre, dimpreună cu Părintele Tău fără de început şi cu Duhul Tău cel de-Viaţă-făcător, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

117

Pentru Duminici (IV)

Vat. Gr. 1833, Γ.β.IV,Γ.β.VI

Slavă Ţie, Treime, Dumnezeul nostru, Creatorul Cel fără-de-început şi Preasfânt a toate, în vecii vecilor. Amin. Miluieşte-ne pe noi, Doamne, că mult ne-am săturat de defăimare[1], milostiveşte-Te de noi, cei păcătoşi, treci cu vederea căderile noastre şi ne fă vrednici de împărtăşirea cu Sfintele, Preacuratele şi de-Viaţă-făcătoarele Tale Taine, care să ne fie spre ştergerea păcatelor şi spre viaţă veşnică, spre iertarea de greşeli, spre curăţirea tru-

[1] *Ps.* 122, 3.

pului și luminarea sufletului, spre întărirea pe mai departe a vieții noastre.

Adu-Ți aminte, Doamne, de Sfântă Biserica Ta, pe care ai ridicat-o prin Pătimirile Unuia-Născut Fiului Tău, și păzește-o în pacea Ta și întru nimicirea eresurilor; adu-Ți aminte, Doamne, de tot sufletul întristat și necăjit în toată [vremea] din pricina răutății și adu-i mângâiere întru mulțimea îndurărilor Tale[1]; adu-Ți aminte, Doamne, de cei ce pătimesc pentru numele Tău[2] și fă-i mai tari decât toată puterea vrăjmașă; pomenește-i, Doamne, pe toți cei ce fac milostenii cu noi, dăruindu-le cele veșnice în schimbul celor trecătoare; pomenește-i, Doamne, pe toți cei ce ne-au poruncit să ne rugăm pentru ei, adu-Ți aminte de ei întru rugăciunile noastre și le primește toată cererea cea bună; adu-Ți aminte, Doamne, de cei în rătăcire și cheamă-i să vină la cunoștința Adevărului Tău; pomenește, Doamne, pe tot poporul Tău întru milă și îndurări și domolește, Doamne, pornirea turbată a unuia împotriva celuilalt; pomenește, Doamne, pe toți vrăjmașii noștri și pe toți cei ce ne urăsc, miluiește-i după mare mila Ta[3], binecuvântându-i cu duhul păcii și al iubi-

[1] *Cf. Ps.* 50, 2.
[2] *Cf. Mt.* 10, 22.
[3] *Ps.* 50, 2.

rii; pomenește, Doamne, pe toți credincioșii cei din veac, mai înainte adormiți întru dreapta mărturisire a Numelui Tău și dă-le, Doamne, iertare și odihnă, iar pe noi, cei smeriți și păcătoși, păzește-ne neosândiți și cu îndrăznire spre a chema Numele Tău cel Sfânt[1] și a spune, precum am fost învățați noi, bărbați și femei, de către Unul-Născut Fiul Tău: „Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău; vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ; pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi; și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău."[2]

Că a Ta este împărăția și puterea și slava, a Tatălui, și a Fiului, și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

118
Pentru Duminici (V)

Vat. Gr. 1833, Leningr. Gr. 226, Kutlumus 174

Dumnezeule, Atoatevăzătorule și Cunoscătorule de inimi[3], Care prin cuminecarea cu Preacuratele și de-Viață-făcătoarele Tale Taine ne-ai făcut

[1] *F.A.* 2, 21; *I Cor.* 1, 2.
[2] *Cf. Mt.* 6, 9 *ș. urm.*; *Lc.* 11, 29 *ș. urm.*
[3] *F.A.* 1, 24 și 15, 8.

părtași firii Tale, Ție ne rugăm: nu-Ți întoarce fața Ta de la noi, nu ne lepăda și nu ne părăsi, ci în toate dăruiește-ne cele de trebuință: în boli – vindecare, în ispite – izbăvire, în necazuri – mângâiere, în virtuți și în răbdare – sprijinire, iar în harisme – sporire. Și dându-ne în viața aceasta toate cele de folos și nouă, și robilor Tăi împreună-slujitori[1], și întreg poporului Tău, învrednicește-ne a dobândi și Împărăția cea fără de sfârșit și cerească.

Că Tu ești Dătătorul tuturor bunătăților și Mântuitorul sufletelor noastre și Ție slavă înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

119
Pentru Duminici (VI)

Vat. Gr. 1833

Doamne, nu suntem vrednici să intri sub acoperișul[2] inimilor noastre, dar fiindcă Tu ai voit să fii purtat de ale noastre mâini, poruncește-ne [acum], Stăpâne, să ne deschidem graiurile gurii, pe care Tu Însuți le-ai plăsmuit; că Tu cu îndrăznire intri precum ești [înlăuntrul nostru] și nimicești gândurile

[1] *Διάκονος*; termenul se poate referi nu doar la treapta diaconească, ci, în general, la toți slujitorii ce fac parte din cinul preoțesc.

[2] *Mt.* 8, 8.

cele viclene şi întunecate. Căci nici pe desfrânata care a venit la Tine n-ai lepădat-o[1], nici pe vameşul care s-a pocăit[2], nici pe prigonitorul [Pavel] care a cunoscut Împărăţia Ta[3] nu i-ai alungat, ci pe toţi cei care au venit la Tine i-ai aşezat în ceata Drepţilor.

Drept aceea şi noi, păcătoşii şi nevrednicii robii Tăi, urmând chipul lor, spunem: „Aşezatu-ne-ai, Doamne, întru sfinţenia Ta, deschisu-ne-ai nouă, Sfinte, [porţile] mântuirii Tale, pus-ai în gurile noastre cântarea de biruinţă, adăpatu-ne-ai pe noi din izvorul cel fără de moarte şi pururea-curgător al Coastei Tale: Ce vom răsplăti Ţie, Bunule, pentru toate câte ne-ai dat nouă[4], păcătoşilor?"

Şi acum, Atotputernice Împărate al celor cereşti şi pământeşti, pe preoţii Tăi îmbracă-i întru dreptate[5] şi pe cei ce înconjoară jertfelnicul Tău[6] învredniceşte-i să stea la picioarele Sfântului Altar de Jertfă[7], slujind cuvintelor Harului Tău de-a pururi; pe preacredinciosul nostru împărat şi stăpânitor al lumii,

[1] *Cf. Lc.* 7, 37 *ş. urm.*
[2] *Cf. Lc.* 8, 10 *ş. urm.*
[3] *Cf. F.A.* 9, 3 *ş. urm.*
[4] *Ps.* 115, 3.
[5] *Ps.* 131, 9.
[6] *Ps.* 25, 6.
[7] „Κρηπίς τοῦ θυσιαστηρίου" (*cf. II Mac.* 10, 20; *Ioil* 2, 17); κρηπίς = postament al Sfântului Altar, platformă care se afla deasupra nivelului solului sau pardoselii, ce funcţiona, probabil, ca un fel de treaptă/trepte, solee.

Doamne, păzește-l, întărește-i sceptrul și fă-l să urmeze celor ce sunt spre folosul Bisericii și al întreg poporului Tău; pe neînfricatul și întrarmatul nostru comandant de oști arată-l [și] mai dârz în războaie, oastea întărește-o asupra vrăjmașilor văzuți și nevăzuți și pe tot poporul Tău cârmuiește-l în pace; pe frații noștri, [aflați] în robii, adu-i înapoi, nu-i uita pe cei flămânzi, iar pe cei aflați în primejdii pe mare[1] bine chivernisește-i; odihnește sufletele celor mai înainte adormiți și pe [noi pe] toți ne miluiește ca un bun și de oameni iubitor, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

120

Pentru Duminici (VII)

Vat. Gr. 1833

Mulțumim Ție, Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ne-ai învrednicit de desfătarea Tainelor Tale celor cu dumnezeiască cuviință, și Te rugăm, Izbăvitorule al sufletelor noastre, să alungi de la noi, prin Darul Tău cel sfânt, de care ne-am împărtășit întru Harul Tău, toată aducerea-aminte cea rea și vicleană; dăruiește-ne întotdeauna gânduri cuvioase și glăsuiri plăcute lui Dumnezeu, ca să ne facem

[1] *II Cor.* 11, 26.

părtaşi, bineplăcând Ţie în toate, dimpreună cu toţi Sfinţii Tăi Împărăţiei Tale celei fără de sfârşit din Ceruri, şi vieţuind întru Tine să viem Ţie, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

121

Pentru Duminici (VIII)

Vat. Gr. 1833

Stăpâne, Hristoase Iisuse, Împăratul veacurilor[1], Care şezi de-a dreapta slavei întru cele preaînalte[2], Domnul Puterilor celor fără de trup, Care cârmuieşti zidirea după a Ta voie, Care chiverniseşti omenirea întru bunătate, Care ne-ai dăruit ziua şi prăznuirea acestea, miluieşte-ne pe noi, precum ai miluit-o pe desfrânata[3]; şi nu ne alunga pe noi, dacă, arătând îndrăznire în faţa iubirii Tale de oameni, vom cuteza să ne atingem cu mâini necurate de Sfântul Tău Trup; [şi] precum n-ai alungat-o pe desfrânata aceea, fii ca un Iubitor de oameni îngăduitor faţă de noi, care ne apropiem cu nevrednicie de Tine; cheamă-i pe toţi la mântuire, cum i-ai chemat pe vameşi[4]; vânează-ne pe noi cu frica Ta,

[1] *I Tim.* 1, 17.
[2] *Evr.* 1, 3.
[3] *Cf. Mt.* 26, 6 *ş. urm.*
[4] *Cf. Mt.* 9, 9; *Mc.* 2, 14.

așa cum l-ai prins pe Pavel[1], cel de trei ori fericit, în mrejele propovăduirii, și ne înrobește pe noi Ție spre a prăznui cu cuget curat[2] ziua Învierii.

Căci Tu Singur ești Iubitor de oameni și Ție se cuvine slava și stăpânirea în veci. Amin.

122

Pentru Duminici (IX)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Vat. Gr. 1833

Dumnezeule cel veșnic, Izbăvitorule a toate, ce-Ți vom putea aduce Ție ca răsplată, Înfricoșate Stăpâne, Care Te afli aici [de față], dar le cuprinzi pe toate? Care ne-ai arătat părtași [tainelor] celor negrăite și mai presus de ceruri și Care[3] oarecând Te purtai în carele cele de foc[4] [ale Heruvimilor]; Care ne-ai învrednicit pe noi, smeriții și păcătoșii, a sta înaintea Jertfelnicului Tău de sfântă cuviință și a-Ți aduce cu sufletul și cu trupul slavoslovii.

[1] *Cf. F.A.* 9, 3 ş. *urm.*

[2] *I Tim.* 3, 9.

[3] În text: „Cel Ce oarecând Te desfătai întru priveliștea focului atotmistuitor". Conform unei variante propuse de editor (Jac. Pab, n. 4, p. 47), ὄμμασιν ar trebui înlocuit cu ἅρμασιν; însă, pentru a avea sens, și verbul εὐοχούμενος ar trebui înlocuit cu ἐποχούμενος, după părerea noastră. În cazul acesta, expresia „Cel Ce oarecând Te purtai în carele cele de foc" ar fi mai potrivită, dacă o raportăm la sensul sugerat de context.

[4] *Cf. Ps.* 66, 15; *Iez.* 3, 10-19.

Întinde mâna Ta[1] cea nevăzută, brațul Tău cel înalt[2], palma Ta cea atotputernică, aripile Tale adevărate și ne acoperă pe noi și pe poporul Tău cel credincios; pe preoți înțelepțește-i, pe frații noștri diaconi să-i ungi de jur-împrejur, asemenea leviților[3], dăruindu-le, și lor și nouă, dragoste față de Sfântul Jertfelnic; cârmuiește peste împărații noștri întrarmându-i spre a le sta împotrivă vrăjmașilor necredincioși și fără de Dumnezeu și dă-le curaj și biruință, precum i-ai dat lui Isus al lui Navi; iartă-ne, Hristoase Dumnezeule, uneltirile cele din tinerețe și greșelile cele de la bătrânețe[4], și auzirile bogaților Tăi fă-le să se aplece milostiv asupra sufletelor săracilor Tăi[5]; pe cei în pribegie adu-i înapoi, pe frații noștri creștini din robie întoarce-i, pe cei în primejdiile mării bine-cârmuiește-i[6], celor întristați le dă mângâiere, pe cei bolnavi vindecă-i, celor adormiți le dă odihnă, pe cei ce viețuiesc în feciorie, cucernicie, nevoințe și curăție întărește-i.

---

[1] *Cf. Ieș.* 7, 19.
[2] *Cf. Ieș.* 32, 11.
[3] *Cf. Ieș.* 28, 41; 30, 30; 40, 15; *Num.* 8, 7.
[4] *Cf. Ps.* 24, 7.
[5] *Cf. Ps.* 9, 32.
[6] *II Cor.* 11, 26.

Că Sfânt eşti, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

123[1]

Pentru Duminici (X)

Leningr. Gr. 226; Grottaferrata Z.δ.II

Aşezatu-ne-ai în cortul Tău, Doamne, deschisu-ne-ai mântuirea Ta, Sfinte, pus-ai în gura noastră cântarea de biruinţă, desfătatu-ne-ai cu Trupul Tău cel preacurat şi preasfânt, adăpatu-ne-ai la izvorul pururea-curgător al preacuratei Tale Coaste, la a cărei vedere şi pipăire Apostolul Toma închinându-se a strigat cu glas înalt: „Domnul meu şi Dumnezeul meu!"[2]

Ce-Ţi vom aduce Ţie, Stăpâne, pentru toate câte ne-ai dat nouă? Aşadar, Tu Însuţi, Împărate Atotputernice al celor cereşti şi pământeşti, pe preoţii Tăi şi pe cei dimprejurul Sfântului Tău Altar îmbracă-i în dreptate, pe drept-credincioşii noştri împăraţi păzeşte-i, oastea îmbărbăteaz-o împotriva vrăjmaşilor, dându-i biruinţă şi curaj, precum ai dat şi lui Isus al lui Navi; credinţa întăreşte-o,

[1] *Cf.* 85.
[2] *In.* 20, 28.

neamurile potolește-le, lumea o împacă și adu-Ți aminte, Doamne, de frații noștri creștini în robie și-i izbăvește Tu, Împăratul păcii, unindu-i cu Sfânta Ta Sobornicească și Apostolească Biserică.

Că a Ta este stăpânirea și puterea, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor[1]. Amin.

124

Pentru Duminici (XI)

Leningr. Gr. 226; Γ.β.XV

Stăpâne, Ție, Ziditorul și Creatorul a toate, Îți aducem rugăciune stăruitoare: plinirea Bisericii Tale în pace o păzește, cu dreapta Ta lumea ocrotește; primește-ne mijlocirile întru bunăvoirea Ta și Te apleacă degrab' asupra poporului în suspine; oprește năvălirile barbarilor însetați de sânge și doboară sfaturile tuturor vrăjmașilor prigonitori; risipește pizmuirile care ne împresoară de pretutindeni și pacea [mult-]râvnită ne-o dăruiește; umple de slavă treapta preoției, binevoiește a diaconilor propășire; ipodiaconilor și psalților și citeților

[1] În ms. Leningr. Gr. 226 ecfonisul este „Că Ție se cuvine toată slava, cinstea, mulțumirea și închinăciunea, împreună și Preacuratului Tău Părinte și Preasfântului și de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum și pururea [și în vecii vecilor. Amin"].

le umple de har trezirile cele de dimineață; cununi de biruințe dăruiește celui care cu a Ta îngăduință împărățește pe pământ; nădejdea fecioriei o întemeiază[1], văduviei dă-i tărie spre purtarea suferinței sufletești întru răbdare, mulțimea celor ce cinstesc nuntirea cea una o împodobește cu [înțelepciunea] și cumpătarea, și pe noi, pe toți, care credem în Tine, ne fă [dimpreună-]locuitori ai Împărăției cerurilor.

Ca prin sălășluirea noastră acolo și prin primirea cununii nestricăciunii, slavă Ție să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

125

Pentru Duminici (XII)

Leningr. Gr. 226

Dumnezeule Preacurate și Atoatevăzătorule, Preaînalte și mai presus de ființă și Preabunule, Fiule, Părinte dimpreună fără de început și Duhule Sfinte nedespărțit de Fiul și de Tatăl întru <ființarea cea> atotputernică și dimpreună-veșnică; mulțumire aducem pentru cele <dăruite nouă>, celor smeriți și păcătoși, Ție Celui Ce ne-ai arătat <fii>, și ne-ai înălțat, și ne-ai făcut vrednici de în-

[1] *Scil.* ocrotește-i pe cei ce trăiesc întru nădejdea fecioriei.

fiere și părtași Merindelor celor fără de moarte și preacurate.

Drept aceea, cu rugăciune și stăruință Îți cerem: pe robii Tăi și credincioșii noștri împărați păzește-i pe cinstitul tron al dreptei lor domnii, înmulțește-le izbânzile, sporește-le puterea și nimicește-i pe cei ce stau împotrivă stăpânirii lor; fii de partea <oștirii>, dăruindu-i îndrăzneala și biruințele pe care le-ai dat lui Isus al lui Navi; [preoților] și diaconilor ce slujesc împreună cu noi dumnezeieștile Tale Taine dă-le rang bun și multă îndrăznire[1] înaintea cumplitului și înfricoșătorului Tron [de judecată] al Hristosului Tău[2]; pe poporul de față păstrează-l până la sfârșit în pace și înțelegere, credința întărește-o, neamurile îmblânzește-le, pe frații noștri creștini, aflați în robie, izbăvește-i, pe cei în boli cercetează-i, pe cei în primejdiile mării[3] cârmuiește-i și lumea împacă.

Că Tu ești Dătătorul [tuturor] bunătăților și Mântuitorul sufletelor noastre și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *I Tim.* 3, 13.
[2] *II Cor.* 5, 10.
[3] *II Cor.* 11, 26.

126
Pentru Duminici (XIII)

Γ.β.I

Minunată și înfricoșătoare este a Ta purtare de grijă iubitoare de oameni, arătată nouă, Hristoase, Dumnezeul nostru, Înțelepciunea și Puterea Tatălui[1]. Căci prin voia Părintelui Tău ai binevoit să reverși noianul dragostei Tale peste noi, cei alungați din Rai și osândiți la moarte din pricina cutezanței protopărinților și a rătăcirii de noi voite.

Și, făcându-Te om din Sfânta Fecioară, dar fără de păcat, și suferind în trup Crucea și moartea, ne-ai slobozit pe noi prin Învierea Ta cea Preaslăvită și ne-ai învrednicit de o răsplată și o slavă mai înalte decât cele dintâi, dându-ne Preacuratul Tău Trup și cinstitul Tău Sânge ca hrană și băutură. Iar acum, făcându-ne părtași acestora prin milostivirea Ta, să nu ne arzi cu focul mistuitor al măreției Tale, nici să ne osândești că ne-am împărtășit de acestea cu nevrednicie, ci ne sfințește prin ele, fără a-i rușina pe cei ce și-au pus nădejdea în credința cea în Tine.

[1] *I Cor.* 1, 4.

Că numai Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună şi Tatălui şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

127
Pentru Duminici (XIV)

Γ.β.I

Stăpâne, Doamne Dumnezeul nostru, Care prin Pătimirea Ta ne-ai izvorât mântuirea şi ne-ai arătat Crucea ca semn de biruinţă asupra diavolului, spunând: „Îndrăzniţi, Eu am biruit lumea!”[1], alungă de la noi tot păcatul şi tot gândul potrivnic poruncilor Tale, întoarce-ne la căinţa pentru cele săvârşite în viaţă şi ocroteşte-ne de acum înainte spre a nu cădea lesne în braţele celui viclean.

Că numai a Ta este Împărăţia şi Puterea şi slava, dimpreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

128
Pentru Duminici (XV)

Γ.β.I

Părătorul nostru, Doamne, Cel Singur fără de păcat, Care prin moartea Ta ai făcut ca moartea să

[1] *In.* 16, 33.

nu fie decât un somn şi ai izvorât celor din iad viaţă prin Învierea Ta, caută asupra poporului Tău care s-a adunat aici întru nădejdea [primirii] binecuvântării Tale; nu ne întoarce nădejdile ruşinate, rupe toată legătura noastră cu păcatul, învredniceşte-ne a păşi fără poticnire pe calea poruncilor Tale şi ne chiverniseşte pe toţi, ca Cel Ce arăţi purtare de grijă fiecăruia şi ştii să ne dăruieşti mai mult decât Îţi cerem.

Că s-a binecuvântat şi s-a [prea]slăvit Împărăţia Ta, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

129[1]

Pentru Duminici, în cinstea Învierii (I)

Leningr. Gr. 226, Sinai Gr. 957, Dimitrievsky, p. 7

Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase, Mântuitorul nostru, Cel Care ai binevoit a ne face părtaşi slavei Tale prin cuminecarea cea de-Viaţă-făcătoare cu Sfintele Tale Taine, prin care ne-ai dat a săvârşi chipul [aducerii-aminte de] moartea şi Învierea Ta, pă-

[1] *Cf.* 137, care e atribuită Patriarhului Gherman, fiind mai veche, întrucât apare în Ms. Vat. Barb. Gr. 336; diferă doar formula de început şi referirea la autorităţile lumeşti – ceea ce ne face să credem că în toate rugăciunile referirea la conducerea statală este ulterioară, neaparţinând textului original al rugăciunilor (pentru detalii *vezi* şi *Postfaţa*).

zeşte-ne prin acestea întru sfinţenia Ta, ca să pomenim de-a pururi Harul Tău şi să trăim dimpreună cu Tine, Cel Ce ai murit şi ai înviat pentru noi[1].

Împăraţilor noştri le dă biruinţe, întăreşte oştirea spre a se împotrivi vrăjmaşilor şi pe poporul Tău îl păzeşte în pace şi întru iertarea păcatelor; preoţilor şi diaconilor, dimpreună-slujitori cu noi ai dumnezeieştilor Taine, dăruieşte-le rang bun[2], învrednicindu-i fără de osândă de treapta cinstitei preoţii şi de multă îndrăznire înaintea înfricoşătorului [Tău] scaun de judecată[3].

Că Tu eşti Dumnezeul Cel adevărat[4] şi Viaţa veşnică şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

130

Pentru Duminici, în cinstea Învierii (II)

Sinai Gr. 959, Dimitrievsky, pp.42-43

Stăpâne Hristoase, Dumnezeul nostru, Care ai strălucit în lume prin Întruparea Ta[5], Care ne-ai descoperit marea şi neştiuta taină a credinţei[6]

[1] *II Cor.* 5, 15.
[2] *I Tim.* 3, 13.
[3] *II Cor.* 5, 10.
[4] *Cf.* Orlov, p. 308.
[5] *Ad litteram*, prin Trup.
[6] *Cf. I Tim.* 3, 16.

și ai îndreptat păcatul prin Cruce, strălucind peste noi lumina Adevărului; Care prin moartea Ta ai omorât moartea și ai îndumnezeit firea noastră prin Darul Preasfântului Duh, învrednicindu-ne pe noi, păcătoșii, să ne împărtășim cu Preacuratele Tale Taine, binecuvântează poporul Tău și veghează până la sfârșit asupra moștenirii Tale; luminează-ne ochii cugetului cu lumina Feței Tale[1], dă-ne să aflăm har și pace înaintea Ta, trecându-ne cu vederea greșelile prin mulțimea îndurărilor Tale; păzește-ne întru sfințenia Tainelor Tale, întăriți în credință și mărturisire, ocrotește comoara Preasfântului Tău Duh în inimile noastre și ne arată de partea celor mântuiți.

Că a Ta este puterea și împărăția, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

131[2]

Pentru Duminici, în cinstea Învierii (III)

Sinai Gr. 959, Dimitrievsky, p. 43; Γ.β.I. Vat. Gr. 1833

Negrăită e iubirea Ta față de noi, nemărginit este noianul Bunătății Tale; și cu toate că noi ne-am întors fața de la Tine, Iubitorule de oameni, nu ai

[1] *Cf. Ps.* 4, 6.
[2] *Cf.* 115.

îndurat să fim lipsiţi de cele vrednice de râvnit, ci L-ai trimis ca pe un sol să mijlocească pentru noi pe Fiul Tău Cel Unul-Născut[1] Care, prin vărsarea sângelui Său, a săvârşit împăcarea cu Tine, Stăpânul [nostru]; şi, unindu-Se cu noi, ne-a unit cu Sine şi cu Tine, prin împărtăşirea de Preasfântul Său Trup şi de cinstitul Său Sânge.

Drept aceea, ne rugăm Ţie, Împărate al veacurilor şi Dumnezeul nostru, să nu dai focului veşnic trupurile [celor] care s-au unit cu Tine, nici să rupi unirea [noastră cu Tine], Stăpâne, ci binevoieşte legătura[2] aceasta să ajungă şi mai desăvârşită: aici prin făptuire, prin vederi duhovniceşti, prin vieţuire fără pată, iar dincolo, când nu vom mai privi adevărul „ca în oglindă"[3], prin vedere fără de rătăcire a slavei Tale, ca să prăznuim de-a pururi şi întotdeauna înnoirea sufletelor.

Că s-a binecuvântat şi s-a preaslăvit preacinstit numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *In.* 1, 13.

[2] *Συγκρασία* – „ἤντινα ἕνωσίν τινες σύγκρασιν ἐκάλεσαν ἢ συμφυΐαν" (Ioan Damaschin, *Capetele filosofice*, 48, 107).

[3] *I Cor.* 13, 12.

132[1]

Pentru Duminici, în cinstea Învierii (IV)

Barb. Gr. 336; Vat. Gr. 1833, Sinai Gr. 959, Dimitrievsky, p. 43

Dumnezeule cel veșnic, Ziditorul și Creatorul a toate[2], Care ești pururea fiitor și ai venit în lume spre a o lumina[3], întrupându-Te și înomenindu-Te și răstignindu-Te pentru mântuirea noastră; Care ai pătimit cu trupul[4] și, rămânând nepătimitor ca un Dumnezeu, ai înviat a treia zi și Te-ai înălțat la Ceruri și ai șezut de-a dreapta măririi[5] slavei Tatălui, și Care iarăși vei veni dimpreună cu Puterile cele înfricoșătoare să judeci viii și morții[6], a Cărui Împărăție nu are sfârșit[7], pe Care Te laudă Îngerii, Căruia Ți se închină Heruvimii, pe Care Te slăvesc Serafimii, în fața Căruia tremură toată zidirea.

Fiule și Cuvântule al Tatălui, Iisuse Hristoase, binecuvântează poporul Tău[8], pe cei pe care i-ai

---

[1] În ediția recentă a lui Christodoulou (p. 110), rugăciunea aceasta publicată cu nr. 112 este reluată fără nici o schimbare la nr. 114; singura diferență constă în faptul că editorul o atribuie fără nici un temei Patriarhului Gherman (*a se comp.* Jac.Pab, p. 22, Parenti-Velkovska.Bar333, pp. 301-302).

[2] *Cf. Sir.* 24, 8.

[3] *Cf. In.* 1, 8.

[4] *I Pt.* 4, 1.

[5] *Evr.* 1, 3.

[6] *II Tim.* 4, 1.

[7] *Lc.* 1, 33.

[8] *Deut.* 26, 15.

răscumpărat cu scump Sângele Tău[1], și sfințește moștenirea Ta[2]; plinirea Bisericii Tale o păzește, sfințește pe cei ce iubesc podoaba casei Tale și nu ne lăsa, Mântuitorul nostru, pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine; pace lumii Tale dăruiește, bisericilor Tale, preoților și împăraților noștri credincioși și la tot poporul Tău.

Că s-a binecuvântat Preasfânt Numele Tău și s-a slăvit Împărăția Ta, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

133[3]
Pentru Duminici, la Liturghia Sfântului Vasile (I)

Ottob. Gr. 288

Tie, Stăpâne, Ziditorul și Creatorul a toate, Îți aducem rugăciune stăruitoare: plinirea Bisericii Tale în pace o păzește, sfințește-i pe cei ce iubesc podoaba casei Tale[4] și ocrotește lumea cu dreapta Ta; ascultă-ne cererile și degrab' cercetează pe poporul care a sărăcit [foarte][5]; nerușinările barbarilor fă-

[1] *I Pt.* 1, 19.

[2] *Cf. Ps.* 27, 12.

[3] Variantă a rugăciunii 124, destinată Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare (Jac.Npa, p. 140).

[4] *Cf. Ps.* 25, 8.

[5] *Cf. Ps.* 78, 8.

cătoare de ucideri şi uneltirile vrăjmaşilor le potoleşte şi [mult-]râvnita pace lumii o dăruieşte; veşmântul[1] preoţiei îl ocroteşte, pe ipodiaconi, psalţi şi citeţi <încununează-i> cu cununile izbândirii; [celor ce trăiesc întru] nădejdea fecioriei liniştirii încredinţează-i şi mulţimea celor ce cinstesc nuntirea cea una înţelepţeşte-o întru cumpătare; nădejdea văduviei o întăreşte, împăraţilor noştri dă-le biruinţă împotriva vrăjmaşilor[2], fii de partea oştirii noastre şi revarsă pacea asupra cetăţii; miluieşte-i pe cei ce aduc roade în bisericile Tale şi pe poporul care se împărtăşeşte de ele păzeşte-l într-o credinţă şi într-un cuget; pe cei bolnavi cercetează-i, pe cei în robie întoarce-i acasă, pe cei tulburaţi de duhurile necurate slobozeşte-i, pe cei în viforul mării bine-îndrumă-i, pe cei mai înainte plecaţi dintre noi odihneşte-i, celor care Ţi-au închinat ofrande răsplătire cerească hărăzeşte-le; şi dacă am greşit cu ceva la preacurata şi dumnezeiasca Liturghie, ca un Bun şi de oameni-iubitor ne îndreptează, iar pe toţi cei ce au trebuinţă de al Tău ajutor neîntârziat sprijină-i.

Că Tu eşti Dătătorul bunelor dăruiri şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Scil.* treapta, cinstea, rangul.

[2] *Ad litteram*, barbarilor, *scil.* păgânilor.

134[1]

Pentru Duminici, la Liturghia Sfântului Vasile (II)

Γ.β.IV, Γ.β.VII, Barb. Gr. 336; Vat. Gr. 1833

Ce laudă sau cântare sau mulțumire Îți vom aduce ca răsplată Ție, Dumnezeule Cel Iubitor de oameni, noi, cei osândiți la moarte și afundați în păcate, cărora ne-ai dăruit slobozirea, părtași făcându-ne desfătării celei cerești a Sfântului Trup și [a Sfântului] Sânge ale Hristosului Tău?

Drept aceea ne rugăm Ție: scapă-ne de osândă pe noi, robii Tăi, pe diaconi păzește-i întru cinstire și în viețuire cuvioasă dimpreună cu noi, iar pe poporul aici de față învrednicește-l să se facă părtaș acestei mese de taină până la suflarea noastră cea mai de pe urmă, spre sfințirea sufletului și a trupului și întru păzirea poruncilor Tale, ca să ne învrednicim și de cereasca Ta Împărăție[2] dimpreună cu toți cei care au bineplăcut Ție, pentru rugăciunile și cu mijlocirile Preasfintei Preacuratei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria și ale tuturor Sfinților Tăi.

Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Cf.* 7.
[2] *Cf. II Tes.* 1, 5.

PENTRU TOATE ZILELE

135

Pentru toate zilele (I)

Barb. Gr. 336, Γ.β.IV, Γ.β.XV, Z.δ.II

Săvârșind, după porunca Ta[1], dumnezeiasca Liturghie și învrednicindu-ne de împărtășirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, cerem [de la Tine] s-avem parte și de starea cea de-a dreapta Ta, în ziua cea înfricoșătoare și dreaptă [a Judecății[2] Tale], pentru rugăciunile și cu soliile Prealăudatei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, ale Sfântului Înaintemergător și Botezător Ioan, ale Sfinților Apostoli și ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârșim, și ale tuturor Sfinților Tăi.

Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor[3]. Amin.

---

[1] *Cf. Lc.* 22, 19; *I Cor.* 11, 24-25.

[2] *Cf. Mt.* 10, 15; *Mc.* 6, 11; *II Pt.* 2, 9; *I In.* 4, 17.

[3] *Cf.* Ms. Barb. Gr. 336: „Cu harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, dimpreună cu Preasfântul și bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum (și pururea și în vecii vecilor. Amin").

136
Pentru toate zilele (II)

Γ.β.VII

Dumnezeul nostru, Dumnezeul mântuirii, pleacă-Ți urechea la rugăciunea noastră, a slugilor Tale, și ne dă nouă din îndurările Bunătății Tale; alungă de la noi tot cugetul trupesc și ne dăruiește har spre [dobândirea a] toată vieţuirea duhovnicească; pe cei rătăciți întoarce-i, pe cei în boli vindecă-i, pe cei în sărăcie hrănește-i, pe cei în ispite izbăvește-i, celor în necazuri le adu mângâiere; că Tu ești a tuturor ocrotire și mântuire, și la Tine cu toții căutăm întru toate ajutorarea.

Că a Ta este împărăția, puterea și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

CAZURI SPECIALE

137[1]

A Patriarhului Gherman

Barb. Gr. 336

Mărire Ţie, Doamne Iisuse Hristoase, Mântuitorul nostru[2], Care ne-ai învrednicit a ne face părtaşi slavei Tale prin cuminecarea cea de-Viaţă-făcătoare cu Sfintele Tale Taine, întru care ne-ai dat a săvârşi chipul [aducerii-aminte de] moartea şi Învierea Ta.

Păzeşte-ne prin acestea întru sfinţenia Ta, spre a pomeni de-a pururi Harul Tău şi a vieţui dimpreună cu Tine, Cel Ce ai murit şi ai înviat pentru noi[3]; preoţilor şi diaconilor, dimpreună-slujitori cu noi ai dumnezeieştilor Tale Taine, dăruieşte-le rang bun şi multă îndrăznire[4] înaintea înfricoşătorului Tău Scaun [de judecată][5].

---

[1] *Cf.* 129. Aceasta este probabil varianta cea mai veche, întrucât nu conţine nici o referinţă la autorităţile politice (referitor la persoana Patriarhului Gherman, *vezi* în Parenti-Velkovska. Bar336 subcapitolul „Datarea manuscrisului").

[2] *Cf. II Pt.* 1, 11.

[3] *II Cor.* 5, 15.

[4] *I Tim.* 3, 13.

[5] *II Cor.* 5, 10.

Că Tu eşti adevăratul nostru Dumnezeu şi viaţa veşnică şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

138
La Liturghia Sfântului Marcu[1]

Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, pâinea cea pogorâtă din cer[2], lumii dătătoare de viaţă, Care ne-ai arătat că Sfântul Tău Trup este de viaţă-făcător, prin cuvântul „cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu are viaţă veşnică în el"[3], şi ne-ai dat un altar de jertfă neasemuit de înalt spre a ne înălţa rugăciunile; Mielul lui Dumnezeu, Cel Ce ridici păcatul lumii[4] şi eşti junghiat în fiecare zi şi dat credincioşilor spre mântuire, rămânând de-a pururea neîmpuţinat, binecuvântează-ne pe noi, pe toţi, care ne-am învrednicit acum, Stăpâne, de împărtăşirea cea tainică cu Preacuratele Tale Taine şi ne-am plecat Ţie grumajii.

[1] Mitropolitul de Pentapole, Nectarie, *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Slăvitului Apostol şi Evanghelist Marcu*, ed. îngrijită de arhim. Titos Matthaiakis, p. 35. A fost publicată, de asemenea, ca rugăciune a amvonului la aşa-numita „liturghie alexandrină" – de fapt, aceeaşi Liturghie a Sfântului Marcu (Swaison, pp. 70-72).

[2] *In.* 6, 41.

[3] *In.* 6, 54.

[4] *In.* 1, 29.

Prin acestea ne dăruiește nouă iertarea greșelilor de până acum și izbândă în lucrarea poruncilor Tale pe mai departe; sfințește-ne cugetul și gândurile, ne păzește neîntinat sufletul dimpreună cu trupul. Pe cei rătăciți întoarce-i, pe cei la bătrânețe sprijină-i întru milostivirea Ta, pe cei la tinerețe îndrumă-i, celor în sărăcie le dă toate cele de trebuință, pe cei în boli întărește-i, pe cei în nevoi cercetează-i, celor aflați în necazuri adu-le mângâiere; înalță fruntea împăratului nostru, întărește oastea cu puterea cea tare a Crucii Tale și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean.

Că[1] Ție slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început, cu Care Ți [se cuvine] mărirea și puterea, dimpreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

139

Rugăciunea apolisului în Vinerea Mare[2]

Hier. Stavrou Gr. 43

Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Mântuitorul lumii, Cel Care ai socotit vrednic a-Ți

[1] În original „Și".

[2] Chiar dacă această zi este aliturgică (*scil.* în această zi nu se săvârșește dumnezeiasca Liturghie), patriarhul împărțea ζύμη, *scil.* pâine dospită, adică prescură ce nu a fost adusă-înainte

pune [și] în ceasul acesta sufletul Tău dumnezeiesc ca preț de răscumpărare pentru viața lumii spre a ne izbăvi de moarte și a-Ți sluji Ție întru înnoirea vieții; Care prin Sângele Tău ai săvârșit curățirea pentru păcatele noastre și ai strigat cu glas mare: „Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu!"[1], scapă-ne pe noi de toate năvălirile diavolești; dăruiește sufletelor noastre smerenie și gândurilor noastre grijire de întrebarea ce va să fie la înfricoșătoarea și dreapta Ta judecată; pătrunde cu frica Ta trupurile noastre și omoară-ne mădularele cele pământești, ca lepădând fărădelegea să trăim cucernic; și nu-Ți întoarce fața Ta de la noi, ci întinzându-ne mână de ajutor, ridică-ne din groapa fărădelegilor noastre.

Că Tu ești Dumnezeul nostru, Dumnezeul milei, mântuirii și al iertării păcatelor și Ție slavă înălțăm, împreună și Părintelui Tău Celui fără de început și Preasfântului și Bunului și de-Viață-făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

ca Jertfă. În virtutea acestui lucru, la sfârșitul Vecerniei, înainte de „Acum slobozește...", Patriarhul intra în Sfântul Mormânt și împărțea poporului prescură, iar după ectenia rostită de diacon preotul citea rugăciunea apolisului (*εὐχὴ ἀπολύσεως*) (Papadopoulos, pp. 160-161), un substituent al rugăciunii amvonului (pentru detalii, *vezi* Taft, *Concluding Rites*, pp. 627-628).

De altfel, conform rânduielii tipiconale specifice ritului ierusalimitean, toate rânduielile liturgice se încheie cu o rugăciune.

[1] *Lc.* 23, 46.

140[1]

La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite, a lui Iacov, ruda Domnului

Barb. Gr. 336

Fiind învredniciți, Legiuitorule, Doamne, de împărtășirea cu Preacuratele și de-Viață-făcătoarele Tale Taine, după săvârșirea în locașul Tău a toată [rânduiala] Liturghiei și după mutarea de la sfântul jertfelnic într-acest al doilea loc sfânt al Tău[2], mergem din putere în putere[3]; arată-Te, dar, Dumnezeule, și în acest sfânt și duhovnicesc Sion al Tău; și, precum acolo am adus înaintea Ta jertfa cea înfricoșătoare și nesângeroasă a Trupului și Sângelui Hristosului Tău, așa și aici aducem Ție jertfa de tot a rugăciunii pe care, primind-o în lăcașul Tău cel mai presus de ceruri, dăruiește-ne nouă bucuria mântuirii Tale și cu duh stăpânitor ne întărește[4].

Cu Harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care bine ești cuvântat, dimpreună cu Preasfântul și Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

[1] *Cf.* 62.
[2] *Scil. diakonikon*-ul.
[3] *Ps.* 83, 8.
[4] *Ps.* 50, 14.

Superlativul rugăciunii

În centrul vieții și cultului creștine s-a aflat dintotdeauna dumnezeiasca Liturghie, nu doar ca Taina fundamentală, în cadrul căreia sunt săvârșite toate celelalte Taine bisericești[1], ci și ca practică vie a trupului eclesial, în care sunt asimilate teologic și alegorico-simbolic toate componentele vieții umane, într-o manieră dialogală, definită de spiritualizarea sublimată a actului de Jertfă (ca formă concretizată a iubirii maximale, prelungind în istorie Jertfa sângeroasă a Celuilalt pentru noi ca Jertfă nesângeroasă, asumată de umanitate și re-adusă dumnezeirii neîncetat în virtutea înfierii) și mistica ofrandei, în care umanitatea re-dăruiește cotidian, în spirit euharistic și al recunoștinței perpetue, Creatorului nu ceea ce Îi aparține de la sine, ci ceea ce

[1] N. Miloșevici, *Dumnezeiasca liturghie – centrul cultului în Ortodoxie. Legătura indisolubilă a Sfintelor Taine cu dumnezeiasca Euharistie*, traducere în limba română pr. prof. Ioan Ică Sr., Ed. Deisis, 2012.

a primit gratuit, sub forma darului dumnezeiesc, şi alcătuieşte esenţa existenţei umane.

Departe de a fi o practică statică, structura acestei *logiki latreia* (*λογική λατρεία*)[1] a fost caracterizată de o dinamică aparte, orientată eshatologic, ce a dus la definitivarea mai multor „scheme" liturgice, în care au primat, pe rând, fie interpretarea alegorico-mistică de origine alexandrină, fie interpretarea istorico-hristologică a şcolii antiohiene. Celebrarea liturgică a „Cinei Domnului" (*I Cor.* 11, 20) a oscilat dintotdeauna între hotarele biblice ale lui *anamnesis* („Aceasta să faceţi întru pomenirea Mea"[2]) şi cele socio-culturale ale lui *mimesis*, pentru ca în practica de astăzi să se regăsească sintetic toate elementele de mai sus: istoricitatea nu poate fi niciodată înţeleasă fără exegeza alegorică, ce transcende, odată cu definitivarea teologiei icoanei[3], dimensiu-

[1] *Rm.* 12, 1.

[2] *Lc.* 22, 19; *I Cor. 11*, 24-25.

[3] Pentru o analiză comparativă a elementelor simbolice din cadrul dumnezeieştii Liturghii, *a se vedea* H. Wyebrew, *The Orthodox Liturgy: The Development of Eucharistic Liturgy in Byzantine Rite*, Crestwood, New York, St Vladimir's Press, 1990, pp. 182-183; H. Schultz, *The Byzantine Liturgy: The Symbolic Structure and Faith Expression*, traducere Matthew J. O'Connell; introducere şi revizuire Robert Taft, Pueblo Publishing Company, New York, 1986 (în special, pp. 50-66); Stefanos Alexopoulos, „The Influence of Iconoclasm on Byzantine Liturgy: A Case of Study", în Roberta R. Ervine (ed.), *Worship Traditions in Armenia and the Neighboring Christian East: An International Symposium in Honor of the*

nea materială a evenimentului istoric şi a existenţei la nivel fenomenologic[1], identificând dumnezeiasca Liturghie cu o reprezentare în termeni simbolici a planului mântuirii omului[2], iar *anamnesis*-ul nu poate fi împlinit deplin decât în măsura în care ceea ce s-a petrecut *in illo tempore* devine parte concretă a vieţii creştinului în prezent, prin asumarea activă, la nivelul ethosului individual, a lui *mimesis*.

Această dinamică polimorfă se întâlneşte în cazul diferitelor elemente constitutive ale Liturghiei[3], însă se observă mai ales în privinţa Rugăciuni-

---

40th Anniversary of St. Nersess Armenian Seminary, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 2006, pp. 129-137.

[1] Numai o simplă analiză a vocabularului complex, care include termenii *εἰκών*, *σύμβολον*, *τύπος*, *ἀντίτυπον*, evidenţiază înţelegerea complexă a realităţii pe care o presupune actul de cult centrat pe dumnezeiasca Liturghie.

[2] Acest lucru reiese foarte clar din *Protheoria* lui Nicolae al Andidei (*PG* 140, 417A, 421AB, 424A), în cheia hermeneutică elaborată de Pseudo-Dionisie Areopagitul şi Maxim Mărturisitorul.

[3] *D. ex.*, în limba siriană s-au păstrat în uz peste 60 de variaţiuni ale rugăciunii anaforalei. În paralel însă, începând cu secolul al IV-lea se distinge efortul conştiinţei bisericeşti, mult mai evident în spaţiul grecesc, de a limita uniformizator practica liturgică în vederea evitării şi controlării abaterilor dogmatice (*cf.* Panteleimon, mitropolit de Tyrole şi Serention, „Canoanele Sinodului de la Laodiceea ca «*Lege*» a Bisericii privitoare la actul de cult divin", în *Studii*, vol. I, ABl 56, Tesalonic, 1993, p. 30). Deja din epoca lui Justinian, după cum ne arată Novela 137, emisă în 565 [*cf.* R. Scholl & Kroll, *Corpus Iuris Civilis*, vol. III, *Novellae*, Berlin, Apud Weidmannos, 1912, II, 11-14, p. 697]), celui ce urma să se hirotonisească i se cerea să semneze un act (*λίβελλος*) în care să facă o expunere a dreptei-credinţe şi a rânduielii „dumnezeieştii

lor amvonului, o rugăciune de încheiere, mai exact, de concediere a sinaxei eclesiastice care, fără a se limita la spațiul grecesc, prin tematica sa generală, fără implicații dogmatice directe, predispune libertatea estetică de exprimare imnografică a conștiinței bisericești la adaptare în funcție de evenimentele concrete ale calendarului liturgico-aghiologic anual.

Rugăciunea amvonului și-a primit numele după locul unde aceasta se citea, în spatele amvonului sau chiar din amvon[1], amvonul fiind locul de unde începea propriu-zis dumnezeiasca Liturghie (cu

---

Proscomidii (...), a rugăciunii de la Botez și a tuturor celorlalte rugăciuni" (prin *Proscomidie* în epoca respectivă se înțelegea întreaga rugăciune euharistică [R. Taft, *The Great Entrance, A History of the Transfer of Gifts and Other Preanaphoral Rites of the Liturgy of St. John Chrysostom*, OCA 200, Roma, ⁴2004, pp. 360-364]). Începând cu sec. al XII-lea-al XIII-lea, gândirea nomocanonică intervine în această practică, limitând sau chiar interzicând crearea de noi rugăciuni „la toate rânduielile slujbelor bisericești (ἐν πάσαις ἁπλῶς ταῖς συνάξεσιν)" (Rallis & Potlis, *Syntagma*, vol. III, p. 187), deși există mărturii că o producție paralelă a continuat să circule în toată această perioadă (Allan Bouley, *From Freedom to Formula: The Evolution of the Eucharistic Prayer from Oral Improvisation to Written Texts*, The Catholic University of America Press (Studies in Christian Antiquity, 21), Washington, 1981, p. 246. Nu în ultimul rând ar trebui amintit că la Sinodul Quinisext (can. 32) nu se face amintire decât de Liturghia Sfântului Vasile cel Mare – Liturghia oficială a capitalei –, trecându-se cu vederea Liturghia, deja în practică, a Sfântului Ioan Gură de Aur.

[1] La aceasta trimite și denumirea de ἐπισθάμβωνος întâlnită în unele manuscrise (*cf.* Gaetano Igor Passarelli, „Osservazioni liturgiche", 33 [1979], pp. 85-86; A. Jacob, „Où était récitée la prière de l'ambon?", în *Byzantion* 51 [1981], pp. 306-315).

cântarea *Sfinte Dumnezeule*) și unde aceasta se încheia (cu Rugăciunea amvonului).

Etimologic, amvonul provine de la verbul *ἀναβαίνω* (a urca) pe un loc mai înalt, cu scopul de a vorbi în fața unei adunări[1]. În vechime se numea și *βῆμα* – tribună (de unde și tribunal, loc de judecată[2]), *πύργος* (turn), corespondentele din limba latină fiind *lectorium, pulpitum*[3], *suggestus, exedra*[4], *locus altior ș.a.* Cu acest din urmă sens se regăsește în *Constituțiile Aposotolice* (II, 57): „Μέσος δὲ ὁ ἀναγνώστης ἐφ᾽ ὑψηλοῦ στώς, ἀναγινωσκέτω..."[5] Prima mențiune oficială a termenului se întâlnește în canonul 15 al Sinodului de la Laodiceea (371), care interzice psalților „necanonici" să urce în amvon pentru a cânta[6]. Ioan Gură de Aur folosește pentru prima dată amvonul rezervat anagnoștilor „βῆμα ἀναγνωστῶν"[7] pentru a predica – o inovație pen-

[1] Practica aceasta este cunoscută atât în Vechiul, cât și în Noul Testament (*cf.* Predica de pe munte sau *Neem.* 8, 4, *II Cron.* 6, 13).

[2] *Cf.* condacul duminicii înfricoșătoarei judecăți.

[3] Ciprian al Cartaginei, *Epist.* 34 și 39. În *Epist.* 34, 4 (*PL* 4, 329) afirmă: „super pulpitum, id est super tribunal ecclesiae (în amvon, ceea ce înseamnă deasupra celor adunați în biserică)".

[4] Augustin, *De civitate Dei* 22, 8, 31.

[5] „Iar anagnostul stând în mijloc, *pe un loc înalt* (*subl. noastră*), să facă lectura..." (*PG* 1, 728).

[6] Canonul 14 al Sinodului VII Ecumenic va interzice acest lucru tuturor celor ce nu au hirotesia din partea episcopului.

[7] Sozomen, *Istoria bisericească*, VIII, 6, *PG* 67, 1528. Pentru Sozomen, amvonul este „βῆμα ἀναγνωστῶν" (*ibid.* IX, 2, 11, 4-5).

tru perioada respectivă, care va fi preluată, devenind tradiție. Teofilact Simocatta numește amvonul „*înalta Bema* (*τῶν βημάτων τῶν ὑψηλῶν*)"[1], iar în *Lexiconul* lui Pseudo-Zonaras este definit ca „loc înalt (*ὁ ὑψηλὸς τόπος*)"[2].

Cea mai veche formă de atestare a amvonului într-un spațiu dedicat sinaxei liturgice creștine se află la Dura-Europos (232-256 *d.Hr.*), pe care arheologii o caracterizează drept *rostrum* (estradă, tribună specifică retorilor elini)[3]. Dacă inițial se pare că amvonul imita „scaunul lui Moise" (*cf. Mt.* 23, 2)[4], prezent în sinagogile perioadei elenistice, pe care se desfășurau papirusurile pentru a se face citirile rânduite, în secolul al IV-lea era deja un element liturgic consacrat cultului creștin[5].

Se cunosc două tipuri de amvon: sirian și elenistic. Cel mai vechi este cel sirian, de influență pa-

[1] *Historiae*, 8.10.3, 4.

[2] Pseudo-Zonaras, *Lexicon „Iohannis Zonarae lexicon ex tribus codicibus manuscriptis"*, vol. I, Ed. Tittmann, Leipzig, Crusius, 1808, reed. 1967, p. 142.

[3] C. Hopkins, *The Excavations at Dura-Europos, Preliminary Report of Fifth Season of Work*, New Haven, 1934, p. 247 (*vezi*, de asemenea, și p. 239).

[4] Referitor la „scaunul lui Moise", *a se vedea* Michael Avi-Yonah, „Synagogue Architecture in the Classical Period", în Cecil Roth (ed.) *Jewish Art: An Illustrated History*, Ed. McGraw-Hill, New York, 1961, col. 167-168.

[5] Aegeria (*Itinerarium*, XII, 1) îl pomenește ca pe un element firesc din alcătuirea locașului de cult.

lestiniană, de dimensiuni mai mari, care permitea prezența mai multor persoane concomitent (cel puțin douăsprezece) și imita „foișorul" unde a avut loc Cina cea de Taină sau Cincizecimea[1], sau, după alte opinii, Golgota și, în consecință, mormântul lui Adam. Construcție complexă, acest tip de amvon includea și un tron, care în cazul de față substituia *synthronon*-ul, aflat în mod obișnuit în altar; din acest motiv, întreg ansamblul a fost numit și *bema* (*βῆμα*)[2], dar, după părerile specialiștilor, denumirea mai corectă ar fi aceea de amvon-*bema*.[3] În spațiul Ortodoxiei grecești, *bema* se referă mai cu seamă la altar și trebuie să cuprindă ca un element specific și *synthron*-ul (ca exemplu avem Biserica Sfânta Irina din Constantinopol, care a supraviețuit până în prezent). Treptat, tipul sirian de *bema* a fost înlocuit cu amvonul de tip grecesc, sub înrâurirea

[1] *Vezi supra* și rugăciunea 90, care face aluzie la această asemănare dintre Amvon și Foișorul în care s-au adunat Ucenicii la Cincizecime.

[2] Însă *bema* are o lungă istorie și în afara tradiției creștine și iudaice, fiind prezentă și la manihei, unde simboliza tronul judecății credincioșilor – sărbătoarea cea mai importantă a maniheilor, aflată în legătură cu învățătura creștină despre Judecata de pe urmă (J. Ries, „La fête de Bema dans l'église de Mani", *Revue des Etudes Augustiniennes* 22 [1976], pp. 218-233, în special pp. 221 *ș.urm.*).

[3] F. van de Paverd, „Zur Geschichte Der Messliturgie in Antiocheia und Konstantinopel gegen Ende des Vierten Jahrhunderts", în *OCA* 187 (1970), p. 38.

Constantinopolului[1]. Geografic, *bema* în sens de navă-platformă de tip sirian (nu este exclus să fi fost prezentă și în Liban, după cum atestă sursele literare, nu și cele arheologice) „se întâlnește doar în Siria de Nord și Mesopotamia".[2]

În schimb, amvonul elenistic[3], socotit datorită poziției pe care o ocupă un fel de *omphalos* al bisericii, este de dimensiuni mai reduse (de obicei, pentru o singură persoană), cunoscând trei variațiuni, în funcție de calea de acces (de obicei o scară cu trepte) și forma impusă de aceasta:

1) Amvonul cu accesul pe o scară în linie dreaptă, cu trei-patru trepte și un diametru mai mic de 0, 75 cm.

2) Amvonul cu accesul pe două scări în formă de evantai, care alcătuiesc împreună cu fațada amvonului un semicerc. Se cunosc doar două asemenea lăcașe care mai păstrează un asemenea tip de amvon: bazilica din Nea Anhialos (Theba) și Sfântul

[1] T.F. Mathews, *The Early Churches of Constantinople: Architecture and Liturgy*, University Park, Londra, 1971, p. 178.

[2] Loosley, p. 62. Pentru o prezentare detaliată a datelor arheologice recente privitoare la raportul dintre amvon și *bema*, a se vedea pp. 9-77. Raportul dintre aceste două elemente pare a fi mai complex și „mai dificil decât a încercat Taft să arate în articolul său", conchide autoarea (p. 105).

[3] Pentru o prezentare a cazurilor din provincia Sciția, *vezi* Ioan Iațcu, „The Ambos of the Christian Basilicas Within the Province of Scythia", în *Studia Antiqua et Archaeologica*, XIX (2013), pp. 49-78.

Gheorghe din Tesalonic (Rotonda). La acesta din urmă amvonul datează din prima parte a sec. al V-lea, reflectând o sinteză estetică remarcabilă între spiritul grec și cel oriental.[1]

3) Amvonul cu accesul pe două scări, care se prelungesc de-a lungul aceluiași ax (pe direcția est-vest), întrerupt de suprafața platformei corpului central al amvonului, pe care poate încăpea mai mult decât o singură persoană. Cel mai cunoscut exemplu este amvonul Sfintei Sofia din Constantinopol[2], element arhitectural care a dus la consacrarea rugăciunii ce îi poartă numele.

În Sfânta Sofia amvonul se afla pe axa edificiului și era legat de altar printr-un culoar de trecere cu o lățime de aprox. 2,4 m, numit solee[3], susținut de parapeți. Avea o formă ovală și era sprijinit pe opt

[1] „The ambo signifies the accomplishment of that synthesis of Greece and the Orient that was to express itself in Byzantine art" (R.F. Hoddinott, *Early Byzantine Churches in Macedonia and Southern Serbia: a Study of the Origins and the Initial Development of East Christian Art*, Ed. Macmillan and Co., Londra, 1963, p. 122; *vezi* și p. 147).

[2] Pentru o reconstrucție a altarului, a soleii și a amvonului de la Sfânta Sofia, *a se vedea* Stephen G. Xydis, „The Chancel Barrier, Solea, and Ambo of Hagia Sophia", în *The Art Bulletin* 29 (1947), pp. 1-24 sau Jean-Pierre Sodini, „L'ambon de la rotonde Saint-Georges: remarques sur la typologie et le déror", în *Bulletin de correspondance hellénique*, 100/1 (1976), pp. 493-510.

[3] George P. Majeska, „Notes on the Archeology of St. Sophia at Constantinople: The Green Marble Bands on the Floor", în *Dumbarton Oaks Papers*, 32 (1978), p. 300.

stâlpi de marmură, cu acces prin urcarea unor trepte din partea de apus și din cea de răsărit. Platforma propriu-zisă a amvonului era destul de înaltă, astfel încât sub ea putea sta cineva în picioare[1].

O primă descriere a acestui amvon este poemul hexametric în dialect homeric, alcătuit de Pavel Silentiarius[2] și rostit în prezența împăratului Justinian cu ocazia inaugurării monumentului, în cinstea restaurării de curând încheiate de acesta (563 *d.Hr.*).

Amvonul este numit „turn (*πύργος*)", cu menirea de a servi la lectura din „cărțile sacre (*βίβλων*)" (stih 52). Întreg ansamblul, care conținea scările, corpul amvonului și coloanele, „care dădeau strălucire întregii biserici" (159), prin bogatele ornamente cu motive florale, pictate în diferite nuanțe, precum „crini albi, care se întretaie cu cupe de trandafiri roze sau cu petale delicate de anemone cu o viață atât de scurtă, într-o abundență de nuanțe de

[1] Aceasta se întâmpla și în cazul altor Amvoane constantinopolitane. Gheorghe Monahul ne informează că în timpul unui cutremur care a durat patruzeci de zile, în biserica închinată Maicii Domnului, supranumită „Sigma", toți psalții din amvon au fost uciși de dărâmături, reușind să scape numai „cinci, care se aflau sub amvon (*ἕτεροι πέντε μόνοι ὑποκάτω τοῦ ἄμβωνος*)", Georgius Monachus Continuatus, *Chronicon* (continuatio, redactio A) în *Theophanes Continuatus, Ioannes Cameniata, Symeon Magister, Georgius Monachus*, Ed. Bekker, I. Bonn Weber, 1838, p. 840.

[2] *Silentiarius* era titlul rezervat persoanelor responsabile la curtea imperială bizantină cu păstrarea liniștii în palatul imperial în decursul audiențelor; acestea erau din clasa senatorială (*vir illustris*).

roşu, alb, verde (...), albastru" (140-146, 153), aranjate în semicerc, fusese ridicat pe o „plintă a cărei bază (*βάσιν κρηπῖδος*)" (130-31) octogonală era din piatră (*λαϊνέη*) şi se situa la înălţimea „unui picior de om (*ἀνδρομέου ποδός*)"[1] (129), deasupra pardoselii lăcaşului. Autorul sfârşeşte prin a asemăna această construcţie sublimă a amvonului cu o „coroană", căreia i s-ar cuveni numele de „Oraş sacru" (171-175), cu două uşi (*θύρην, θερέτροις* [173, 178]), cea estică cu deschiderea spre miază-zi şi cea vestică, spre miază-noapte (180-181), pe care intră preotul pentru a urca pe platforma de sus a amvonului şi apoi pentru a coborî. Amvonul este legat de altar printr-un culoar încadrat de o parte şi de alta de „un gard de piatră – *ἕρκεα*" (182), nu de înălţimea coloanelor, ale căror capiteluri sunt aurite şi strălucesc asemenea discului de aur al soarelui (188), ci cât să acopere, „să adumbrească" înălţimea unui bărbat (184). Amvonul se aseamănă unei „insule (*νῆσος*)" (224), legate de uscat printr-un „istm" (235-236), adică prin soleea care îi oferă protecţie preotului care vine din altar ţinând în mâini Evanghelia ferecată în aur pe care mulţimea se îmbulzeşte să o atingă. Însă în solee s-a tăiat un mic pasaj prin care lumea poate trece dintr-o parte a locaşului în alta (295).

[1] 1 picior = unitate de măsură bizantină egală cu aprox. 0,30 m.

O altă sursă este descrierea lui Patria, *Despre construcţia bisericii celei mari a lui Dumnezeu, celei supranumite Sfânta Sofia*[1], din care aflăm că la amvonul construit de Justinian într-un ansamblu, care includea şi soleea ce comunica direct cu uşile împărăteşti, s-au folosit pietre semipreţioase de „sardonix", dar şi „pietre preţioase, coloanele fiind cu totul de aur, cu *kryon* (?) şi jasp şi safire, legând în mult aur cele de deasupra soleii[2]"; astfel, numai crucea de deasupra amvonului cântărea 100 de litre; în loc de *στηθέα*[3] amvonul avea mai multe acoperişuri largi în formă de pălărie (*πετάσια* [lat. – *petasus*])[4]. În final,

[1] Patria Constantinopolitanul, *Διήγησις περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας τῆς ἐπονομαζομένης ἁγίας Σοφίας*, în Theodorus Preger (ed.), *Scriptores originum constantinopolitarum, fasciculum prior*, în Aedivus B.G. Teubneri, Lipsiae, MCMI, pp. 74-108.

[2] Aceasta se referă la parapeţii soleii, de care aminteşte şi Paul Silentiarius.

[3] Sens necunoscut (*quid*?, se întreabă autorul *Lexiconului Sophocles*, p. 1010).

[4] *Διήγησις...*, 21, 1-5, p. 98; mai apoi, în cap. 28, autorul ne informează că acest amvon avea o cupolă/baldachin/boltă („τροῦλος τοῦ ἄμβωνος" [*ibid.*, 28, 14, p. 107]), pe care, după moartea lui Justinian, când cupola Sfintei Sofia s-a dărâmat, distrugând amvonul şi soleea, Iustin, nepotul lui Justinian, a preferat să n-o refacă „din cauza cheltuielilor mult prea costisitoare (διά τήν πολλήν ἔξοδον" [28, 14, p. 107]). În realitate, renovarea de care aminteşte textul anonim este opera lui Justinian şi nu a lui Iustin. În alte biserici, cum ar fi aceea a Sfântului Mochiu, deasupra amvonului se afla un policandru (*ἀπηωρημένῳ λύχνῳ*), care, după cum ne informează Mihail Glykas, l-a salvat de la o moarte sigură pe împăratul Leon în clipa în care a fost lovit în cap cu un toiag (*ῥάβδῳ*), al

autorul textului ne spune că amvonul era „preascump, preabogat și preaminunat (πολυτίμητος, πολύολβος καὶ πολυθαύμαστος)"[1].

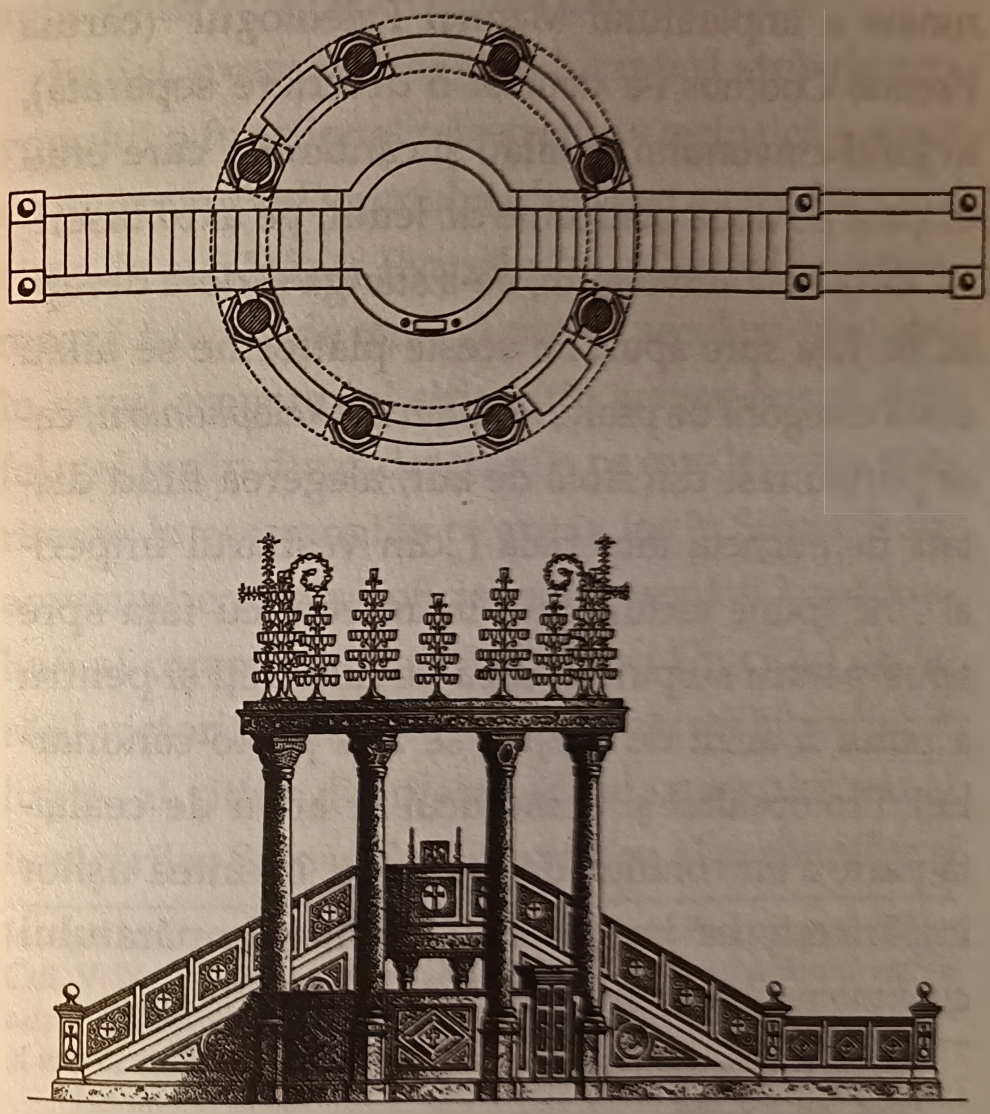

Reconstrucție a amvonului Sfintei Sofia la scara 1/125.[2]

---

cărui avânt a fost frânt de policandru (Mihail GLYCAS, *Annales*, Ed. Im. Bekker, Bonn, 1836, p. 554, 5-11).

[1] *Ibid.*, 28, 13-14, p. 105.

[2] Eugen M. ANTONIADIS, *Descrierea Sfintei Sofia*, vol. II, Atena, 1908, p. 59.

Pe acest amvon aveau loc diferite ceremonii publice, printre care se numără și încoronarea împăratului[1]. După cum aflăm din ceremonia de încoronare a împăratului Manuel Paleologul[2] (căruia Pseudo-Codinos i-a dedicat o descriere separată), în jurul amvonului se aflau și cântăreții, care erau dispuși pe două platforme de lemn, pe axul bisericii, în spatele amvonului, de-a stânga și de-a dreapta, cu fața spre apus. Pe aceste platforme se aflau două categorii de psalți, *maistores* și *kalophonarii*, care purtau rase din stofă de aur, alegerea fiind dictată de eticheta imperială („din vestiarul imperial", ne spune textul). Sus, în amvon, cu fața spre apus, pentru a-i putea vedea pe cântăreți și pentru a putea fi auzit de aceștia, se afla proto-canonarhul. Protopsaltul și domesticul se aflau de cealaltă parte a amvonului, dar pe solee, înaintea ușilor împărătești, iar lampadarul, înaintea împăratului cu *divampoulon*-ul său specific[3].

---

[1] Verpeaux, *Pseudo-Kodinos*, pp. 257-261.

[2] *Ibid.*, pp. 356-358.

[3] *Διβάμπουλον* (*δύο* + *ampulla*), sfeșnic masiv de argint, cu două brațe, pe care îl ținea *lampadarul* (psaltul care ocupă locul secund în desfășurarea rânduielilor liturgice; în prezent, în spațiul grec lampadarul este psaltul de la strana din partea stângă a bisericii), fiind folosit la anumite ceremonii atât în biserică, cât și în afara ei, doar în prezența împăratului; ulterior a rămas printre privilegiile moștenite de patriarh (*Acta et diplomata Graeca medii aevi sacra et profana*, collecta ediderunt Franciscus Miklosich et

Aşadar, de pe acest amvon se citea rugăciunea care astăzi îi poartă numele: preotul urca pe treptele din partea de răsărit şi rostea rugăciunea cu faţa spre apus, adică spre ieşirea din biserică.

Iniţial, exegeza teologică bizantină atribuie amvonului o funcţionalitate exclusiv teologică – aceea de mormânt al Domnului (din acest motiv diaconul citea de aici Sfânta Evanghelie), ulterior i se subsumează funcţia de *topos* al puterii seculare (mai ales în cazul amvonului sirian (tip amvon-*bema*)[1]. Astfel, cel puţin după descrierile pe care le avem referitoare la ceremoniile ce aveau loc în Sfânta Sofia, amvonul era locul oficial al încoronării împăratului[2], al ceremoniei Înălţării Sfintei Cruci[3], al declarării victoriilor dobândite de împăraţii bizantini în lupte, al citirii diferitelor edicte imperiale[4] sau al hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, al anatemelor şi

---

Joseph Müller, Atena, 1996, 5.7.2., Andronic Paleologul, 1293 = Col. V. N. 20). Din relatarea lui Codin Curoplatul aflăm că era de aur (*Codinus Curoplates*, Bonn, CSHB, 1889, VI, 10, p. 44; *a se vedea* şi explicaţiile [pp. 275-277]).

[1] Loosley, p. 35.

[2] În amvon se aflau aşezate pe un antimis mantia şi coroana imperiale (*ἐκεῖσε γὰρ ἵσταται ἀντιμίσιον, ἐν ᾧ ἀπόκειται ἥ τε χλαμὺς καὶ τὰ στέμματα*)" (Constantinus VII Porphyrogenitus, *De ceremoniis aulae Byzantinae*, vol. I, 2.3.4-7).

[3] „Urcând Patriarhul în amvon cu Cinstitul Lemn [al Sfintei Cruci] (...) îl înalţă în cele patru părţi ale amvonului" (*ibid.*, vol. I, 1.118.3-9).

[4] Teofil Simocatta, *Historiae*, 8.10.3, 1-5.

al dipticelor, care conțineau numele împăraților și patriarhilor ortodocși, dar și eretici[1]. Tot aici diaconul rostea ectenia mare[2] și citea pericopa evanghelică.

Dacă amvonul ajunge să-și depășească semnificația sa strict teologică[3], devenind locul care găzduia *synthronon*-ul (spațiu, printre altele, de unde se predica) sau *analogion*-ul psalților, aceasta se întâmplă într-o oarecare măsură și în virtutea valorii acustice a poziționării sale[4]. În unele biserici paleocreștine

[1] „Dipticele erau două scânduri unite, asemenea celor pe care vedem că le ține Moise de Dumnezeu văzătorul, pe care erau scrise numele ortodocșilor; și, așa cum s-a petrecut la Sinodul V Ecumenic, pe acestea le citea diaconul după sfințirea dumnezeieștilor Daruri, în momentul în care se cânta *Cuvine-se cu adevărat* sau *De tine se bucură*, așa cum o face și astăzi în Altar diaconul sau preotul în fața Sfintei Mese, sau ca în vechime când se citeau în auzul tuturor din amvonul care se afla deasupra ușii împărătești. *Dipticele în amvon! În amvon dipticele! Adu deîndată dipticele!*, striga cu glas mare în vremea augustilor Justinian și Elena poporul către Ioan, Patriarhul Constantinopolului" (Sfântul Nectarie de Pentapole, *Studiu despre nemurirea omului*, Atena, 1901, p. 139).

[2] Goar, p. 153.

[3] Amvonul semnifică piatra mormântului (Germanos, 62; Simeon al Tesalonicului, *PG* 155, 708); *a se vedea* și Schultz, p. 116, 246, Mandala, *La protesi della liturgia nel rito-greco*, Grottaferrata, 1935, p. 79. Evanghelia se citește de aici de către diacon în virtutea faptului că amvonul este socotit simbol al mormântului deschis după învierea lui Hristos.

[4] Thomas F. Mathews, *The Early Churches of Constantinople: Architecture and Liturgy*, University of Pennsylvania Press, Pennsylvania, 1971, p. 110. După cum ne informează Rowland J. Mainstone (*Hagia Sophia: Architecture, Structure, and Liturgy of Justinian's Great Church*, Ed. Thames & Hudson, Londra, 1988, p.

se remarcă existența a două amvoane: unul central și altul secundar, situat în partea de sud a intrării principale (ușile împărătești), în continuarea pilastrului, coloanei catapetesmei (precum în cazul amvoanelor palestiniene și din nordul Mării Adriatice), fără a influența tipologia lăcașului de cult; rolul acestui amvon secundar nu s-a deslușit încă[1].

Numărul relativ mare al Rugăciunilor amvonului, aflat neîndoielnic în relație cu toate Liturghiile care au fost dezvoltate și s-au aflat în uz liturgic, ne demonstrează în primul rând că săvârșirea dumnezeiești Liturghii a fost dintotdeauna un fapt legat de practica zilnică, repetată aproape cotidian, excepție făcând doar câteva zile mai aparte pe durata întregului an bisericesc, foarte reduse ca nu-

222), în Sfânta Sofia amvonul nu se afla exact în mijlocul navei, ci oarecum spre răsărit; în alte situații, precum în Biserica Adormirii Maicii Domnului din Kalampakas, deși în mijlocul bisericii, amvonul avea un mic cafas, construit probabil pentru a direcționa mai bine glasul preotului către credincioșii de față (Andrew Walker White, *The Artifice of Eternity: A Study of Liturgical and Theatrical Practices in Byzantium*, teză de doctorat susținută la Universitatea din Maryland în 2006, n. 30, p. 58); a se vedea și Eugen M. Antoniadis, *Descrierea Sfintei Sofia*, vol. I, Atena, 1907, p. 108.

[1] *Cf.* Oktagono și Bazilica din Muzeul de la Filipi; pentru detalii, *vezi* Ioana Stoufi-Poulimenou, *Peretele despărțitor al Sfântului Altar în lăcașurile paleocreștine din Grecia*: studiu arheologic și funcțional, teză de doctorat susținută la Facultatea de Teologie din Atena, Atena, 1992, vol. I, pp. 113-114. Același lucru este susținut și de Sfântul Nectarie de Pentapole: „În vechime (...) amvonul se afla deasupra ușii împărătești" (*Studiu...*, *op. cit.*, p. 139).

măr (*d. ex.*, Vinerea Mare[1], Lunea Albă) și, prin extensie, împărtășirea cu Preacinstitele Daruri nu poate lipsi din viața Bisericii. Aceasta a dus, firește, și la înlocuirea cotidiană a Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare cu Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur care, deși fusese introdusă în capitală încă din vremea urcării sale pe tronul patriarhal, nu este amintită de canonul 32 al Sinodului Quinisext (care stabilea numărul Liturghiilor acceptate în viața liturgică a Bisericii) și care în literatura patristică apare pentru prima dată abia în Ms. *Vat. Barb.*

[1] Referitor la aceste zile, întâlnim practici care trimit la celebrarea dumnezeieștii Euharistii. Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite, conform vechiului rit constantinopolitan, se făcea și în Vinerea Mare (*cf.* MS Vatoped 869, fol. 221v; din *MS 625 Vatoped*, fol. 97v aflăm că „Trebuie știut că, în acord cu predania primită din Palestina, în această zi [Vinerea Mare] nu se săvârșește nici [Liturghia] Darurilor mai înainte Sfințite, nici Liturghia [obișnuită]", ceea ce, după D. Moraitis, înseamnă că „până la sfârșitul sec. al XII-lea în Biserica cea Mare a lui Hristos Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite se săvârșea și în această zi" (*Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite*, Tesalonic, 1955, p. 118). La această situație se referă, probabil, Rugăciunea amvonului 112. Despre Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite, care se săvârșea în Joia Mare pe Golgota ca o a doua Liturghie a zilei, ne informează și Aegeria și Fericitul Augustin (*ibid.*, p. 119); *a se vedea*, de asemenea, și S. Janeras, „Les vespres del Divendres Sant en la Tradició Litúrgica de Jerusalem i de Constantinoble", în *Revista Catalana de Teologia*, VII (1982), pp. 212-226). O altă situație care argumentează acest lucru este și rugăciunea din practica ierusalimiteană pentru ζύμη (*cf. supra* Rugăciunea amvonului 138), care, după Janeras (*Le Vendredi-Saint dans la tradition liturgique byzantine: structure et histoire de ses offices*, pp. 369-388), nu ar avea legătură cu Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite.

Gr. 336!!! (sec. VIII)[1]. Nevoia săvârșirii zilnice a dumnezeieștii Liturghii cu scopul împărtășirii cât mai dese a credincioșilor pare a fi motivul principal al dezvoltării Rugăciunilor amvonului, chiar dacă originea în sine a rugăciunii, după cum susține R. Taft, e una aghiopolită și, prin urmare, „periferică"[2]. Însuși faptul în sine al acestei „marginalități", dacă este privit din perspectiva autorității bisericești, și nu a rezonanței spirituale a zonei care a produs aceste bijuterii imnografice, demonstrează cu totul altceva: întrucât Ierusalimul reprezintă centrul, după care se orientează noetic suflul religios al trupului Bisericii, celebrarea dumnezeieștii Liturghii, care nu era doar zilnică, ci uneori se săvârșea chiar de două ori pe zi, în virtutea numărului de pelerini, dar și a locurilor sacre unde Liturghia se repeta în aer liber (după oficierea ei mai întâi într-un locaș de cult), devine un topos spiritual central, neputând avea o valoare secundară.

În acest context, dacă s-ar ține seama de mărturia Sfântului Vasile cel Mare, care, vorbind despre folosul desei Împărtășiri în *Epistola* 93, „De-

[1] Referitor la tradiția manuscrisă a dumnezeieștii Liturghii, *a se vedea* A. Jacob, „La tradition manuscrite de la Liturgie de Jean Chrysostome (VIIIe-XIIe siècle)", în *Eucharisties d'Orient et d'Occident* 2 (Lex orandi 47), Paris, 1970.

[2] Taft, *Concluding Rites*, p. 698.

spre Împărtășanie, adresată patricienei Cezara"[1], mărturisește că el se împărtășea de patru ori pe săptămână (duminica, miercurea, vinerea și sâmbăta[2]), sau de aceea a lui Eusebiu, care face aluzie la săvârșirea cotidiană a Liturghiei și, implicit, la împărtășirea cotidiană[3], s-ar înțelege că centralitatea în spațiul liturgic se câștigă prin intensitatea spirituală pe care o deține în locul respectiv raportarea la dumnezeiasca Liturghie. Exemplul Sfântului Vasile nu este singular. De la alți Părinți și scriitori bisericești aflăm despre practica împărtășirii zilnice a credincioșilor[4] și, prin urmare, a săvârșirii zilnice a dumnezeiești Liturghii[5], care a devenit atât de răspândită, încât nevoia unei diferențieri de natură estetică, sub aspect

[1] Despre problema autenticității acestei Epistole, *a se vedea* Sever Voicu, „Cesaria, Basilio (*Ep. 93/94*) e Severo", în *Augustinianum*, 35 (1995), pp. 697-703.

[2] *PG* 32, 484-485.

[3] „Ὁσημέραι (cotidian)" (*PG* 22, 88BC).

[4] Ignatie Teoforul (*Către Efeseni* III), Tertulian (*Ad uxorem* II, *PL* 1, 198), Ciprian al Cartaginei (*De oratione dominica liber*, XVIII, *PL* 4, 549), Ambrozie al Milanului (*Sermo* 18, 26, *PL* 15, 1537), Ioan Gură de Aur (*PG* 48, 867), tradiția aceasta ajungând până la Nicolae Cabasila (*Despre viața în Hristos* VI), Simeon al Tesalonicului și la *colivazii* sec. al XVIII-lea-al XIX-lea.

[5] În primele secole, când, din motive practice, nu se putea săvârși dumnezeiasca Liturghie, exista practica, atestată de Sfântul Vasile cel Mare, conform căreia credincioșii puteau lua Împărtășania cu sine, după săvârșirea dumnezeiești Liturghii, și se puteau împărtăși acasă ori de câte ori doreau, chiar și zilnic (*Epistola* 93, *PG* 32, 484-485).

formal, a unor părți a acesteia s-a impus de la sine. Iar acest lucru ar apărea ca foarte firesc, dacă am avea în vedere „legile liturgice", formulate de A. Baumstark în *Liturgica comparată*[1], care demonstrează că sub aspect liturgic evoluția rugăciunilor nu este nici statică, nici stabilă, ci avansează de la simplu spre complex, printr-o îmbogățire succesivă, în care elementul scripturistic capătă o preponderență din ce în ce mai mare, în căutarea unei forme definitive, marcate de simetrie, ordine și densitate teologică sporită[2], dar fără a se recurge la introducerea unor scheme și tipuri liturgice noi[3]. După cum observă S. Parenti, un fapt foarte comun este acela că „i riti ad equiparsi a o svilupparsi all'inizio e alla fine"[4].

[1] *Liturgie comparée. Principes et méthodes pour l'étude historique des liturgies chrétiennes*, Chevetogne, 1953[3].

[2] Acestea sunt legile formulate de celebrul liturgist: 1) „Les textes liturgiques évoluent de la diversité à l'uniformité" (*ibid.*, pp. 18-22); 2) „Les textes liturgiques évoluent de la simplicité à un enrichissement progressif" (pp. 22-26, 67); 3) „Les textes liturgiques évoluent d'une moindre à une plus grande dépendance de la Bible" (p. 67); 4) „Les textes liturgiques évoluent d'une moindre à une plus grande tendance à la symétrie" (p. 67); 5) „Les textes liturgiques évoluent d'une moindre à une plus grande surcharge de contenus théologiques" (p. 68).

[3] I.M. Foundoulis, „Particularități liturgice ale rânduielilor Postului Mare", în *Valori și Civilizație. Volum în cinstea prof. Evanghelos Theodorou*, Atena, 1991, p. 212.

[4] „Este un fapt foarte obișnuit ca ritualurile liturgice să fie dezvoltate în partea de început și în cea finală" (Par.G04, p. 138).

Deși referințele istorice despre Rugăciunea amvonului sunt reduse, în sursele ajunse până la noi ni se lămurește succint că natura acestei rugăciuni se prezintă ca topos-ul euchologic ce permite libertatea dezvoltării sale formale maxime, urmând, așa cum însuși textul rugăciunilor o arată, „legile liturgice" antemenționate. Dacă inițial Rugăciunea amvonului „Cel Ce binecuvântezi pe cei ce Te binecuvântează...", după cum ne arată *Barb.336*, nu e decât o dezvoltare a rug. antifonului II de la Utrenie[1], ulterior libertatea de improvizație atinge apogeul, prin adunarea din diferite zone locale a unui număr de peste 100 de Rugăciuni ale amvonului.

Desemnarea și consacrarea numelui de „Rugăciune a amvonului" ca element constitutiv al acestui *secundum stratum* al părții finale a dumnezeieștii Liturghii își află originea în reforma lui Justinian (537)[2] și în construcția impozantă a amvonului Sfintei Sofia[3], de care am amintit. Astfel rugăciunea de încheiere a Liturghiei din *skevofylakion* s-a suprapus cu aceea din *diakonikon*, iar, în final, sub influență constantinopolitană, a primit numele de rugăciune a amvonului; ulterior, odată ce numărul acestui

[1] Taft, *Concluding Rites*, p. 637.

[2] *Ibid.*, p. 635.

[3] Jacob André, „Où était récitée la prière de l'ambon?", în *Byzantion*, 51 (1981), n. 33, p. 313.

tip de rugăciuni a sporit în zona ierusalimiteană, ele au fost preluate la Constantinopol cu numele de Rugăciuni ale amvonului.[1]

Comentariul liturgic care a circulat sub două nume, al Patriarhului Gherman al Constantinopolului (+730) şi al lui Nicolae al Andidei (în jurul lui + 1090), ne împărtăşeşte următoarele:

„Rugăciunea amvonului este asemenea unei pecetluiri a tuturor cererilor [din cadrul dumnezeieştii Liturghii] şi a unei recapitulări binevenite, pe măsura celor mai de seamă şi de cinste încheieri [cuvenite unor asemenea rânduieli[2]]. Căci orice ierurgie[3] dumnezeiască se săvârşeşte mai întâi pentru cei ce au adus [darurile spre sfinţire] – [totodată şi] pentru cei pentru care acestea s-au adus –, după care şi pentru toţi cei ce s-au împărtăşit[4] şi, astfel, în virtutea acestor lucruri, s-a adă-

[1] *Vezi* argumentaţia lui Taft, *Concluding Rites*, pp. 635-636 şi 642. Aceasta reiese şi din tematica Rugăciunilor amvonului pentru duminicile Postului Mare (*cf. supra* rugăciunile 50, 51, 53, 54 şi 56), care urmează lecturile evanghelice rânduite de lecţionarul ierusalimitean şi nu de cel studito-constantinopolitan, respectat actual în Biserica Ortodoxă (S. Janeras, „Les vespres...", pp. 90-91).

[2] În Antichitate, partea de final, încheierea unei drame, cu alte cuvinte ieşirea din scenă, purta numele de ἐπίλογος.

[3] Ἱερουργία aici în sens de „Liturghie".

[4] În limba latină διαλειφθέντων este tradus cu „percipientibus" – pentru cei ce-au primit, adică pentru cei ce s-au împărtăşit; sensul de bază al lui διαλείπω este acela de trecere a timpului, de pauză, de interval de timp, de intermitenţă, de absenţă, prin extensie, de retragere, de a sta la o parte, ca şi cel al încetării unei activităţi, fiind evident că sensurile acestea nu au nici o legătură

ugat la final și rânduiala cuvenită oricărei rugăciuni citite în auzul tuturor[1].

Întrucât unii dintre cei ce se află în afara Sfântului Altar, de multe ori cuprinși de mirare și de confuzie, se întreabă care sunt oare scopul și sensul celor rostite cu glas șoptit[2] *de Arhiereu și își doresc să afle și să înțeleagă câte*

---

cu semantica textului. De altfel, P. Meyendorff nu introduce fragmentul în ediția sa, socotindu-l corupt (*St. Germanus of Constantinople on the Divine Liturgy*. Text grec cu traducere, introducere și comentariu de P. Meyendorff, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 1984, p. 12).

[1] Orice rugăciune este precedată de îndemnul „Domnului să ne rugăm", îndemn prezent și în situația de față.

[2] Deși s-a încercat introducerea obligativității citirii cu glas tare a tuturor rugăciunilor în cultul bizantin, „μή κατά τό σεσιωπημένον, ἀλλά μετά φωνῆς τῷ πιστοτάτῳ λαῷ ἐξακουομένης (nu prin păstrarea tăcerii, ci cu glas care să ajungă în auzul poporului drept-credincios)" (Novela 137 a lui Justinian, *ibid.*, VI, 1-2, p. 699), practica liturgică bizantină a tins mereu să prefere lectura lor cu glas scăzut, într-o manieră mistică; pentru detalii, *a se vedea* G.N. Filias, *Felul citirii rugăciunilor în cultul Bisericii Ortodoxe după manuscrisele Euchologiilor din sec. VIII-XIV*, Ed. Grigoris, Atena, 1997, pp. 54-59. Sinodul Bisericii Ortodoxe din Grecia în 2004 precizează că rugăciunile trebuie citite cu „glas scăzut (χαμηλοφώνως)", dar „în auzul credincioșilor (εἰς ἐπήκοον)" (Enciclica 2784/2004), ca apoi, într-o enciclică ulterioară, să ceară citirea „cu glas potrivit (μέσῃ φωνῇ)")" (Enciclica 2793/2004). De altfel, într-un locaș de cult de dimensiunile, spre exemplu, ale Sfintei Sofia din Constantinopol sau ale Sfântului Dumitru din Tesalonic, o lectură din Sfântul Altar la o intensitate obișnuită a rugăciunilor ar fi fost cu neputință de perceput de credincioșii care s-ar fi aflat în centrul bisericii, în spatele amvonului. Amvonul se folosea în practică pentru lectura pericopelor evanghelice și a Apostolului (de către diaconi), a altor texte din canonul scripturistic, pentru cântarea troparelor (de către psalți), dar și pentru predică (Sf. Ioan Gură de Aur), din motivul ușurării receptării acustice.

ceva despre acestea, dumnezeieștii Părinți i-au întipărit [Rugăciunii amvonului] acest caracter de recapitulare a tuturor celor cerute în rugăciunile [dumnezeieștii Liturghii], învățându-i pe cei ce-au cerut aceasta în felul în care unii află calitatea stofei din observarea marginilor ei[1]*."*[2]

O dezvoltare a acestui paragraf o regăsim la Nicolae Cabasila (aprox. 1350), care nu face decât să urmeze linia trasată de textele celor doi comentatori amintiți mai înainte, reluându-l într-o manieră ce ne dezvăluie spiritul scrierii textului de mai sus, dar și asimilării comentariului de posteritate.

„Apoi, îndemnându-i să ceară în rugăciune și celelalte lucruri obișnuite[3]*, [preotul] iese din Altar și stând înaintea ușilor [împărătești] citește rugăciunea cea pentru toți*[4]*.*

Însă aici ar mai trebui menționat că după săvârșirea ierurgiei[5] *și a doxologiei aduse pentru aceasta*[6]*, de vreme ce, într-adevăr, toate cele datorate Dumnezeirii au fost săvârșite, preotul, ca și cum s-ar desface pe sine din împreună-petrecerea cu Dumnezeu și s-ar întoarce de la*

[1] Metafora se referă atât la practica specialiștilor în stofe de a testa calitatea materialului, dar, sub aspect alegoric, și la fragmentul evanghelic ce relatează vindecarea femeii cu scurgerea de sânge, care „s-a atins de poala hainei Lui (ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου)" (*Mt.* 9, 20).

[2] *PG* 98, 452 și, respectiv, *PG* 140, 465.

[3] Autorul se referă la stihurile ecteniei „Ziua toată...".

[4] *Scil.* Rugăciunea amvonului.

[5] *Scil.* împărtășirea credincioșilor.

[6] „Că Tu ești sfințirea noastră și Ție slavă înălțăm...".

ugat la final şi rânduiala cuvenită oricărei rugăciuni citite în auzul tuturor[1].

Întrucât unii dintre cei ce se află în afara Sfântului Altar, de multe ori cuprinşi de mirare şi de confuzie, se întreabă care sunt oare scopul şi sensul celor rostite cu glas şoptit[2] *de Arhiereu şi îşi doresc să afle şi să înţeleagă câte*

---

cu semantica textului. De altfel, P. Meyendorff nu introduce fragmentul în ediţia sa, socotindu-l corupt (*St. Germanus of Constantinople on the Divine Liturgy*. Text grec cu traducere, introducere şi comentariu de P. Meyendorff, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 1984, p. 12).

[1] Orice rugăciune este precedată de îndemnul „Domnului să ne rugăm", îndemn prezent şi în situaţia de faţă.

[2] Deşi s-a încercat introducerea obligativităţii citirii cu glas tare a tuturor rugăciunilor în cultul bizantin, „μή κατά τό σεσιωπημένον, ἀλλά μετά φωνῆς τῷ πιστοτάτῳ λαῷ ἐξακουομένης (nu prin păstrarea tăcerii, ci cu glas care să ajungă în auzul poporului drept-credincios)" (Novela 137 a lui Justinian, *ibid.*, VI, 1-2, p. 699), practica liturgică bizantină a tins mereu să prefere lectura lor cu glas scăzut, într-o manieră mistică; pentru detalii, *a se vedea* G.N. Filias, *Felul citirii rugăciunilor în cultul Bisericii Ortodoxe după manuscrisele Euchologiilor din sec. VIII-XIV*, Ed. Grigoris, Atena, 1997, pp. 54-59. Sinodul Bisericii Ortodoxe din Grecia în 2004 preciza că rugăciunile trebuie citite cu „glas scăzut (χαμηλοφώνως)", dar „în auzul credincioşilor (εἰς ἐπήκοον)" (Enciclica 2784/2004), ca apoi, într-o enciclică ulterioară, să ceară citirea „cu glas potrivit (μέσῃ φωνῇ)")" (Enciclica 2793/2004). De altfel, într-un locaş de cult de dimensiunile, spre exemplu, ale Sfintei Sofia din Constantinopol sau ale Sfântului Dumitru din Tesalonic, o lectură din Sfântul Altar la o intensitate obişnuită a rugăciunilor ar fi fost cu neputinţă de perceput de credincioşii care s-ar fi aflat în centrul bisericii, în spatele amvonului. Amvonul se folosea în practică pentru lectura pericopelor evanghelice şi a Apostolului (de către diaconi), a altor texte din canonul scripturistic, pentru cântarea troparelor (de către psalţi), dar şi pentru predică (Sf. Ioan Gură de Aur), din motivul uşurării receptării acustice.

ceva despre acestea, dumnezeieștii Părinți i-au întipărit [Rugăciunii amvonului] acest caracter de recapitulare a tuturor celor cerute în rugăciunile [dumnezeieștii Liturghii], învățându-i pe cei ce-au cerut aceasta în felul în care unii află calitatea stofei din observarea marginilor ei[1]*."*[2]

O dezvoltare a acestui paragraf o regăsim la Nicolae Cabasila (aprox. 1350), care nu face decât să urmeze linia trasată de textele celor doi comentatori amintiți mai înainte, reluându-l într-o manieră ce ne dezvăluie spiritul scrierii textului de mai sus, dar și asimilării comentariului de posteritate.

„Apoi, îndemnându-i să ceară în rugăciune și celelalte lucruri obișnuite[3]*, [preotul] iese din Altar și stând înaintea ușilor [împărătești] citește rugăciunea cea pentru toți*[4]*.*

Însă aici ar mai trebui menționat că după săvârșirea ierurgiei[5] *și a doxologiei aduse pentru aceasta*[6]*, de vreme ce, într-adevăr, toate cele datorate Dumnezeirii au fost săvârșite, preotul, ca și cum s-ar desface pe sine din împreună-petrecerea cu Dumnezeu și s-ar întoarce de la*

[1] Metafora se referă atât la practica specialiștilor în stofe de a testa calitatea materialului, dar, sub aspect alegoric, și la fragmentul evanghelic ce relatează vindecarea femeii cu scurgerea de sânge, care „s-a atins de poala hainei Lui (ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου)" (*Mt.* 9, 20).

[2] *PG* 98, 452 și, respectiv, *PG* 140, 465.

[3] Autorul se referă la stihurile ecteniei „Ziua toată...".

[4] *Scil.* Rugăciunea amvonului.

[5] *Scil.* împărtășirea credincioșilor.

[6] „Că Tu ești sfințirea noastră și Ție slavă înălțăm...".

acea înălțime duhovnicească[1] *la părtășia cu oamenii, se arată pe sine ca pogorându-se câte puțin – și aceasta într-un chip la măsura cuvenită sfințeniei. Și face aceasta rugându-se* [scil. în timp ce rostește Rugăciunea amvonului], *căci atât chipul rugăciunii, cât și locul ei arată că el coboară.*

Și dacă mai înainte se roagă înlăuntrul altarului și în sine, fără a fi auzit de nimeni, adresându-se lui Dumnezeu, acum, ieșind din Sfântul Altar și venind în mijlocul poporului, face în auzul tuturor rugăciunea cea obștească pentru Biserică și pentru toți credincioșii."[2]

Ceea ce impresionează în citatele de mai sus, din perspectiva Rugăciunii amvonului, este sinteza, spiritul recapitulator la care aceasta trimite și pe care teologii tâlcuitori mai sus-menționați ai vieții liturgice le scot în evidență de fiecare dată. Această însumare a tuturor sensurilor duhovnicești ale Tainei Euharistiei nu s-a limitat la planul iconomiei dumnezeiești de mântuire a lumii (cum o fac cele trei Rugăciuni ale amvonului consacrate în practica actuală), ci, cu trecerea timpului, dintr-o nevoie catehetico-pedagogică, aria semnificațiilor este orientată de fiecare dată și spre evenimentul calenda-

[1] *Scil.* a împărtășirii cu Trupul și Sângele Domnului.

[2] *Tâlcuirea la Dumnezeiasca Liturghie*, 53 (*PG* 150, 489); a se vedea și Simeon al Tesalonicului, *Despre dumnezeiescul locaș*, 101, *PG* 155, 745D-748A.

ristic concret care devine prilejul celebrării Tainei Tainelor. Astfel, Rugăciunea amvonului nu se referă doar la sfințirea credincioșilor prin Împărtășirea din cadrul Liturghiei respective, la cererea ajutorului dumnezeiesc în vederea continuării acestui efort de sfințire, ci la invocarea din partea fiecărei comunități bisericești (enoriale, mănăstirești ș.a.m.d.) a harului dumnezeiesc asupra trupului lărgit al Bisericii locale, prin raportarea la conducerea atât bisericească, cât și statală[1], al cărui loc se regăsește simbolic în *Bema* siriană și în amvonul Sfintei Sofia ca topos al puterii seculare.

Această schemă, cu referire directă la încheierea mistagogiei liturgice și reîntoarcerea din zona contemplativă a vieţuirii bisericești la ritmurile vieții cotidiene, începe să se diversifice sub aspect tematic și lexical, în dimensiunile evenimentului concret din istoria mântuirii sub auspiciile căruia s-a celebrat deja dumnezeiasca Euharistie (Naşterea, Botezul, Învierea Domnului, naşterea, Bunavestirea, Adormirea Maicii Domnului), sau ale Sfinților prăznuiți (Apostoli, Mucenici, Ierarhi ș.a.m.d.).

[1] Nu întâmplător pe părțile laterale ale acestuia erau gravate diferite inscripții cu semnificație religioasă și totodată politică, cum ar fi monograma ☧ (**HR**), însemnul și stindardul (*labarum*) lui Constantin cel Mare, gravată pe pereții amvonului Bisericii Sfântul Dimitrie din Tesalonic.

Însă acest proces de creație imnografică la care predispune practica liturgică nu se reduce static la o singură formulă, cum, de fapt, practica actuală ne-a obișnuit. Nevoia de diversitate stilistică încearcă să subsumeze unui singur text întreaga teologie a unui eveniment/episod/Sfânt părtaș al iconomiei mântuirii. Ceea ce se distinge este în aceeași măsură efortul stilistic de creare și adăugare de noi termeni lexicali fondului vocabularului liturgic, care nu se limitează niciodată la simpla repetitivitate mecanică a unor cuvinte, devenite cu timpul „formule magice".

Rugăciunile amvonului scot în evidență sub raport stilistic recursul imnografic – constrângător, am putea spune, dacă se ține seama de conceptele exprimate – la superlativ ca expresie a apofaticului. Acest discurs nu se configurează doar prin recursul la *via negativa* a lui Aquino, ci optează pentru expunerea în sine ca suport al unei înțelegeri ce caută să confere verbului profunzimi apofatice, metamorfozând expresia inefabilă într-o formă pozitivă a inexprimabilului, determinând limbajul teologic consacrat să-și exprime neputința verbalizării, prin replămădirea conceptuală a sensurilor pe care discursul pozitiv doar le teoretizează. Fără a renunța la forma de discurs pozitiv, Rugăciunile amvonu-

lui ating limitele unui discurs apofatic, constituindu-se într-o încheiere a mistagogiei liturgice aflate în strânsă legătură, sub aspect estetic, cu piesa arhitectonică ce o găzduia.

Superlativul rugăciunii devine singura posibilitate de exprimare autentică a teologiei catafatice, prin efortul nu doar de a nu desființa apofaticul fără a se limita la agnosticism, ci și de a-și asuma totodată curajul de a exprima dincolo de limitele discursului ființa realităților dumnezeiești. Rugăciunile amvonului ne creează convingerea că în nevoia de a da glas sensurilor îndeobște mai presus de cuvânt și de gând, teologul-liturghisitor ajunge, în urma împărtășirii din Sfântul Altar, la superlativ în mod inevitabil; dar concomitent acest efort de exprimare nu iese din limitele categoriale ale unei ordini, în care termenii dogmatici nu sunt desființați, ci arată – și aceasta e, de fapt, funcția lor – hotarele care nu pot fi depășite, încălcate sau desființate; rugăciunea devine un pariu cu sine al limbii, o încercare de a exprima în chip uman – dar nu prin a renunța la principiul discursivității, așa cum o face muzica renunțând la cuvinte, dar păstrând melosul – inexprimabilul.

Deși compoziții prin excelență scripturistice, cu rezonanțe imnografice, textele Rugăciunilor amvo-

nului depășesc pastișa convențională, reproducerea facilă, chiar dacă eclectică, sau formula dogmatică austeră, care reia, lăsând la o parte dimensiunea estetică, sensul teologic al evenimentului comemorat și reactualizat liturgic. Astfel se distinge în primul rând utilizarea neologismelor, între acestea un loc aparte având adjectivele substantivizate[1], care subliniază tendința, cu substrat filosofico-poetic, de a abstractiza, de a exprima noțiuni care depășesc imediatul, spre a teologhisi într-o manieră maximală prin recurgerea și de această dată la superlativ[2].

Rugăciunile amvonului reprezintă un rezumat al întregului limbaj poetic acumulat în decursul multor secole de creație religioasă, cuprinzând termeni centrali, dogmatici, dar cu precădere literari, *hapax legomena*[3], într-un elan al finalului celei mai

[1] *A se vedea* adjectivul substantivizat *τὸ ἄπειρον* (rugăciunea 65): ceea ce în mod normal s-ar traduce ca „bunătate nemărginită" aici ajunge „nemărginire a bunătății". În rugăciunea 3 se întâlnește un termen similar *τὸ ὑπερφυές* (suprafirescul, ceea ce este mai presus de fire); *a se vedea*, de asemenea, *τὸ ἄϋλον*, *τὸ θεοπρεπές* (rugăciunea 9) sau *ὑπερμέγιστος* (rugăciunea 69).

[2] Același lucru are loc și în cazul adjectivului *εὐλογημένη* (binecuvântată), care îmbogățit ajunge ulterior *ὑπερευλογημένη* (preabinecuvântată), pentru ca în final să fie întărit cu un nou prefix *πανυπερευλογημένη* (atotpreabinecuvântată) (Sfântul Nectarie de Pentapole este unul dintre cei care au folosit acest termen).

[3] *Ἀλλήλογον* (rugăciunea 116) – *hapax legomenon*, termen întâlnit în contextul de față, al cărui sens e necunoscut (*cf.* E. Trapp [ed.],

importante Taine, percepute în termeni sublimi, exultanți, extatici, euharistico-poetici[1].

Totodată, trebuie acordată o atenție aparte schemei literare a repetării lui „învrednicește", „învrednicindu-ne", „ne învrednicește", *învrednicirea* identificându-se cu procesul ascetic al dobândirii virtuților, în încercarea de a conjuga liturgic primirea generoasă a harului de la Dumnezeu cu efortul uman după putința fiecăruia. „Învrednicește" devine termenul central al aspirării la părtășia dumnezeiască, simbol al conștientizării limitelor și slăbiciunilor noastre, ajungând totodată poarta speranței care mută vremelnicia în orizontul veșniciei îndumnezeite și al comuniunii peste timp cu toți sfinții în Hristos Iisus.

Conținutul rugăciunilor face referire la preoți împreună-liturghisitori și diaconi, alături de psalți și de anagnoști, și de poporul în genere, încheindu-se cu raportarea la autoritatea supremă, atât politică (împăratul), cât și bisericească (arhiereul în genere), într-un mod care nu demonstrează că aceștia

Lexikon zur Byzantiniche Gräzitat, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Viena, 2001, p. 57). La fel se întâmplă și cu termenii *ὀρθρίσματα* și *παντεχομένων* (rugăciunea 124).

[1] *Cf.* „Slavă Ție, slavă Ție, cunoștință și înțelepciune mai presus de [toată] înțelepciunea!" (rugăciunea 73); „venirea preadesăvârșită (*ὑπερπλήρης* – termen inexistent în imnografie) a razei Tale" (rugăciunea 33).

din urmă ar fi fost obligatoriu de față.[1] Aceasta are loc întrucât rugăciunea aceasta e singura care la orice Liturghie, în absența sau în prezența unui ierarh (oricare ar fi gradul acestuia), e citită exclusiv de preot, ceea ce ne face să credem că autorii au fost în primul rând preoți, iar ierarhii nu au fost niciodată interesați direct de promovarea unor asemenea creații poetico-liturgice – de unde și căderea lor în uitare, la care a contribuit și dificultatea obținerii unor asemenea texte în perioada medievală, cu atât mai mult în anii turcocrației.

[1] Referirile la împărat, la conducerea lumească sunt stinghere, neliterare, nu fac corp comun cu textul rugăciunii decât arareori, creând impresia unor adaosuri inserate în text din motivul exclusiv al lui *political correctness*. Acest lucru este evident în rugăciunea atribuită în *MS Bar. Gr. 336* Patriarhului Gherman (113), unde referința e posibil să lipsească și din cauza iconoclasmului (nu se puteau face rugăciuni pentru iconoclaști, care erau eretici), și în varianta aceleiași rugăciuni din *Leningr. 226*, unde referirea e prezentă. Acestora se adaugă și rugăciunile unde referirile la persoana împăratului lipsesc (*d. ex.*, 15, 20) sau rugăciunile 10, 12, 14, 22, 109 și 113, unde diferă doar formula de început și referirea la autoritățile lumești – ceea ce ne face să credem că aproape în toate rugăciunile raportarea la conducerea statală este ulterioară, neaparținând textului original al rugăciunilor. În ipoteza lui Taft – că Rugăciunea amvonului a fost preluată din cultul ierusalimitean –, am putea presupune că mențiunea respectivă nu a fost cuprinsă în varianta inițială, iar odată cu introducerea sa în textul Rugăciunii amvonului, nu se leagă firesc cu ansamblul. Ceea ce impresionează privitor la persoana împăratului e faptul că referirea este destul de personală, directă și frustă – dacă ținem cont că cel care citea rugăciunea era întotdeauna un simplu preot.

Textul lor alambicat, complex, dens, încercând să cuprindă cât mai multe sensuri teologice, mistice şi hermeneutice, nu se lasă lecturat şi decriptat facil. Presupune familiaritatea lectorului cu simţul retoric eclesiastic care se lasă antrenat de spiritul encomiastic spre a arăta în scris rostul mistagogic al întregii celebrări euharistice potenţat într-o exaltare mistică la superlativ. Acesta pare a fi un alt motiv care a contribuit la retragerea lor din centrul vieţii cultice şi la marginalizarea acestor mărgăritare imnografice.

Primul cercetător care a luat în discuţie numărul lor sporit a fost A. Dimitrievsky, care în volumul II al monumentalei sale *Описанив литургических рукописей, хранящихся в библиотеках Православного Востока*, (*Εὐχολόγια*), Kiev, 1901[1] nu prezintă doar conţinutul manuscriselor de tip *Euchologion*, ci uneori reproduce până şi textele unor asemenea rugăciuni. Au urmat A. Strittmatter cu studiul „*The Barberinium S. Marci* of Jacques Goar"[2], V. Orlov, care la începutul secolului trecut a elaborat una dintre primele ediţii critice ale dumnezeieştii Liturghii a celui întru Sfinţi Părintelui nostru Vasile cel Mare[3].

[1] Reproducere în facsimil Hildesheim, G. Olms, 1965².

[2] *Ephemerides Liturgicae* 47 (1933), pp. 300-303 şi 308-312.

[3] *Литургия святого Василия Великого* (*Liturghia Sfântului Vasile cel Mare*), St. Petersburg, 1909, pp. 324-380.

Dacă în *Vat. Barb. Gr. 336* există zece asemenea rugăciuni, în *Leningr. 226* (după două secole) numărul lor ajunge la 29, iar în *Ms. Г.В.IV* din aceeaşi perioadă sunt incluse nu mai puţin de 37. T. Minisci a adunat din manuscrisele aflate în biblioteca mănăstirii din Grottaferrata nu mai puţin de 62 de Rugăciuni ale amvonului. Ulterior, liturgistul A. Jacob a publicat 13 rugăciuni inedite doar din *Ms. Vat. Gr. 1833*.[1]

Colecţia de faţă încearcă să preia toate Rugăciunile amvonului pe care tradiţia manuscrisă de origine greacă le-a pus în circulaţie, lăsând la o parte sursele siriene, georgiene sau pe cele slave, de dată recentă. Uneori am preferat să repetăm textele unor rugăciuni pentru simplul fapt că în tradiţia manuscrisă sunt legate de contextul unor sărbători liturgice diferite.

Nevoia de creativitate rămâne evidentă şi în spaţiul liturgic ca simbol al unei vieţuiri creştine autentice ce învinge tipolatria; elaborarea acestui corpuscul euchologic de-a lungul câtorva secole pare a nu fi fost curmată decât de tumultul istoric şi de presiunile sociale tragice (germinate de cruciadele începutului celui de-al doilea mileniu creştin), ce au avut drept urmare reducerea sau desfiinţarea defi-

[1] Pentru o prezentare detaliată a celor care s-au ocupat de rugăciunile amvonului, *vezi* Taft, *Toward*, pp. 9-11.

nitivă a semnificației amvonului, odată cu cucerirea Constantinopolului și cu instalarea turcocrației.

Concomitent, bogăția de sensuri care se regăsește în aceste texte de scurtă întindere impresionează prin densitatea teologică și prin profunzimea sensurilor, făcând din aceste rugăciuni un adevărat manual exhaustiv de viață bisericească.

Cuprins

Căutând în adâncuri 5

Bibliografie şi abrevieri 19

I

LA SĂRBĂTORILE DOMNEŞTI CU DATĂ FIXĂ ŞI ALE MAICII DOMNULUI

1. La Naşterea Maicii Domnului 27
2. La Înălţarea Cinstitei Cruci (I) 29
3. La Înălţarea Sfintei Cruci (II) 31
4. În cinstea Mai-marelui Voievod al oştilor cereşti Mihail 32
5. În Cinstea Sfinţilor Arhangheli (I) 34
6. În cinstea Sfinţilor Arhangheli (II) 35
7. La prăznuirea Sfântului Ioan Gură de Aur. 36
8. La duminica dinaintea Naşterii Domnului (Duminica Sfinţilor Părinţi după trup ai Mântuitorului) 38
9. În Ajunul Naşterii Domnului 39
10. La praznicul Naşterii lui Hristos (I) 41
11. La praznicul Naşterii lui Hristos (II) 42
12. La praznicul Naşterii lui Hristos (III) 43
13. La praznicul Naşterii lui Hristos (IV) 44

14. La prăznuirea Sfântului Întâi-Mucenic şi Arhidiacon Ştefan 45
15. La prăznuirea Tăierii-împrejur a Domnului şi la praznicul Sfântului Vasile cel Mare (I) 46
16. La prăznuirea Tăierii-împrejur a Domnului şi la praznicul Sfântului Vasile cel Mare (II) 49
17. În Ajunul Sfintei Boboteze 50
18. La Sfânta Bobotează sau Teofanie (I).....51
19. La Sfânta Bobotează (Teofanie), adică la Praznicul Luminilor (II) 52
20. La Sfânta Teofanie (III) 54
21. La Sfânta Teofanie (IV) 55
22. La Întâmpinarea Domnului (I).....56
23. La Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos (II) 57
24. La Sfinţii 40 de Mucenici.....58
25. La Bunavestire (I).....59
26. La Bunavestire (II) 60
27. La Bunavestire (III) 61
28. La praznicul Cinstitului Înaintemergător (I) 64
29. La praznicul Cinstitului Înaintemergător (II) 65
30. La praznicul Cinstitului Înaintemergător (III)....66
31. La praznicul Sfinţilor Apostoli.....67
32. La praznicul Schimbării la Faţă a Domnului (I) ..68
33. La praznicul Schimbării la Faţă a Domnului (II)..69
34. La Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (I) 72
35. La Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (II).....73

36. La Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (III) 74
37. La Adormirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (IV) 76
38. La Tăierea Capului [Înaintemergătorului Ioan] ..77

II
LA SĂRBĂTORILE CU DATĂ SCHIMBĂTOARE DIN PERIOADELE DE DINAINTEA, DIN TIMPUL ȘI DE DUPĂ SFINTELE PAȘTI

39. La Duminica Vameșului și a Fariseului 81
40. La Duminica Fiului risipitor 82
41. La Sâmbăta morților, dinaintea Duminicii lăsatului sec de carne („Moșii de iarnă") 83
42. La Duminica lăsatului sec de carne (I) 84
43. La Duminica lăsatului sec de carne (II) 85
44. La Duminica lăsatului sec de brânză 86
45. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (I) 87
46. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (II) ...88
47. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (III) ..89
48. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (IV) ..89
49. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (V) ...91
50. La Duminica I din Postul Mare 93
51. La Duminica a II-a din Postul Mare 94
52. La Duminica a III-a din Postul Mare 95
53. La Înjumătățirea Postului Mare 96
54. La Duminica a IV-a din Postul Mare 97
55. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite (miercuri, săptămâna a IV-a din Postul Mare) 99
56. La Duminica a V-a din Postul Mare 100

57. În Sâmbăta lui Lazăr 101
58. La Cuviosul Lazăr, în Sâmbăta dinaintea Duminicii Stâlpărilor 102
59. La Duminica Stâlpărilor (I) 103
60. La Duminica Stâlpărilor (II) 105
61. La Duminica Stâlpărilor (III) 106
62. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite, a lui Iacov, ruda Domnului (I) 108
63. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite a lui Iacov, ruda Domnului (II) 110
64. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite a lui Iacov, ruda Domnului, săvârșită în Marțea cea Mare 111
65. La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite a lui Iacov, ruda Domnului,săvârșită în Miercurea cea Mare 113
66. În Sfânta și Marea Joi (I) 114
67. În Sfânta și Marea Joi (II) 116
68. În Sfânta și Marea Joi, la Liturghia Sfântului și Marelui Mir 118
69. În Sfânta și Marea Sâmbătă (I) 119
70. În Sfânta și Marea Sâmbătă (II) 121
71. În Sfânta și Marea Sâmbătă (III) 123
72. În Sfânta și Marea Sâmbătă (IV) 124
73. În Sfânta și Marea Sâmbătă (V) 125
74. În Sfânta și Marea Sâmbătă (VI) 126
75. La Sfintele Paști (I) 128
76. La Sfintele Paști (II) (variantă a rugăciunii anterioare) 129

77. La Sfintele Paşti (III) (altă variantă a rugăciunii anterioare) 131
78. La Duminica cea Mare şi Sfântă (IV) 132
79. În Lunea şi Marţea Luminată (I) 133
80. În Lunea şi Marţea Luminată sau a Miroforelor (II) 134
81. În Lunea şi Marţea Luminată sau a Miroforelor (III) 136
82. Pentru Marţea Luminată (IV) 137
83. La Duminica după Paşti şi la Sfântul Toma (I) ..138
84. La Duminica cea Nouă sau a Tomei (II) 139
85. La Duminica Tomei, numită şi Antipascha (III) .140
86. În Miercurea Înjumătăţirii Praznicului (I) 141
87. În Miercurea Înjumătăţirii Praznicului (II) 143
88. La Înălţarea Domnului (I) 146
89. La Înălţarea Domnului (II) 148
90. La Sfânta Cincizecime (I) 149
91. La Sfânta Cincizecime (II) 151
92. La Sfânta Treime sau Praznicul Sfântului Duh ..152
93. La Duminica Tuturor Sfinţilor 153

III
RUGĂCIUNI ALE AMVONULUI CU CARACTER GENERAL

LA SĂRBĂTORILE MAICII DOMNULUI ŞI ALE SFINŢILOR

94. La Sărbătorile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (I) 157
95. La Sărbătorile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu (II) 158

96. La Praznicul Cinstitului Înaintemergător [şi Botezător Ioan] 160
97. La pomenirea Cuvioşilor şi Ierarhilor (I) 161
98. La pomenirea Cuvioşilor şi Ierarhilor (II) 162
99. La pomenirea Apostolilor (I) 163
100. La pomenirea Apostolilor (II) 164
101. La Apostoli şi Proroci 165
102. La pomenirea Mucenicilor (I) 165
103. La Mucenici (II) 166
104. La Mucenici (III) 167
105. La Mucenici (IV) 168
106. La Mucenici (V) 169
107. La pomenirea Mucenicilor (VI) 170
108. La pomenirea Mucenicilor (VII) 171
109. La pomenirea Mucenicilor (VIII) 171
110. La Mucenici (IX) 172
111. La pomenirea Sfinţilor 173

PENTRU ZILELE DE SÂMBĂTĂ

112. Pentru Sâmbete (I) 174
113. Pentru Sâmbete (II) 175

PENTRU ZILELE DE DUMINICĂ

114. Pentru Duminici (I) 176
115. Pentru Duminici (II) 178
116. Pentru Duminici (III) 179
117. Pentru Duminici (IV) 180
118. Pentru Duminici (V) 182
119. Pentru Duminici (VI) 183

120. Pentru Duminici (VII) 185
121. Pentru Duminici (VIII) 186
122. Pentru Duminici (IX) 187
123. Pentru Duminici (X) 189
124. Pentru Duminici (XI) 190
125. Pentru Duminici (XII) 191
126. Pentru Duminici (XIII) 192
127. Pentru Duminici (XIV) 194
128. Pentru Duminici (XV) 194
129. Pentru Duminici, în cinstea Învierii (I) 195
130. Pentru Duminici, în cinstea Învierii (II) 196
131. Pentru Duminici, în cinstea Învierii (III) 197
132. Pentru Duminici, în cinstea Învierii (IV) 199
133. Pentru Duminici, la Liturghia Sfântului Vasile (I) 200
134. Pentru Duminici, la Liturghia Sfântului Vasile (II) 202

PENTRU TOATE ZILELE

135. Pentru toate zilele (I) 203
136. Pentru toate zilele (II) 204

CAZURI SPECIALE

137. A Patriarhului Gherman 205
138 La Liturghia Sfântului Marcu 206
139 Rugăciunea apolisului în Vinerea Mare 207
140 La Liturghia Darurilor mai-înainte-sfințite, a lui Iacov, ruda Domnului 209
Superlativul rugăciunii 211